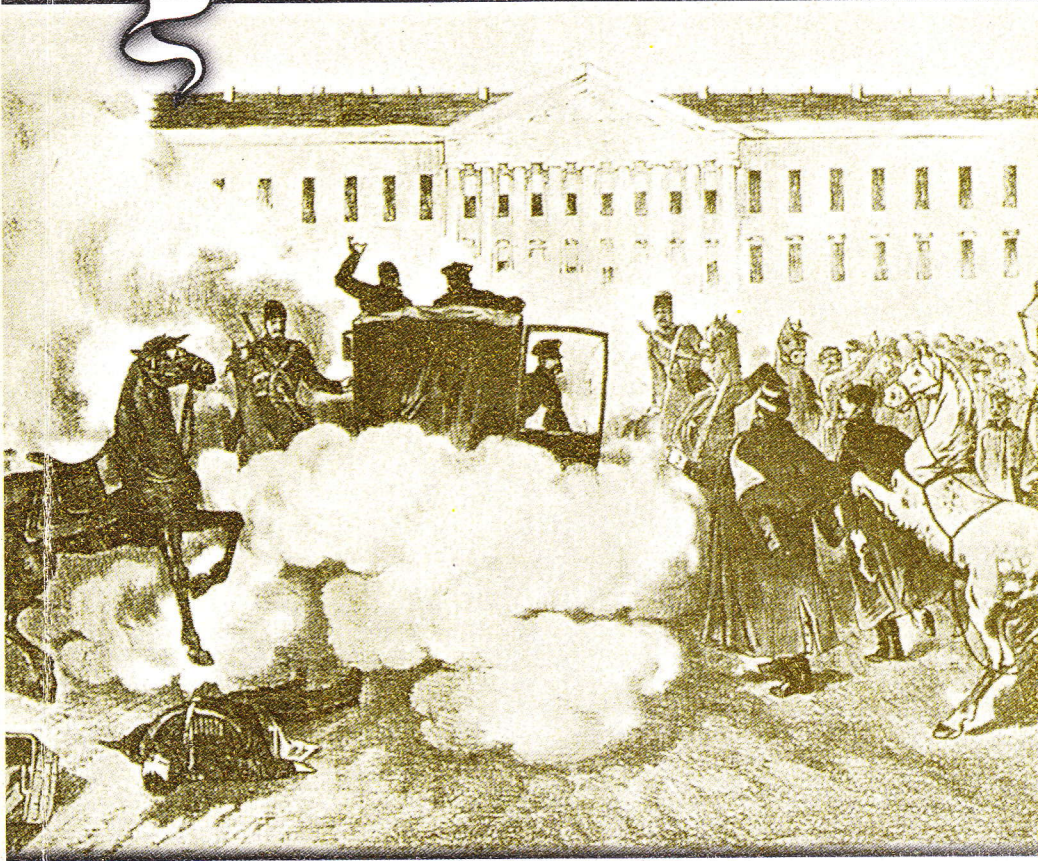

ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΙ

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΙ

Μετάφραση
Ξεν. Ι. Καρακάλος

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: *Les Justes*
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Αλμπέρ Καμύ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ξεν. Ι. Καρακάλος
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ: Β. Γ. Παύλου
ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ
Βαλτετσίου 53
ΑΘΗΝΑ 106 81
τηλ. 38.02.040
ΧΡΟΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: Δεκέμβριος 1999

ὦ ἀγάπη! ὦ ζωὴ!
Δὲν ὑπάρχει ζωὴ,
παρὰ ἀγάπη στὸ θάνατο.

Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα
Πράξη IV, σκηνὴ 5

ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΙ παίχτηκαν, για πρώτη φορά, στις 15 Δεκεμβρίου 1949, στο Θέατρο Έμπερτό (διευθυντής ο Ζάκ Έμπερτό), με σκηνοθεσία του Πάωλ Έτλν και σκηνογραφίες και κοστούμια του Ρονέ.

Δ Ι Α Ν Ο Μ Η

ΝΤΟΡΑ ΝΤΟΥΛΕΜΠΟΦ	Μαρία Καζαρές
Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ	Μισέλ Λαάϊγ
ΙΒΑΝ ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ	Σέρζ Ρεζιανί
ΣΤΕΠΑΝ ΦΕΝΤΟΡΟΦ	Μισέλ Μπουκέ
ΜΠΟΡΙΣ ΑΝΝΕΝΚΟΦ	“Υβ Μπραινθιγ
ΑΛΕΞΗΣ ΒΟΪΝΟΦ	Ζάν Πομμιέ
ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ	Πάωλ Έτλν
ΦΟΚΑ	Λουί Περντού
Ο ΦΥΛΑΚΑΣ	Μονκορμπιέ

Π Ρ Α Ξ Η Π Ρ Ω Τ Η

Τὸ διαμέρισμα τῶν τρομοκρατῶν. Πρωῖ.

(Ἡ αὐλαία ὑψώνεται μέσ' στή σιγή. Ἡ Ντόρα καὶ ὁ Ἄννενκοφ στέκονται πάνω στή σκηνή ἀκίνητοι. Ἀκούγεται τὸ κουδούνι τῆς ἐξώθυρας τοῦ διαμερίσματος πού χτυπᾷ μιὰ φορά. Ὁ Ἄννενκοφ μ' ἓνα κίνημα τοῦ χεριοῦ προσπαθεῖ νὰ σταματήσῃ τὴ Ντόρα, πού φαίνεται πῶς θέλει κάτι νὰ πεῖ. Τὸ κουδούνι ξαναχτυπᾷ δυὸ φορές συνέχεια).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ.— Αὐτὸς εἶναι. (Βγαίνει ἀπὸ τὸ δωμάτιο. Ὁ Ἄννενκοφ ξαναθυρίζει μαζὺ μὲ τὸ Στεπάν, πού τὸν κρατᾷ ἀπὸ τοὺς ὤμους).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Αὐτὸς εἶναι. Ὁ Στεπάν.

ΝΤΟΡΑ. — (Προχωρεῖ πρὸς τὸ Στεπάν καὶ τοῦ πιάνει τὸ χέρι). Πόσο νιώθω εὐτυχισμένη Στεπάν!

ΣΤΕΠΑΝ. — Καλημέρα, Ντόρα.

ΝΤΟΡΑ. — (Κοιτάζοντας τὸ Στεπάν προσεχτικᾶ). Πέρασαν τρία χρόνια κιόλας ἀπὸ τότε.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ναί, τρία χρόνια. Τὴ μέρα πού μὲ πιάσανε ἐρχόμενον σὲ σᾶς.

ΝΤΟΡΑ. — Ναί, ἀλήθεια, σὲ περιμέναμε. Ἡ ὥρα περνοῦσε καὶ ἡ καρδιά μου σφιγγόταν ὀλοένα καὶ πιὸ πολύ. Δὲν τολμούσαμε νὰ κοιταχτοῦμε στὰ μάτια.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Χρειάστηκε ν' ἀλλάξουμε διαμέρισμα γι' ἄλλη μιὰ φορά.

ΣΤΕΠΑΝ. — Τὸ ξέρω.

ΝΤΟΡΑ. — Κι ἐκεῖ κάτω, Στεπάν, πῶς πέρασες;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἐκεῖ κάτω;

ΝΤΟΡΑ. — Στὸ κάτεργο.

ΣΤΕΠΑΝ. — Δραπετεύσαμε.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Τὸ πληροφορηθήκαμε καὶ γεμίσαμε ἀπὸ χαρά, ὅταν μάθαμε ὅτι κατάφερες νὰ φτάσῃς στὴν Ἑλβετία.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἡ Ἑλθετία εἶν' ἓνα ἄλλο κάτεργο, Μπόρια.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Τ' εἶν' αὐτὰ πού λές; Ἐκεῖ, τούλάχιστον, εἶναι λεύτεροι οἱ ἄνθρωποι.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἡ ἐλευθερία εἶναι κι αὐτὴ κάτεργο, ὅσο κι ἓνας μονάχα ἄνθρωπος εἶναι δοῦλος πάνω στὴ γῆ. Εἶμουν ἐλεύθερος κι ὥστόσο δὲν ἔπαυα οὔτε σιγμὴ νὰ σκέφτομαι τὴ Ρωσία καὶ τοὺς σκλάβους της. (Σιωπὴ).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Εἶμαι εὐτυχής, Στεπάν, πού τὸ κόμμα σ' ἔστειλ' ἐδῶ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἔπρεπε νὰ μὲ στείλει. Πνιγόμεν. Ἔπρεπε, ἐπιτέλους, νὰ δράσω, νὰ δρᾶσω... (Κοιτάζει προσεχτικὰ τὸν Ἀννένκοφ). Θὰ τὸν σκοτώσουμε, δὲν εἶν' ἔτσι;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Καὶ θέβαια θὰ τὸν σκοτώσουμε.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ναί, πρέπει νὰ τὸν σκοτώσουμε αὐτὸν τὸ δῆμιο. Εἶσαι ὁ ἀρχηγὸς Μπόρια, καὶ θὰ ὑπακούσω σὲ ὅ,τι μοῦ πεῖς.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Δὲ μοῦ χρειάζεται ἡ ὑπόσχεσή σου, Στεπάν. Εἶμαστε ὄλοι ἀδελφια.

ΣΤΕΠΑΝ. — Χρειάζεται πειθαρχία. Αὐτὸ τὸ κατάλαβα στὸ κάτεργο. Τὸ σοσιαλιστικὸ ἐπαναστατικὸ κόμμα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πειθαρχία. Μόνο ὅταν εἶμαστε πειθαρχημένοι, θὰ σκοτώσουμε τὸ μεγάλο δούκα καὶ θὰ γκρεμίσουμε τὴν τυραννία.

ΝΤΟΡΑ. — (Πλησιάζοντας τὸ Στεπάν). Κάθησε, Στεπάν. Θὰ πρέπει νὰ εἶσαι κουρασμένος, ὕστερ' ἀπὸ ἓνα τόσο μεγάλο ταξίδι.

ΣΤΕΠΑΝ. — Δὲν εἶμαι ποτὲ κουρασμένος.

(Σιωπὴ. Ἡ Ντόρα κάθεται).

ΣΤΕΠΑΝ. — Εἶναι ὄλα ἔτοιμα, Μπόρια;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — (Ἀλλάζοντας τόνο). Ἐδῶ κί ἓνα μῆνα, δυὸ ἀπὸ τοὺς συντρόφους μας παρακολουθοῦν τίς κινήσεις τοῦ μεγάλου δούκα. Ἡ Ντόρα ἔχει συγκεντρώσει τὸ ὕλικὸ πού χρειάζεται.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἡ προκήρυξη εἶν' ἔτοιμη;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ναί. Ὁλη ἡ Ρωσία θὰ μάθει πὼς ὁ μεγάλος δούκας σκοτώθηκε μὲ βόμβα ἀπὸ τὴ μαχητικὴ δμάδα τοῦ σοσιαλιστικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος, γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ πιὸ γρήγορα ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Ἡ αὐτοκρατορικὴ αὐλὴ θὰ μάθει, κι αὐτὴ, πὼς εἴμαστε ἀποφασισμένοι νὰ συνεχίσουμε τὴν τρομοκρατικὴ μας δράση ὡς τὴν ὥρα πού ἡ γῆ θὰ περάσει στὰ χέρια τοῦ λαοῦ. Ναί, Στεπάν, ναί, ὅλα εἶναι ἔτοιμα! Ἡ στιγμὴ πλησιάζει.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἐγὼ τί πρέπει νὰ κάνω;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Στὴν ἀρχή, θὰ βοηθήσεις τὴ Ντόρα. Ὁ Σθάίτσερ, πού θὰ πάρεις τὴ θέση του, δούλευε μαζί της.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὁ Σθάίτσερ σκοτώθηκε;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ναί.

ΣΤΕΠΑΝ. — Πῶς;

ΝΤΟΡΑ — Εἶταν ἀτύχημα.

(Ὁ Στεπάν κοιτάζει καλὰ - καλὰ τὴ Ντόρα. Ἡ Ντόρα χαμηλώνει τὰ μάτια).

ΣΤΕΠΑΝ. — Καί ὕστερα, τί θὰ κάνω;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Θὰ ἰδοῦμε γιὰ ὕστερα. Πρέπει νὰ εἶσαι ἔτοιμος νὰ μᾶς ἀντικαταστήσεις, ἂν χρειαστεῖ, καὶ νὰ διατηρήσεις τὸ σύνδεσμο μὲ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ποιοὶ εἶναι οἱ σύντροφοί μας;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ὁ ἓνας εἶναι ὁ Βόϊνοφ, πού τὸν ἐπέστρεψες στὴν Ἑλβετία. Τοῦ ἔχω ἐμπιστοσύνη παρ' ὅλο που εἶναι νέος. Τὸ Γιάνεκ δὲν τὸν γνωρίζεις.

ΣΤΕΠΑΝ. — Τὸ Γιάνεκ;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Τὸν Καλιάγεφ. Τὸν λέμε καὶ ποιη-

ΣΤΕΠΑΝ. — Αὐτὸ δὲν εἶναι ὄνομα γιὰ ἓναν τρομοκράτη.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — (Γελώντας). Ὁ Γιάνεκ πιστεύει τὸ ἀπίθετο. Λέει πὼς ἡ ποίηση εἶναι ἀδελφὴ τῆς ἐπαναστάσεως.

ΣΤΕΠΑΝ. — Μόνο οἱ βόμβες βοηθᾶνε τὴν ἐπανά-

σταση. (Σιωπή). Ντόρα, πιστεύεις πώς θά μπορέσω νά σέ βοηθήσω;

ΝΤΟΡΑ. — Ναί. Πρέπει μονάχα νά προσέχουμε μὴ σπάσει ὁ πυροσωλήνας τῆς βόμβας.

ΣΤΕΠΑΝ. — Κι ἂν σπάσει;

ΝΤΟΡΑ. — Ἔτσι σκοτώθηκε ὁ Σθάίτσερ. (Σὲ λίγο). Γιατί γελᾶς, Στεπάν;

ΣΤΕΠΑΝ. — Γελῶ;

ΝΤΟΡΑ. — Ναί.

ΣΤΕΠΑΝ. — Αὐτὸ μοῦ συμβαίνει καμιά φορά. (Σὲ λίγο. Ὁ Στεπάν φαίνεται σὰν νά συλλογίζεται κάτι). Γιὰ πές μου, Ντόρα, θά μπορούσε μιὰ βόμβα νά τινάξει στὸν ἄερα τοῦτο τὸ σπίτι;

ΝΤΟΡΑ. — Μιὰ μονάχα, ὄχι. Θά τοῦ ἔκανε, ὅμως, μεγάλες ζημιές.

ΣΤΕΠΑΝ. — Πόσες βόμβες θά χρειαζόταν κανεὶς γιὰ νά τινάξει στὸν ἄερα τὴ Μόσχα;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Εἶσαι τρελλός! Τί θέλεις νά πεῖς;

ΣΤΕΠΑΝ. — Τίποτα.

(Τὸ κουδούνι τῆς ἐξώθυρας τοῦ διαμερίσματος χτυπάει μιὰ φορά. Στέκονται ὅλοι κι ἀκούν καὶ περιμένουν. Χτυπᾶ ἀκόμη δυὸ φορές. Ὁ Ἀννένκοφ πηγαίνει στὸν προθάλαμο καὶ ξαναγυρίζει μαζὺ μὲ τὸν Βόϊνοφ).

ΒΟΪΝΟΦ. — Στεπάν!

ΣΤΕΠΑΝ. — Καλημέρα.

(Σφίγγουν τὰ χέρια. Ὁ Βόϊνοφ πλησιάζει τὴ Ντόρα καὶ τὴ φιλᾷ).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Πῆγαν ὅλα καλά, Ἀλέξη;

ΒΟΪΝΟΦ. — Ναί.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Μελέτησες τὴ διαδρομὴ ἀπὸ τὸ ἀνάκτορο ὡς τὸ θέατρο;

ΒΟΪΝΟΦ. — Ναί. Τώρα εἶμαι σὲ θέση ἀκόμη καὶ νά τὴ σχεδιάσω. Κοίταξε. (Σχεδιάζει). Γωνίες, στενάκια, πλατείες... τὸ ἀμάξι θά περάσει κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά μας.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Τί σημαίνουν αὐτοὶ οἱ δυὸ σταυροί;

ΒΟΪΝΟΦ. — Μιά μικρή πλατεία, όπου κόβουν ταχύτητα τὰ ἄλογα, καὶ τὸ θέατρο, όπου θὰ σταματήσει ἡ ἄμαξα. Εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη μου, τὰ καλύτερα σημεῖα γιὰ τὴ δουλειά μας.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Γιὰ δῶσε μου ἴδω τὸ σχέδιο!

ΣΤΕΠΑΝ. — Καὶ οἱ χαφιέδες;

ΒΟΪΝΟΦ. — (Διστάζοντας). Ὑπάρχουνε πολλοί.

ΣΤΕΠΑΝ. — Σέ φοβίζουν;

ΒΟΪΝΟΦ. — Ἀπλῶς δὲν μοῦ εἶναι εὐχάριστοι.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Σέ κανέναν δὲν εἶναι εὐχάριστοι. Μὴν ἀνησυχεῖς.

ΒΟΪΝΟΦ. — Δὲ φοβᾶμαι τίποτα. Δὲ μ' ἀρέσει, ὅμως, νὰ λέω ψέμματα, αὐτὸ εἶναι ὄλο.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὅλος ὁ κόσμος λέει ψέμματα. Ἐκεῖνο ποῦ χρειάζεται εἶναι νὰ τὰ λέει κανεὶς μὲ ὁμορφὸ τρόπο.

ΒΟΪΝΟΦ. — Δὲν εἶν' εὐκόλο. Ὅταν σπούδαζα, οἱ συμφοιτητές μου μὲ κοροΐδευαν γιατί δὲν ἤξερα νὰ ὑποκρίνομαι. Ἔλεγα πάντα ὅ,τι σκεφτόμουν. Στὸ τέλος, μ' ἔδιωξαν ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο.

ΣΤΕΠΑΝ. — Γιατί;

ΒΟΪΝΟΦ. — Μιὰ μέρα, μὲ ρώτησε, στὸ μάθημα τῆς ἱστορίας, ὁ καθηγητής, πῶς ἔχτισε ὁ Μεγάλος Πέτρος τὴν Ἁγία Πετρούπολη.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὡραία ἐρώτηση.

ΒΟΪΝΟΦ. — Μὲ τὸ αἷμα καὶ τὸ μαστίγιο, ἀπάντησα. Ὑστερ' ἀπὸ αὐτὸ μ' ἔδιωξαν.

ΣΤΕΠΑΝ. — Καὶ ὕστερα;

ΒΟΪΝΟΦ. — Κατάλαβα πῶς δὲν εἶταν ἀρκετὸ νὰ καταγγέλει κανεὶς μονάχα τὴν ἀδικία. Ἐπρεπε νὰ δώσει καὶ τὴ ζωὴ του, γιὰ νὰ τὴν πολεμήσει. Τώρα, εἶμαι εὐτυχισμένος.

ΣΤΕΠΑΝ. — Λές, ὥστόσο, ψέμματα!

ΒΟΪΝΟΦ. — Λέω. Δὲ θὰ λέω, ὅμως, πιὰ ψέμματα τὴν ἡμέρα ποῦ θὰ ρίξω τὴ βόμβα.

(Χτυπά τὸ κουδούνι τῆς ἐξώθυρας τοῦ διαμερίσματος. Δυὸ χτυπήματα, ὕστερα πάλι ἓνα μονάχα. Ἡ Ντόρα τρέχει θιαστικὰ στὸν προθάλαμο).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Εἶναι ὁ Γιάνεκ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Δὲν εἶναι τὸ ἴδιο συνηματικὸ χτύπημα.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ὁ Γιάνεκ διασκεδάζει ἀλλάζοντάς το. Ἔχει τὸ δικό του συνηματικὸ χτύπημα.

(Ὁ Στεπὰν ἀνασηκώνει τοὺς ὤμους. Ἀκοῦνε τὴ Ντόρα νὰ μιλά στὸν προθάλαμο. Μπαίνουν ἡ Ντόρα καὶ ὁ Καλιάγεφ, κρατημένοι ἀπὸ τὸ χέρι. Ὁ Καλιάγεφ γελαῖ).

ΝΤΟΡΑ. — Γιάνεκ, νὰ σοῦ συστήσουμε τὸ Στεπὰν, τὸν ἀντικαταστάτη τοῦ Σθάϊτσερ.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Καλῶς ἦρθες, ἀδελφέ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Εὐχαριστῶ.

(Ἡ Ντόρα καὶ ὁ Καλιάγιεφ κάθονται ἀντικριστὰ μὲ τοὺς ἄλλους).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Γιάνεκ, εἶσαι σίγουρος πὼς θὰ μπορέσεις ν' ἀναγνωρίσεις τὸ ἀμάξι;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ναί, τὸ εἶδα δυὸ φορές, μὲ τὴν ἡσυχία μου. Μόλις φανεῖ, θὰ τὸ ἀναγνωρίσω ἀνάμεσα σὲ χίλια! Ἔχω κρατήσει στὸ μυαλό μου ὅλες τὶς λεπτομέρειές του. Ἐνα τζάμι τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ φαναριοῦ, λόγου χάρη, ἔχει κάτι χαρακιές.

ΒΟΪΝΟΦ. — Καὶ οἱ χαφιέδες;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ὑπάρχουν ἓνα σωρὸ ἀπὸ δαύτους. Ἔχουμε γίνει, ὅμως, φίλοι. Σκεφτεῖτε πὼς μοῦ ἀγοράζουν τσιγάρα (Γελαῖ).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ἐπιβεβαίωσε τὶς πληροφορίες ὁ Πάβελ;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ὁ μεγάλος δούκας θὰ πάει αὐτὴ τὴ βδομάδα στὸ θέατρο. Ὁ Πάβελ θὰ μάθει τὴν ἡμέρα καὶ θ' ἀφήσει ἓνα μήνυμα στὸ θυρωρό. (Γυρίζει πρὸς τὴ Ντόρα καὶ γελαῖ). Εἴμαστε τυχεροὶ, Ντόρα.

ΝΤΟΡΑ. — (Κοιτάζοντάς τον στὰ μάτια). Δὲν κάνεις πιά τὸ γυρολόγο; Νά, τώρα, πού ἴγινες μεγάλος

άρχοντας. Τί ὄμορφα πού εἶναι! Δέ λυπάσαι πού δέν ἔχεις πιά στό κεφάλι τήν τουλούπα σου;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Γελᾷ). Ἄλήθεια, εἶμουν πολύ περήφανος γιά τήν τουλούπα μου. (Στό Στεπάν καί τόν Ἀννένκοφ). Πέρασα δυò μῆνες, παρακολουθώντας τοὺς γυρολόγους, καί περισσότερο ἀπό ἕναν μῆνα γιά νά μάθω νά τοὺς μιμοῦμαι μέσα στήν καμαρούλα μου. Οἱ συνάδελφοί μου δέ μὲ ὑποπτεύθηκαν ποτέ. «Εἶναι μεγάλη μάρκα, ἔλεγαν, θά μπορούσε νά πουλήσει ἀκόμη καί τ' ἄλογο τοῦ τσάρου». Καί προσπαθοῦσαν κι αὐτοί, μὲ τή σειρά τους, νά μὲ μιμηθοῦν.

ΝΤΟΡΑ. — Ἐσύ, φυσικά, θά γελοῦσες.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ξέρεις καλὰ πὼς δέ μπορῶ νά ἐμποδίσω τὸν ἑαυτό μου νά γελᾷ. Αὐτὴ ἢ μεταμφίεση, αὐτὴ ἢ καινούργια ζωὴ... ὄλα μὲ διασκέδαζαν.

ΝΤΟΡΑ. — Ἐγώ, δέν ἀγαπῶ τίς μεταμφιέσεις. (Δείχνει τὸ φόρεμά της). Κ' ὕστερα, αὐτὰ τὰ ἀχρηστα πολυτελῆ ρούχα! Ὁ Μπόρια θά μπορούσε νά μοῦ θρεῖ κάτι ἄλλο. Ἡθοποιός! Ἡ καρδιά μου εἶναι ἀπλή.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Γελᾷ). Εἶσαι τόσο ὄμορφη, μ' αὐτὸ τὸ φόρεμα.

ΝΤΟΡΑ. — Ὅμορφη! Θά χαιρόμουν, ἂν εἶμουν. Δέν πρέπει, ὅμως, νά σκέφτομαι τέτοια πράγματα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Γιατί; Τὰ μάτια σου εἶναι πάντα θλιμένα, Ντόρα. Πρέπει νά εἶσαι χαρούμενη, πρέπει νά εἶσαι περήφανη. Ἡ ὄμορφιὰ ὑπάρχει, ἢ χαρὰ ὑπάρχει! «Στοὺς γαλήνιους τόπους, ὅπου ἡ καρδιά μου σὲ λαχταροῦσε...

ΝΤΟΡΑ. — (Χαμογελώντας). ...Ζοῦσα ἕνα αἰῶνιο καλοκαίρι...».

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — ὦ, Ντόρα, τοὺς θυμᾶσαι αὐτοὺς τοὺς στίχους! Χαμογελᾷς; Πόσο εἶμαι εὐτυχισμένος...

ΣΤΕΠΑΝ. — (Διακόπτοντας τὸν Καλιάγιεφ). Χάνομε τὸν καιρὸ μας. Μπόρια, δέ νομίζεις ὅτι πρέπει νά εἰδοποιήσουμε τὸ θυρωρὸ;

(Ὁ Καλιάγιεφ τὸν κοιτάζει μὲ ἐκπληξη).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ναί. Ντόρα, θά κατέβεις; Μὴν ξε-

χνᾶς τὸ πουριμπουάρ. Ὁ Βόϊνοφ θὰ σὲ βοηθήσει, ὕστερα, νὰ θάλετε τὰ ὑλικά στο δωματίο.

(Φεύγουν ὁ καθένας ἀπὸ ἀντίθετη μεριά. Ὁ Στεπὰν προχωρεῖ πρὸς τὸν Ἀννένκοφ μὲ ἀποφασιστικὸ βῆμα).

ΣΤΕΠΑΝ. — Θέλω νὰ τὴ ρίξω ἐγὼ τὴ θόμβα.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ὅχι, Στεπὰν. Αὐτοὶ ποὺ θὰ ρίξουν τὴ θόμβα ἔχουν πιά ὀρισθεῖ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Σὲ παρακαλῶ. Ξέρεις τί σημαίνει αὐτὸ γιὰ μένα.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ὅχι. Ἡ πειθαρχία εἶναι πειθαρχία. (Σιωπή). Ἐξάλλου, δὲν πρόκειται νὰ ρίξω ἐγὼ τὴ θόμβα. Ἐγὼ θὰ περιμένω ἐδῶ. Ἡ πειθαρχία εἶναι σκληρὸ πρᾶγμα.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ποιὸς θὰ ρίξει τὴν πρώτη θόμβα;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἐγὼ. Ὁ Βόϊνοφ θὰ ρίξει τὴ δευτέρη.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἐσύ;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σὲ ἐκπλήσσει αὐτό; Δὲ μοῦ ἔχεις, λοιπόν, ἐμπιστοσύνη;

ΣΤΕΠΑΝ. — Μὰ γι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα χρειάζεται πείρα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Πείρα; Ξέρεις πολὺ καλὰ πὼς τὴ θόμβα δὲ τὴ ρίχνουν παρὰ μιὰ μονάχα φορά, κ' ὕστερα... Κανεὶς δὲν τὴν ἔχει ρίξει δυὸ φορές.

ΣΤΕΠΑΝ. — Χρειάζεται σταθερὸ χέρι.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Δείχνοντας τὸ χέρι του). Κοίτα. Πιστεύεις πὼς τὸ χέρι μου τρέμει;

(Ὁ Στεπὰν στρέφει τὸ πρόσωπό του ἄλλοῦ).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲ θὰ τρέμει. Μὰ τί! Θὰ ἔχω τὸν τύρανο μπροστά μου καὶ θὰ διστάσω; Πὼς μπορεῖς νὰ πιστεύεις κάτι τέτοιο; Καὶ ἂν ἀκόμη τὸ χέρι μου ἔτρεμε, ξέρω ἕναν τρόπο γιὰ νὰ σκοτώσω τὸ μεγάλο δούκα στὰ σίγουρα.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ τρόπος;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Θὰ ριχτῶ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν ἀλόγων.

(Ὁ Στεπὸν σηκώνει τοὺς ὤμους καὶ πάει καὶ κάθεται στὸ βᾶθος τοῦ δωματίου).

ANNENKOΦ. — Ὅχι, αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπαραίτητο. Θὰ πρέπει νὰ προσπαθήσεις νὰ φύγεις. Ἡ ὀργάνωση σὲ χρειάζεται, πρέπει νὰ φυλαχτεῖς.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Θὰ ὑπακούσω, Μπόρια! Τί τιμὴ, τί τιμὴ γιὰ μένα! ὦ, εὖ προσπαθήσω νὰ φανῶ ἀντάξιος αὐτῆς τῆς τιμῆς!

ANNENKOΦ. — Στεπὸν, ἐσὺ θὰ εἶσαι στὸ δρόμο, ὦρον ὦρα ὁ Γιάνεκ καὶ ὁ Ἀλέξης θὰ περιμένουν τὴν ἄμαξα. Θεὸς περάσεις, ἦσυχα - ἦσυχα. μπρὸς ἀπὸ τὰ παράθυρά μας καὶ θὰ μᾶς κάνεις σινιάλο. Ἡ Ντόρα κι ἐγὼ θὰ περιμένουμε ἐδῶ γιὰ νὰ πετάξουμε τίς προκηρύξεις. Ἄν ἔχουμε λίγη τύχη, ὁ μέγας δούκας θὰ πεθάνει.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Μὲ ἔξαρση). Ναι, θὰ τὸν σκοτώσω! Τί εὐτυχία, ἂν πετύχω! Ὁ μέγας δούκας δὲν εἶναι τίποτα. Πρέπει νὰ χτυπήσουμε πρὸ ψηλά!

ANNENKOΦ. — Πρέπει, πρῶτα, νὰ χτυπήσουμε τὸ μεγάλο δούκα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Καὶ ἂν ἀποτύχω, Μπόρια; Θὰ πρέπει, τότε, νὰ κάνω ὅ,τι κάνουν οἱ Γιαπωνέζοι.

ANNENKOΦ. — Τί θεὸς νὰ πεῖς;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Οἱ Γιαπωνέζοι, στὸν πόλεμο, ποτὲ δὲν παραδίνονταν. Αὐτοκτονοῦσαν.

ANNENKOΦ. — Ὅχι. Δὲν πρέπει νὰ σκέφτεσαι τὴν αὐτοκτονία.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Μὰ γιατί;

ANNENKOΦ. — Θὰ ξαναγυρίσεις πάλι κοντὰ μας.

ΣΤΕΠΑΝ. — (Μιλώντας ἀπὸ τὸ βᾶθος τοῦ δωματίου). Γιὰ ν' αὐτοκτονήσει κανεὶς, πρέπει ν' ἀγαπάει πάρα πολὺ τὸν ἑαυτό του. Ἐνας πραγματικὸς ἐπαναστάτης δὲ μπορεῖ ν' ἀγαπάει τὸν ἑαυτό του.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Γυρίζοντας πρὸς τὸ μέρος τοῦ Στεπὸν, μὲ ἔμφαση). Ἐνας ἀληθινὸς ἐπαναστάτης; Γιατί μοῦ φέρνεσαι ἔτσι; Τί σοῦ ἔχω κάνει;

ΣΤΕΠΑΝ. — Δὲν ἀγαπῶ αὐτοὺς ποὺ γίνονται ἐπαναστάτες γιὰτὶ πλήττουν.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Στεπάν!

ΣΤΕΠΑΝ. — (Σηκώνεται πάνω και πλησιάζει τὸν Ἀννένκοφ καὶ τὸν Καλιάγιεφ). Ναί, εἶμαι θάναυσος. Γιὰ μένα, ὅμως, τὸ μῖσος δὲν εἶναι παιχνίδι. Δὲ θρискόμαστ' ἐδῶ γιὰ νὰ θαυμάζουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας. Βρискόμαστ' ἐδῶ γιὰ νὰ πετύχουμε.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — ("Ἡρεμα). Γιατί μὲ προσβάλλεις; Ποιὸς σοῦ 'πε πὼς ἔγινα ἐπαναστάτης ἐπειδὴ ἔπληττα;

ΣΤΕΠΑΝ. — Δὲν ξέρω. Ἀλλάζεις τὰ συνθηματικὰ χτυπήματα τοῦ κουδουνιοῦ, σοῦ ἀρέσει νὰ παίζεις τὸ ρόλο τοῦ γυρολόγου, ἀπαγγέλλεις στίχους, θέλεις νὰ ριχτεῖς κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν ἀλόγων, καί, τώρα, μιλάς γιὰ αὐτοκτονία... (Τὸν κοιτάζει στὰ μάτια). Δὲν σοῦ ἔχω ἐμπιστοσύνη.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Συγκρατώντας τὸν ἑαυτό του). Ἀδελφέ μου, δὲ μὲ ξέρεις. Ἀγαπῶ τὴ ζωὴ. Δὲν πλήττω. Ἐγίνα ἐπαναστάτης γιατί ἀγαπῶ τὴ ζωὴ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Δὲν ἀγαπῶ τὴ ζωὴ, ἀλλὰ τὴ δικαιοσύνη, πού εἶναι πάνω ἀπὸ τὴ ζωὴ.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Μὲ καταφανὴ προσπάθεια). Ὁ καθένας ὑπηρετεῖ τὴ δικαιοσύνη ὅπως μπορεῖ. Πρέπει νὰ παραδεχτεῖς πὼς εἴμαστε διαφορετικοὶ ἄνθρωποι. Πρέπει νὰ εἴμαστε ἀγαπημένοι, ἂν μπορούμε.

ΣΤΕΠΑΝ. — Δὲ μπορούμε.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Ξεσπώντας). Μά, τότε, τί θὲς ἀνάμεσά μας;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἦρθα γιὰ νὰ σκοτώσω ἕναν ἄνθρωπο καὶ ὄχι γιὰ νὰ τὸν ἀγαπήσω, οὔτε γιὰ νὰ ἐπευφημῶ τὴ διαφορὰ πού μὲ χωρίζει ἀπὸ αὐτόν.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Βίαια). Δὲ θὰ τὸν σκοτώσεις μονάχος σου, οὔτε ἐν ὀνόματι τοῦ τίποτα. Θὰ τὸν σκοτώσεις μαζί μ' ἐμᾶς καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Νά, ποιὰ εἶναι ἡ δικαίωσή σου.

ΣΤΕΠΑΝ. — (Μὲ βιαιότητα κι αὐτός). Δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ δικαίωση. Δικαιώθηκα σὲ μιὰ νύχτα μέσα, καὶ γιὰ πάντα, ἐδῶ καὶ τρία χρόνια, στὰ κάτεργα. Καὶ δὲ θ' ἀνεχθῶ...

ANNENKOΦ. — Ἄρκετά! Εἴσαστε, λοιπόν, τρελοί; Ξεχάσατε ποιοὶ εἴμαστε; Εἴμαστε ἀδέρφια. Ὅτι εἶναι ὁ ἕνας, εἶναι καὶ ὁ ἄλλος. Ὁ σκοπὸς μας εἶναι ἕνας: τὸ χτύπημα τῶν τυράννων γιὰ ν' ἀπελευθερωθεῖ ἡ χώρα! Σκοτώνουμε μαζὺ καὶ τίποτα δὲ μπορεῖ νὰ μᾶς χωρίσει. (Σιωπῇ. Τοὺς κοιτάζει). Ἔλα, Στεπᾶν, πρέπει νὰ συνεννοηθοῦμε γιὰ τὰ συνθήματα...

(Ὁ Στεπᾶν φεύγει).

ANNENKOΦ. — (Στὸν Καλιάγιεφ). Δὲν εἶναι τίποτα. Ὁ Στεπᾶν ἔχει ὑποφέρει πολὺ. Θὰ τοῦ μιλήσω ἐγώ.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Πολὺ ὠχρὸς). Μὲ πρόσθαλε, Μπόρια.

(Μπαίνει ἡ Ντόρα).

ΝΤΟΡΑ. — (Κοιτάζοντας τὸν Καλιάγιεφ). Τί συμβαίνει;

ANNENKOΦ. — Τίποτα.

(Ὁ Ἀνένκοφ φεύγει).

ΝΤΟΡΑ. — (Στὸν Καλιάγιεφ). Τί συμβαίνει;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἀκόμη δὲν ἤρθε καὶ τσακωθήκαμε κιόλας. Ὁ Στεπᾶν δὲ μ' ἀγαπᾷ.

(Ἡ Ντόρα κάθεται σιωπηλῇ. Ὕστερ ἀπὸ λίγο).

ΝΤΟΡΑ. — Νομίζω πὼς δὲν ἀγαπᾷ κανέναν. Ὄταν θὰ τελειώσουν ὄλα, θὰ εἶναι πιὸ εὐτυχισμένος. Μὴ λυπάσαι.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Καί, ὅμως, λυπᾶμαι. Νιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ μὲ ἀγαπᾶτε ὄλοι σας. Παράτησα τὰ πάντα γιὰ τὴν Ὀργάνωση. Πὼς νὰ ὑποφέρω τοὺς ἀδελφούς μου, ὅταν μὲ ἀποστρέφονται; Μερικὲς φορές, ἔχω τὴν ἐντύπωση ὅτι δὲ μὲ καταλαβαίνουν. Εἶναι λάθος μου; Εἶμαι ἀδέξιος, τὸ ξέρω...

ΝΤΟΡΑ. — Σ' ἀγαποῦν καὶ σὲ καταλαβαίνουν. Μόνο, νά, ὁ Στεπᾶν εἶναι διαφορετικὸς.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ὅχι. Ξέρω τί σκέφτεται. Ὁ Σβά-

ἴσπερ τὸ εἶχε πεῖ πρῶτος: «Πάρα πολὺ παράξενος γιὸ ἐπαναστάτης». Θὰ ἤθελα νὰ τοὺς ἐξηγήσω πὼς δὲν εἶμαι παράξενος. Μὲ θρῖσκουν λίγο τρελλό, πάρα πολὺ αὐθόρμητον. Πιστεύω, ὥστόσο, κι ἐγώ, ὅπως κι αὐτοί, στὴν ἰδέα. Θέλω νὰ θυσιασῶ, ὅπως κι αὐτοί. Μπορῶ κι ἐγώ νὰ εἶμαι σὰν κι αὐτούς: ἐπιδέξιός, σιωπηλός, ἐχέμυθος, ἐνεργητικός, Μόνο, νά, ἡ ζωὴ ἐξακουλουθεῖ νὰ μοῦ φαίνεται ὑπέροχη. Ἀγαπῶ τὴν ὁμορφιά, ἀγαπῶ τὴν εὐτυχία! Γι' αὐτὸ μισῶ τὸ δεσποτισμὸ. Πὼς νὰ τοὺς ἐξηγήσω; Ἐπανάσταση! Σύμφωνοι. Ἐπανάσταση, ὅμως, γιὰ χάρη τῆς ζωῆς, ἐπανάσταση γιὰ νὰ γίνῃ χαρούμενη ἡ ζωὴ, καταλαβαίνεις;

ΝΤΟΡΑ. — (Μὲ ὄρμη). Ναί... (Πιὸ χαμηλόφωνα, ὕστερ' ἀπὸ μερικὲς στιγμὲς σιωπῆς). Κι ὥστόσο σκορπίζουμε τὸ θάνατο.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ποιοί, ἐμεῖς; Ἄ, θέλεις νὰ πεῖς... Δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα. Ὡ ὄχι, δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα! Κ' ὕστερα, ἐμεῖς σκοτώνουμε γιὰ νὰ χτίσουμε ἕναν κόσμον, ὅπου κανεὶς πιά δὲ θὰ σκοτώνει! Δεχόμαστε νὰ γίνουμε ἐγκληματίες γιὰ νὰ γεμίσει, ἐπιτέλους, ἡ ζωὴ ἀπὸ ἀθῶους.

ΝΤΟΡΑ. — Κι ἂν δὲ γινόταν αὐτό;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σώπα, ξέρεις πὼς αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο. Ἄν δὲ γινόταν αὐτό, θὰ εἶχε δίκη ο Ἄνδρῶν. Καὶ τότε θὰ ἔπρεπε νὰ φτύσουμε πάνω στὸ πρόσωπο τῆς ὁμορφιάς.

ΝΤΟΡΑ. — Εἶμαι πιὸ παλῆ ἀπὸ σένα στὴν Ὀργάνωση. Ξέρω πὼς τίποτα δὲν εἶναι ἀπλό. Ἐχεις, ὅμως, τὴν πίστη... Ὅλοι μας ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ πίστη.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἡ πίστη; Ὁχι. Ἐνας μονάχα τὴν εἶχε.

ΝΤΟΡΑ. — Ἐχεις δυνατὴ ψυχὴ. Καὶ εἶμαι σίγουρη πὼς θὰ παραμερίσεις τὰ πάντα γιὰ νὰ φτάσεις ὡς τὸ τέλος. Γιατί ζήτησες νὰ ρίξεις τὴν πρώτη βόμβα;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Μπορεῖ κανεὶς νὰ μιλά γιὰ τρομοκρατικὴ δρᾶση χωρὶς νὰ παίρνει μέρος σ' αὐτήν;

ΝΤΟΡΑ. — Ὁχι.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Πρέπει νά εἶναι κανείς στήν πρώτη γραμμή.

ΝΤΟΡΑ. — (Πού φαίνεται σάν νά σκέφτεται). Ναί. Ὑπάρχει ἡ πρώτη γραμμή καί ὑπάρχει καί ἡ τελευταία στιγμή. Πρέπει νά τό ἔχουμε ὑπόψη μας αὐτό. Στήν τελευταία στιγμή χρειάζεται θάρρος, χρειάζεται ἔξαρση. Κι ἔχουμε πάντα ἀνάγκη ἀπό ἔξαρση, ἔχεις πάντα ἀνάγκη ἀπό ἔξαρση, Ἰβάν.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἐδῶ κι ἓνα χρόνο δέ σκέφτομαι τίποτε ἄλλο. Γι' αὐτή τή στιγμή ἔζησα ὡς τώρα. Καί ξέρω, τώρα, πῶς θά ἤθελα νά μείνω στόν τόπο, δίπλα στό μεγάλο δούκα. Νά χύσω τό αἷμα μου ὡς τήν τελευταία του σταγόνα, ἤ, καλύτερα, νά καῶ μονομιᾶς στή ολόγια τῆς ἔκρηξης καί νά μὴν ἀφήσω τίποτα πίσω μου. Καταλαβαίνεις γιατί ζήτησα νά ρίξω τή βόμβα; Τό νά πεθάνει κανείς γιά τήν ιδέα, εἶναι ὁ μόνος τρόπος γιά νά μπορέσει νά φτάσει τό μεγαλεῖο τῆς ιδέας. Αὐτό εἶναι ἡ δικαίωση.

ΝΤΟΡΑ. — Κι ἐγώ τόν ἐπιθυμῶ αὐτόν τό θάνατο.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ναί, εἶναι μιᾶ εὐτυχία, πού μπορεῖ κανείς νά τή ζηλεύει. Τῆ ὕχτα, καμιά φορά, στριφογυρίζω μέσ' στό ἀχερόστρωμα τοῦ γυρολόγου. Μιά σκέψη μέ ἀναστατώνει: μᾶς ἔχουν κάνει δολοφόνους. Σκέφτομαι, ὅμως, τήν ἴδια στιγμή, πῶς θά πεθάνω καί, τότε, ἡ καρδιά μου γαληνεύει. Ὑστερα, χαμογελῶ καί ξανακοιμᾶμαι σάν παιδί.

ΝΤΟΡΑ. — Εἶναι καλά, ἔτσι Γιάνεκ. Νά σκοτώσεις καί νά πεθάνεις. Ἐγώ, ὅμως, πιστεύω πῶς ὑπάρχει μιᾶ πιό μεγάλη ἀκόμη εὐτυχία. (Σιωπῇ γιά λίγο. Ὁ Καλιαγιεφ τήν κοιτάζει προσεχτικά. Ἡ Ντόρα χαμηλώνει τά μάτια). Τό ἱκρίωμα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Μέ πάθος). Τό ἔχω σκεφεῖ κι αὐτό. Ὁ θάνατος τῆ στιγμή τῆς ἀπόπειρας εἶναι κάτι τό μισοτελειωμένο. Ἀνάμεσα στήν ἀπόπειρα, ἀντίθετα, καί τό ἱκρίωμα μεσολαβεῖ μιᾶ ολόκληρη αἰωνιότητα, ἡ μόνη, ἴσως, πού ὑπάρχει γιά τόν ἄνθρωπο.

ΝΤΟΡΑ. — (Μέ φωνή ἐπίμονη, πιάνοντας τά χέρια

τοῦ Καλιάγιεφ). Ἡ σκέψη εἶναι ἐκείνη πού πρέπει νά σέ βοηθήσει. Πληρώνουμε περισσότερα ἀπ' ὅσα χρωστᾶμε.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τί θές νά πεῖς;

ΝΤΟΡΑ. — Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά σκοτώσουμε, δέν εἶν' ἔτσι; Δέ θυσιάζουμε θαρραλέα μιὰ ζωή, τή μονάκριβη μας ζωή;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ναί.

ΝΤΟΡΑ. — "Όταν πηγαίνει, ὅμως, κανεῖς νά κάνει τήν ἀπόπειρα καί ὕστερα πηγαίνει στό ἱκρίωμα, εἶναι σάν νά θυσιάζει τή ζωή του δυό φορές. Πληρώνουμε περισσότερα ἀπ' ὅσα χρωστᾶμε.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ναί, μ' αὐτό τόν τρόπο πεθαίνει κανεῖς δυό φορές. Εὐχάριστῶ, Ντόρα. Κανεῖς δέ μπορεῖ νά μᾶς κατηγορήσει γιά τίποτα. Τώρα, εἶμαι σίγουρος γιά τόν ἑαυτό μου. (Σιωπή). Τί ἔχεις, Ντόρα, δέ λές τίποτα;

ΝΤΟΡΑ. — Θά ἤθελα νά σέ βοηθήσω ἀκόμη πιό πολύ. Μόνο...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Μόνο;

ΝΤΟΡΑ. — "Όχι, εἶμαι τρελλή.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δέ μ' ἐμπιστεύεσαι;

ΝΤΟΡΑ. — "Ω, ὄχι, ἀγαπημένε μου, τόν ἑαυτό μου δέν ἐμπιστεύομαι. Ἀπό τότε πού σκοτώθηκε ὁ Σθάϊσερ, ὄρες - ὄρες, μοῦ ἔρχονται στό μυαλό κάτι παράξενες ιδέες. Κ' ὕστερα, δέν εἶναι δική μου δουλειά νά σοῦ πῶ ποιὰ θά εἶναι ἡ δυσκολία πού θ' ἀντιμετωπίσεις.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ξέρεις πῶς μ' ἀρέσει κάθε τί πού εἶναι δύσκολο. "Αν μ' ἐκτιμᾶς, μίλησέ μου.

ΝΤΟΡΑ. — (Κοιτάζοντας στά μάτια τόν Καλιάγιεφ). Ξέρω. Εἶσαι θαρραλέος. Αὐτό εἶν' ἐκεῖνο πού μέ ἀησυχεῖ. Γελᾶς, ἐνθουσιάζεσαι, θαδίζεις στή θυσία γεμάτος χαρά. Σέ λίγες ὄρες, ὡστόσο, θά πρέπει νά θγεῖς ἀπό αὐτό τὸ ὄνειρο καί νά δράσεις. "Ισως θά πρέπει καλύτερα νά μιλήσουμε γι' αὐτό προκαταβολικά... γιά ν' ἀποφύγεις καιμιάν ἐκπληξη, καιμιὰ λιποψυχία...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δέ θα λιποψυχίσω. Πές μου αυτό πού σκέφτεσαι.

ΝΤΟΡΑ. — "Ε, λοιπόν, ή απόπειρα, τὸ ἰκρίωμα, ὁ διπλὸς θάνατος εἶναι τὸ πιὸ εὐκόλο πράγμα. Ἡ καρδιά σου θ' ἀντέξει. Ἡ πρώτη, ὅμως, γραμμὴ... (Σωπαίνει, τὸν κοιτάζει καλὰ - καλὰ καὶ φαίνεται σὰν νὰ διαστάζει). Στὴν πρώτη γραμμὴ, θὰ τὸν δεῖς...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ποιόν;

ΝΤΟΡΑ. — Τὸ μεγάλο δούκα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Μόλις γιὰ ἓνα δευτερόλεπτο.

ΝΤΟΡΑ. — Θὰ τὸν δεῖς ἓνα ὀλόκληρο δευτερόλεπτο! "Ω, Γιάνεκ, πρέπει νὰ ξέρεις, πρέπει νὰ τὸ ἔχεις ὑπόψη σου! "Ενας ἄνθρωπος εἶν' ἓνας ἄνθρωπος. Ἴσως, ὁ μεγάλος δούκας νὰ ἔχει μᾶτια συμπαθητικά. Θὰ τὸν δεῖς νὰ ξύνει τὸ αὐτί του, ἢ νὰ γελά χαρούμενα. Ποιὸς ξέρει, μπορεῖ, ἴσως, νὰ ἔχει κανένα μικρὸ κόψιμο στὸ μάγουλο ἀπὸ τὸ ξυράφι. Κι ἂν σὲ κοιτάξει αὐτὴ τὴ στιγμή...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲν εἶναι ὁ μεγάλος δούκας πού σκοτώνω. Σκοτώνω τὸ δεσποτισμό!

ΝΤΟΡΑ. — Βέβαια, βέβαια. Πρέπει νὰ σκοτώσεις τὸ δεσποτισμό. Θὰ ἐτοιμάσω τὴ θόμβια κι ὅταν θὰ σφραγίζω τὸν πυροσωλήνα, ξέρεις, στὴν πιὸ δύσκολη στιγμή, ὅταν τὰ νεῦρα εἶναι τεντωμένα, θὰ νιώθω μιὰ παράξενη χαρὰ στὴν καρδιά. Τὸ μεγάλο δούκα, ὅμως, δὲν τὸν ξέρω καὶ ἡ προετοιμασία τῆς θόμβιας θὰ εἶταν γιὰ μένα μιὰ δουλειὰ λιγότερο εὐκόλη, ἂν τὴν ὥρα πού θὰ γινόταν, βρισκόταν καθισμένος μπροστά μου. Ἐσὺ θὰ τὸν δεῖς ἀπὸ κοντά, ἀπὸ πολὺ κοντά...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Μὲ ὀρμή). Δέ θα τὸν δῶ.

ΝΤΟΡΑ. — Πῶς; Θὰ κλείσεις τὰ μᾶτια;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Οχι. Μὲ τὴ βοήθεια, ὅμως, τοῦ θεοῦ, θὰ μὲ πλημμυρίσει, στὴν κατάλληλη στιγμή, τὸ μῖσος καὶ θὰ μὲ τυφλώσει.

(Χτυποῦν τὸ κουδούνι μ' ἓνα μονάχα χτύπημα. Ὁ Καλιάγιεφ καὶ ἡ Ντόρα μένουں ἀκίνητοι. Μπαίνουν ὁ Στεπὰν καὶ ὁ Βόϊνοφ. Φωνές στὸν προθάλαμο. Μπαίνει ὁ Ἀινένκοφ).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Εἶναι ὁ θυρωρός. Ὁ μεγάλος δούκας θὰ πάει στὸ θέατρο αὔριο. (Τοὺς κοιτάζει). Πρέπει νὰ εἶναι ὄλα ἔτοιμα, Ντόρα.

ΝΤΟΡΑ. — (Μὲ ὑπόκωφη φωνή). Ναί. (Φεύγει, σιγὰ - σιγὰ).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Τὴν κοιτάζει ποὺ φεύγει καί, στρέφοντας πρὸς τὸ Στεπὰν, λέει μὲ ἤρεμη φωνή). Θὰ τὸν σκοτώσω. Μὲ χαρά!

ΑΥΛΑΙΑ

Π Ρ Α Ξ Η Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Η

Τὸ ἐπόμενο βράδυ. Στὸ ἴδιο μέρος.

(Ὁ Ἄννενκοφ στέκεται μπρὸς στὸ παράθυρο.
Ἡ Ντόρα κοντὰ στὸ τραπέζι).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Εἶναι ὄλοι στὴ θέση τους. Ὁ Στε-
πάν ἀναψε τὸ τσιγάρο του.

ΝΤΟΡΑ. — Τί ὥρα θὰ περάσει ὁ μεγάλος δούκας;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη.
Ἄκου. Δὲ σοῦ φαίνεται σὰν ἀμάξι; Ὅχι.

ΝΤΟΡΑ. — Κάθησε. Κάνε ὑπομονή!

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Καὶ οἱ θόμβες;

ΝΤΟΡΑ. — Κάθησε. Τώρα δὲ μπορούμε νὰ κάνουμε
τίποτα πιά.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ναί, ὁ κίνδυνος, σὲ τελευταία ἀνά-
λυση, εἶναι ὁ ἴδιος. Αὐτὴ τὴ στιγμή, ὅμως, μονάχα ὁ
Γιάνεκ καὶ ὁ Ἀλέξης βρίσκονται στὴ γραμμὴ τοῦ πυ-
ρός. Ξέρω πὼς δὲν πρέπει νὰ εἶμαι μαζί τους. Καμιὰ
φορὰ, ὡστόσο, δὲ μοῦ εἶναι καὶ τόσο εὐκόλο νὰ παρα-
δεχτῶ τὸ ρόλο μου. Στὸ τέλος - τέλος, εἶναι πολὺ βολι-
κὸ νὰ τὸν ὑποχρεώνουν κανέναν νὰ μὴ ρίξει τὴ θόμβα.

ΝΤΟΡΑ. — Τί κι ἂν γινόταν κι αὐτό. Ἐκεῖνο ποῦ
ἔχει σημασία εἶναι νὰ κάνεις αὐτὸ ποῦ πρέπει καὶ νὰ
τὸ κάνεις ὡς τὸ τέλος.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Πόσο ἤρεμη εἶσαι!

ΝΤΟΡΑ. — Δὲν εἶμαι ἤρεμη: φοβᾶμαι! Ἔχω τρία
χρόνια ποῦ εἶμαι μαζί σας καὶ δυὸ ποῦ φτιάχνω θόμβες.
Ἔκανα πάντα ὅ,τι μὲ διάταξε ἡ ὀργάνωση καὶ νομίζω
πὼς τίποτα δὲν παραμέλησα.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ναί, Ντόρα. Σωστὰ μιλάς.

ΝΤΟΡΑ. — Ἔ, λοιπόν, σ' ὄλα τὰ χρόνια αὐτὰ φο-
βόμουν. Φώληαζε πάντα μέσα μου αὐτὸς ὁ φόβος, ποῦ
μονάχα ὅταν κοιμᾶσαι σ' ἀφήνει καὶ σὲ ξαναπιάνει ὀλό-
φρεσκος μόλις ἀνοίξεις τὰ μάτια σου τὸ πρωῖ. Ἐπρεπε,

ώστόσο, νά ἔχω συνηθίσει. Ἔμαθα μονάχα νά εἶμαι ἤρεμη τῇ στιγμή πού νιώθω τὸ μεγαλύτερο φόβο. Δὲν ὑπάρχει τίποτα πού νά μὲ κάνει νά εἶμαι περήφανη.

ANNENKOΦ. — Καί, ὅμως, πρέπει νά εἶσαι περήφανη. Ἐγὼ ποτὲ δὲ μπόρεσα νά δαμάσω τὸν ἑαυτὸ μου. Ξέρεις πόσο λυπᾶμαι τὶς μέρες πού ἔζησα ἄλλοτε; Ξέρεις πόσο λυπᾶμαι γιὰ τὴ μεγάλη ζωὴ πού ἔκανα, γιὰ τὶς γυναῖκες πού γνώρισα... Ναί, ἀγαποῦσα τὶς γυναῖκες, τὸ κρασί, τὶς νύχτες τὶς ἀτέλειωτες.

ΝΤΟΡΑ. — Τὸ φανταζόμουν κάτι τέτοιο, Μπόρια. Γι' αὐτὸ σ' ἀγαπῶ τόσο. Ἡ καρδιά σου δὲν εἶνα πεθαμένη. Ἔστω καὶ ἂν ἀκόμη ποθεῖ τὴ χαρὰ, ἀξίζει πιὸ πολὺ ἀπὸ τὴ φοβερὴ σιωπὴ πού πάει καὶ κουρνιάζει, καμιά φορά, στὴ θέση τῆς κραυγῆς.

ANNENKOΦ. — Τί εἶν' αὐτὰ πού λές, Ντόρα; Ἐοῦ; Εἶναι δυνατόν;

ΝΤΟΡΑ. — Ἄκου.

(Ἡ Ντόρα σηκώνεται πάνω ἀπότομα. Ἀκούγεται ἀπόξω θόρυθος ἄμαξας καὶ ὕστερα γίνεται σιωπὴ).

ΝΤΟΡΑ. — Ὅχι. Δὲν εἶναι αὐτός. Ἡ καρδιά μου χτυπᾷ. Βλέπεις; Δὲν ἔχω μάθει τίποτε ἀκόμη.

ANNENKOΦ. — (Πάει στὸ παράθυρο). Προσοχή. Ὁ Στεπᾶν κάνει σινιάλο. Αὐτὸς εἶναι. (Ἀκούγεται, πράγματι, μακρινὸ κύλισμα ἄμαξας, πού ὀλοένα πλησιάζει πιὸ κοντά. Ἡ ἄμαξα περνᾷ κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα καὶ ἀρχίζει νά ἀπομακρύνεται. Ἀκολουθεῖ μακρὰ σιωπὴ).

ANNENKOΦ. — Σὲ μερικὰ δευτερόλεπτα...

(Ὁ Ἀνένκοφ καὶ ἡ Ντόρα στέκονται καὶ ἀφουγκράζονται).

ANNENKOΦ. — Πόσο ἀργοῦν.

(Ἡ Ντόρα κάνει μιὰ κίνηση μὲ τὸ χέρι. Μακρὰ σιωπὴ. Ἀκούγονται χτύποι καμπάνιας ἀπὸ μακρὰ).

ANNENKOΦ. — Δὲν εἶναι δυνατόν. Ὁ Γιάνεκ θὰ ἔπρεπε νά εἶχε ρίξει κιόλας τὴ βόμβα του... ἡ ἄμαξα πρέπει νά ἔχει φτάσει κιόλας στὸ θέατρο. Καὶ ὁ Ἀλέ-

ξης; Κοίτα! Ὁ Στεπὸν ξαναγουρίζει πίσω καὶ τρέχει πρὸς τὸ θέατρο.

ΝΤΟΡΑ. — (Πέφτοντας στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Ἀνένκοφ). Θὰ πιάσανε τὸ Γιάνεκ. Τὸν πιάσανε, εἶναι σίγουρο. Πρέπει νὰ κάνουμε κάτι.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Περίμενε. (Ἄφουγκράζεται). "Ὅχι, δὲν ἀκούγεται τίποτα.

ΝΤΟΡΑ. — Πῶς ἔγινε αὐτό; Νὰ πιαστεῖ ὁ Γιάνεκ χωρὶς νὰ κάνει τίποτα! Εἶταν ἔτοιμος γιὰ ὄλα, εἶμαι θέβαιη γι' αὐτό. Δὲ φοβόταν οὔτε τὴ φυλακὴ, οὔτε τὴ δίκη. Ἦθελε, ὁμως, πρῶτα νὰ σκοτώσει τὸ μεγάλο δούκα! "Ὅχι, ἔτσι, ὄχι, ἔτσι!

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — (Κοιτάζοντας ἔξω). Ὁ Βοῖνοφ! Γρήγορα!

(Ἡ Ντόρα πάει ν' ἀνοίξει. Μπαίνει μέσα ὁ Βοῖνοφ, μὲ τὸ πρόσωπο ἀλλοιωμένο).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ἀλέξη, λέγε γρήγορα.

ΒΟΪΝΟΦ. — Δὲν ξέρω τίποτα. Περίμενα τὴν πρώτη θάμβα. Εἶδα τὴν ἄμαξα νὰ παίρνει τὴ στραφὴ καὶ δὲν ἔγινε τίποτα. Ἐχασα τὸ μυαλό μου. Φαντάστηκα πῶς τὴν τελευταία στιγμή εἶχες ἀλλάξει τὰ σχέδια. Δὲν ἔξερα τί νὰ κάνω. Κ' ὕστερα, ἔτρεξα ὡς ἐδῶ...

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Καὶ ὁ Γιάνεκ;

ΒΟΪΝΟΦ. — Δὲν τὸν εἶδα.

ΝΤΟΡΑ. — Θὰ τὸν πιάσανε.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — (Κοιτάζοντας πάντα ἔξω). Νὰ τον! (Μπαίνει ὁ Καλιάγιεφ. Τὸ πρόσωπό του εἶναι πνιγμένο στὰ δάκρυα).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Ἀναστατωμένος). Ἀδέλφια, συχωρέστε με. Δὲ μπόρεσα νὰ κάνω τίποτα.

(Ἡ Ντόρα πάει κοντά του καὶ τοῦ πιάνει τὸ χέρι).

ΝΤΟΡΑ. — Μὴν κάνεις ἔτσι, δὲν εἶναι τίποτα.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Τί συνέβη;

ΝΤΟΡΑ. — (Στὸν Καλιάγιεφ). Δὲν εἶναι τίποτα. Καμιὰ φορά, τὴν τελευταία στιγμή, ὄλα γκρεμίζονται.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Μὰ δὲν εἶναι δυνατόν.

ΝΤΟΡΑ. — Ἄφησέ τον. Γιάνεκ, δὲν εἶσαι ὁ μόνος

πού τὸ παθαίνει αὐτό. Καὶ ὁ Σβάϊτσερ, τὴν πρώτη φορά, δὲν τὰ κατάφερε.

ANNENKOΦ. — Γιάνεκ, φοβήθηκες;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Ἄναπιδώντας). "Ὅχι, ὄχι, δὲν εἶταν φόβος. Δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ μοῦ λές ἕνα τέτοιο πράγμα!

(Χτυποῦν τὸ κουδούνι μὲ τὸ συμφωνημένο χτύπημα. Ὁ Ἄννένκοφ γνέφει στὸν Βόϊνοφ νὰ πάει ν' ἀνοίξει. Ὁ Καλιάγιεφ εἶναι πτώμα. Σιωπῇ. Μπαίνει ὁ Στεπάν).

ANNENKOΦ. — Λοιπόν;

ΣΤΕΠΑΝ. — Στὸ ἀμάξι τοῦ μεγάλου δούκα ὑπῆρχαν κάτι παιδιὰ.

ANNENKOΦ. — Παιδιὰ;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ναί. Ὁ ἀνηψιὸς καὶ ἡ ἀνηψιά του τοῦ μεγάλου δούκα.

ANNENKOΦ. — Ὁ μέγανος δούκας θὰ εἶταν μοναχὸς του, ὅπως μᾶς εἶχε πεῖ ὁ Ὀρλώφ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Εἶχε μαζὺ του καὶ τὴ μεγάλη δούκισσα. Εἶταν πάρα πολὺς κόσμος, φαντάζομαι, γιὰ τὸν ποιητὴ μας. Εὐτυχῶς πού οἱ χαφιέδες δὲν εἶδαν τίποτα.

(Ὁ Ἄννένκοφ μιλά χαμηλόφωνα στὸ Στεπάν. Ὁλοι παρακολουθοῦν τὸν Καλιάγιεφ, πού καρφώνει τὰ μάτια του στὸ Στεπάν).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Ἄναστατωμένος). Δὲ μπορούσα νὰ τὸ προβλέψω... Παιδιὰ, προπάντων, παιδιὰ! Τὰ ἔχεις προσέξει τὰ παιδιὰ; Ἐχεις προσέξει τὸ σοβαρὸ βλέμμα πού ἔχουν καμιά φορά;... Ποτέ μου δὲ μπόρεσα νὰ ὑποφέρω αὐτὸ τὸ βλέμμα. Ἐνα δευτερόλεπτο πιὸ μπροστά, ὡστόσο, ὅταν θρυσκόμεν κρυμμένος μέσ' στή σκιά, στή γωνιά τῆς μικρῆς πλατείας, εἶμον εὐτυχισμένοι. Ὅταν τὰ φανάρια τοῦ ἀμαξιοῦ ἔλαμψαν ἀπὸ μακρὰ, ἡ καρδιά μου ἄρχισε νὰ χτυπᾷ ἀπὸ χαρὰ, σοῦ τ' ὀρκίζομαι. Ὅσο πλησίαζε ἡ ἄμαξα, ἡ καρδιά μου χτυποῦσε ὀλοένα καὶ περισσότερο. Ἄκουγα τοὺς χτύπους τῆς ὀλοκάθαρα. Μόλις πού κρατιόμουν γιὰ νὰ μὴν πηδήσω πάνω στὴν ἄμαξα. Νομίζω πὼς γελοῦσα. Κι

ἔλεγα: «ναί, ναί»... Καταλαβαίνεις; (Τὸ βλέμμα του παύει νὰ εἶναι καρφωμένο στὸ Στεπᾶν. Ξαναπαίρνει τὴν κουρασμένη στάση του). "Ἐτρεξα πρὸς τὴν ἄμαξα. Αὐτὴ τὴ στιγμή εἶδα τὰ παιδιά. Δὲ γελοῦσαν. Στέκονταν ὀρθια καὶ κοιτοῦσαν τὸ κενό. Τί θλιμένο ὕφος ποῦ εἶχαν! Εἶτανε πάνω στὸ ἄμάξι, χαμένα μέσ' στὰ ἐπίσημα ρούχα τους, μὲ τὰ χέρια στὴ μέση καὶ φουσκωμένο τὸ στήθος! Τὴ μεγάλη δούκισσα δὲν τὴν εἶχα δεῖ. Μόνο τὰ παιδιά εἶχα δεῖ. "Ἄν μὲ εἶχαν κοιτάξει, νομίζω πὼς θὰ τὴν εἶχα πετάξει τὴ βόμβα. Γιὰ νὰ σθῆσω τουλάχιστον αὐτὸ τὸ θλιμένο βλέμμα. Κοιτοῦσαν, ὅμως, πάντα μπροστά. (Σηκώνει τὰ μάτια του πρὸς τοὺς ἄλλους. Σιωπὴ. Πιὸ χαμηλόφωνα ἀκόμη). Τότε, δὲν ξέρω τί συνέβη. "Ἐνιωσα τὸ μπράτσο μου νὰ παραλύει. Τὰ πόδια μου ἄρχισαν νὰ τρέμουν. "Ἐνα δευτερόλεπτο ἄργότερα, εἶτανε πάρα πολὺ ἄργά. (Σιωπὴ. Κοιτάζει καταγῆς). Δὲν ξέρω ἂν ὄνειρευόμουν, μοῦ φάνηκε, ὅμως, πὼς ἐκεῖνη τὴ στιγμή χτυποῦσαν οἱ καμπάνες!

ΝΤΟΡΑ. — "Ὁχι, Γιάνεκ, δὲν ὄνειρεύτηκες.

(Ἡ Ντόρα ἀκουμπᾷ τὸ χέρι της στὸ μπράτσο τοῦ Καλιάγιεφ. Αὐτὸς σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ βλέπει ὅτι ἔχουν ὄλοι γυρισμένα τὰ πρόσωπά τους πάνω του. Σηκώνεται ὀρθιος).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Κοιτάξτε με, ἀδέρφια, κοίταξέ με, Μπόρια, δὲν εἶμαι δειλός, δὲν ὀπισθοχώρησα. Δὲν περίμενα, ὅμως, ν' ἀντικρύσω πάνω στ' ἄμάξι παιδιά. "Ὅλα ἔγιναν πάρα πολὺ γρήγορα. Εἶταν δυὸ σοβαρὰ προσωπάκια κι ἐγὼ κρατοῦσα στὰ χέρια μου αὐτὸ τὸ φοβερὸ βᾶρος. Σ' αὐτὰ τὰ προσωπάκια ἔπρεπε νὰ τὸ πετάξω. "Ἐτσι. Ὀλοῖσια. "ὦ, ὄχι! Δὲ μπορούσα νὰ τὸ κάνω. (Στρέφει τὸ βλέμμα του ἀπὸ τὸν ἕναν στὸν ἄλλον). Παληότερα, ὅταν εἶμουν στὴν Οὐκρανία καὶ γύριζα μὲ τ' ἄμάξι σπῆτι μου, ἔτρεχα σὰν τὸν ἄνεμο, δὲ φοβόμουν τίποτα, ἀπολύτως τίποτα. Τὸ μόνο ποῦ φοβόμουν εἶταν μὴ χτυπήσω κανένα παιδί. "Ἐβλεπα μὲ τὴ φαντασία μου τὸ μικρὸ τους κεφαλάκι νὰ χτυπᾷ χάμω, τὰ μυαλά τους χυμένα στὸ δρόμο... (Σωπαίνει). Βοηθεῖστε με. (Σιω-

πή). "Ἦθελα νὰ μὲ σκοτώσετε. Ξαναγύρισα γιατί πίστευα πὼς χρωστοῦσα νὰ σᾶς δώσω ἐξηγήσεις, πίστευα πὼς εἴσατε οἱ μόνοι ποὺ μπορεῖτε νὰ μὲ δικάσετε, οἱ μόνοι ποὺ δὲ μπορεῖτε νὰ κάνετε λάθος. Δὲ λέτε, ὅμως, τίποτα. (Ἡ Ντόρα πάει κοντά του. Ὁ Καλιάγιεφ τοὺς κοιτάζει ὄλους, καλὰ - καλὰ, καί, μὲ σκυθρωπὴ φωνή, λέει:.) Νά, τί πρόταση ἔχω νὰ σᾶς κάνω. "Ἄν ἀποφασίζετε πὼς πρέπει νὰ σκοτώσω αὐτὰ τὰ παιδιά, θὰ περιμένω νὰ τελειώσει ἡ παράσταση καὶ ὅταν βγοῦν ἀπὸ τὸ θέατρο θὰ ρίξω μοναχός μου τὴ θόμβρα στὴν ἀμαξα. Ξέρω καλὰ πὼς δὲν πρόκειται νὰ ἀστοχήσω. Ἀποφασίστε μονάχα. Θὰ ὑπακούσω στὴν Ὀργάνωση.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἡ Ὀργάνωση σὲ εἶχε διατάξει νὰ σκοτώσεις τὸ μεγάλο δούκα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Δὲ μοῦ ζήτησε, ὅμως, νὰ δολοφονήσω παιδιά.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ὁ Γιάνεκ ἔχει δίκη. Αὐτὸ δὲν τὸ εἴχαμε προβλέψει.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἐπρεπε νὰ ὑπακούσει.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Τὴν εὐθύνη ἀπέναντι στὴν Ὀργάνωση τὴν ἔχω ἐγώ. Ἐπρεπε νὰ τὰ ἔχουμε προβλέψει ὅλα, γιὰ νὰ μὴν παρουσιαστῆι περίπτωση ποὺ νὰ μὴν ξέρει κανεὶς τί ἔπρεπε νὰ κάνει. Θὰ πρέπει, πάντως, ν' ἀποφασίσουμε ἂν τελικὰ θ' ἀφήσουμε νὰ μᾶς ξεφύγει αὐτὴ ἡ εὐκαιρία, ἢ ἂν θὰ διατάξουμε τὸ Γιάνεκ νὰ περιμένει τὴν ἔξοδο ἀπὸ τὸ θέατρο. Ἀλέξη, ἐσὺ τί λές;

ΒΟΪΝΟΦ. — Δὲν ξέρω. Νομίζω πὼς θὰ εἶχα κάνει κι ἐγὼ ὅπως ὁ Γιάνεκ. Δὲν εἶμαι, ὅμως, σίγουρος γιὰ τὸν ἑαυτό μου. (Χαμηλόφωνα). Τὰ χέρια μου τρέμουν.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ἐσύ, Ντόρα;

ΝΤΟΡΑ. — (Μὲ ὀρμή). Θὰ εἶχα ὀπισθοχωρήσει κι ἐγὼ σὰν τὸ Γιάνεκ. Μπορῶ νὰ ἐπιβάλω στοὺς ἄλλους νὰ κάνουν αὐτὸ ποὺ δὲ θὰ μπορούσα νὰ κάνω ἡ ἴδια;

ΣΤΕΠΑΝ. — Καταλαβαίνετε τί σημαίνει αὐτὴ ἡ ἀπόφαση; Δυὸ μῆνες παρακολούθηση τοῦ δούκα, κίνδυνος τραμεροί, δυὸ μῆνες χαμένοι γὰ πάντα. Ὁ Ἰγκόρ

πιάστηκε για τὸ τίποτα. Ὁ Ρίκοφ κρεμάστηκε κι αὐτὸς γιὰ τὸ τίποτε. Θὰ πρέπει, λοιπόν, τώρα, νὰ ξαναρχίσουμε; Κι ἄλλες βδομάδες ἀτέλειωτες ἀδιάκοπης ἔντασης, πρὶν ξαναβροῦμε τὴν κατάλληλη εὐκαιρία; Μὰ εἴσαστε τρελλοί;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Σὲ δυὸ μέρες ὁ μεγάλος δούκας θὰ ξαναπάει στὸ θέατρο, τὸ ξέρεις πολὺ καλά!

ΣΤΕΠΑΝ. — Δυὸ μέρες ποῦ θὰ διακινδυνεύουμε νὰ πιαστοῦμε, ἐσὺ ὁ ἴδιος τὸ εἶπες.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Φεύγω.

ΝΤΟΡΑ. — Περίμενε! (Στὸ Στεπὸν). Θὰ μποροῦσες, ἐσὺ, Στεπὸν, νὰ τραθήξεις μ' ἀνοιχτὰ τὰ μάτια μιὰ πιστολιά πάνω σ' ἓνα παιδί;

ΣΤΕΠΑΝ. — Θὰ μπορούσα, ἂν τὸ διάταζε ἡ Ὀργάνωση.

ΝΤΟΡΑ. — Γιατί κλείνεις τὰ μάτια;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἐγώ; Ἐκλείσω τὰ μάτια;

ΝΤΟΡΑ. — Ναί.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἐ, ναί, λοιπόν! Τὸ ἔκανα γιὰ νὰ ἰδῶ καλύτερα μὲ τὴ φαντασία μου τὴ σκηνὴ καὶ ν' ἀπαντήσω μὲ βεβαιότητα.

ΝΤΟΡΑ. — Ἄνοιξε τὰ μάτια σου καὶ κατάλαβε πὼς ἡ Ὀργάνωση θὰ ἔχανε ὅλη τῆς τὴ δύναμη καὶ ὅλη τῆς τὴν ἐπιρροή, ἂν ἀνεχόταν, καὶ γιὰ μιὰ μονάχα στιγμή, νὰ σκοτώνονται παιδιὰ μὲ τίς βόμβες μας.

ΣΤΕΠΑΝ. — Δὲν ἀντέχω σὲ τέτοιες μωρολογίες. Ὅταν θ' ἀποφασίσουμε νὰ ξεχάσουμε τὰ παιδιὰ, αὐτὴ τὴ μέρα, θὰ γίνουμε κύριοι τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἐπανάσταση θὰ θριαμβεύσει.

ΝΤΟΡΑ. — Αὐτὴ τὴ μέρα ἡ ἐπανάσταση θὰ γίνῃ μισητὴ ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

ΣΤΕΠΑΝ. — Τί σημασία ἔχει ἂν ἀγαποῦμε τὴν ἐπανάσταση τόσο πολὺ ὥστε νὰ τὴν ἐπιβάλλουμε σ' ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα γιὰ νὰ τὴ σώσουμε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς καὶ τὴ σκλαβιά;

ΝΤΟΡΑ. — Καὶ ἂν ὀλόκληρη ἡ ἀνθρωπότητα δὲν τὴ θέλει τὴν ἐπανάσταση; Καὶ ἂν ὀλόκληρος ὁ λαός,

πού γι' αὐτὸν ἀγωνίζεσαι, δὲ θέλει νὰ σκοτώνονται τὰ παιδιά του; Θὰ πρέπει κι αὐτὸν νὰ τὸν χτυπήσουμε;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἄν χρειαστεῖ, ναί, καὶ ὥσπου νὰ τὸ καταλάβει. Κι ἐγὼ ἀγαπῶ τὸ λαό.

ΝΤΟΡΑ. — Ἡ ἀγάπη δὲν ἔχει αὐτὸ τὸ πρόσωπο.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ποιὸς τὸ λέει;

ΝΤΟΡΑ. — Ἐγώ, ἢ Ντόρα.

ΣΤΕΠΑΝ. — Εἶσαι γυναίκα κι ἔχεις λαθεμένη ἰδέα γιὰ τὴν ἀγάπη.

ΝΤΟΡΑ. — (Μὲ ὄρμη). Ἔχω, ὅμως, σωστὴ ἰδέα γιὰ τὸ τί εἶναι ντροπὴ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Μονάχα μιὰ φορὰ ἐνίωσα ντροπὴ, κι αὐτὴ ἀπὸ λάθος ἄλλων. Ὅταν μὲ μαστίγωσαν. Γιατί, Ντόρα, μὲ μαστίγωσαν. Ξέρεις τί θὰ πεῖ μαστίγωμα; Ἡ Βέρα εἶτανε κοντά μου καὶ αὐτακτόνησε γιὰ νὰ διαμαρτυρηθεῖ. Ἐγώ, ἔζησα. Γιὰ τί πράγμα θὰ ἔπρεπε, τώρα, νὰ ντρέπομαι;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Στεπάν, ὅλος ὁ κόσμος ἐδῶ σ' ἀγαπᾷ καὶ σὲ σέβεται. Ὅποιες, ὅμως, καὶ νὰ εἶναι οἱ δικαιολογίες σου δὲ μπορῶ νὰ σ' ἀφήσω νὰ λὲς πὼς ὅλα ἐπιτρέπονται. Ἐκατοντάδες ἀδέρφια μας ἔχουν πεθάνει γιὰτὶ ἔμαθαν πὼς δὲν ἐπιτρέπονται τὰ πάντα.

ΣΤΕΠΑΝ. — Τίποτα δὲν ἀπαγορεύεται, ἂν μπορεῖ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν ὑπόθεσή μας.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — (Μὲ ὄργη). Ἐπιτρέπεται, λοιπόν, νὰ μποῦμε στὴν ἀστυνομία καὶ νὰ παίζουμε σὲ δυὸ ταμπλώ, ὅπως πρότεινε ὁ Ἔθνο; Θὰ τὸ ἔκανες αὐτὸ ἐσύ;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἄν χρειάζοταν, ναί.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — (Σηκώνεται ὀρθίος). Στεπάν, θὰ ξεχάσουμε αὐτὰ πού εἶπες, γιὰτὶ ξέρουμε τί ἔχεις κάνει γιὰ μᾶς καὶ μαζύ μὲ μᾶς. Νὰ θυμᾶσαι, ὅμως, μονάχα τοῦτο. Ἐκεῖνο πού πρόκειται ν' ἀποφασίσουμε τώρα εἶναι ἂν θὰ ρίξουμε βόμβες σ' αὐτὰ τὰ δυὸ παιδιά.

ΣΤΕΠΑΝ. — Παιδιά! Δὲν ἔχετε παρὰ αὐτὴ τὴ λέξη στὸ στόμα. Δὲν καταλαβαίνετε, λοιπόν, τίποτα; Ἐπειδὴ ὁ Γιάνεκ δὲ σκότωσε αὐτὰ τὰ δυὸ παιδιά, χιλιάδες παιδιά τῆς Ρωσίας θὰ πεθαίνουν χρόνια καὶ χρό-

νια από πείνα. Ὁ Γιάνεκ δὲν ἔχει δεῖ παιδιά νὰ πεθαίνουν ἀπὸ πείνα. Δὲν εἶδε παρὰ μονάχα τὰ δυὸ φρόνιμα σκυλιά τοῦ μεγάλου δούκα. Δὲν εἶσαστε, λοιπόν, ἄνθρωποι; Ζεῖτε μονάχα γιὰ μιὰ στιγμή; Προτιμεῖστε, λοιπόν, τὴ φιλανθρωπία καὶ γιατρέψτε μονάχα τὸ κακὸ τῆς κάθε ἡμέρας, καὶ ὄχι τὴν ἐπανάσταση, πού θέλει νὰ γιατρέψει ὅλα τὰ κακὰ, καὶ τὰ σημερινὰ καὶ τὰ αὐριανὰ.

ΝΤΟΡΑ. — Ὁ Γιάνεκ δέχεται νὰ σκοτώσει τὸ μεγάλο δούκα μιὰ καὶ ὁ θάνατός του μπορεῖ νὰ φέρει πιὸ γρήγορα τὴ μέρα ὅπου τὰ παιδιά τῆς Ρωσίας δὲ θὰ πεθαίνουν πιά ἀπὸ πείνα. Κι αὐτό, μονάχα, δὲν εἶναι πράγμα εὐκόλο. Ὁ θάνατος, ὅμως, τῶν ἀνηψιῶν τοῦ μεγάλου δούκα δὲν πρόκειται νὰ ἐμποδίσει κανένα παιδί νὰ πεθαίνει ἀπὸ πείνα. Καὶ στὴν καταστροφή ἀκόμη, ὑπάρχει κάποια τάξη, ὑπάρχουν ὄρια.

ΣΤΕΠΑΝ. — (Βίαια). Δὲν ὑπάρχουν ὄρια. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι δὲν πιστεύετε στὴν ἐπανάσταση. ("Ὅλοι σηκώνονται ὄρθιοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Γιάνεκ). Ναι, δὲν πιστεύετε στὴν ἐπανάσταση. "Ἄν πιστεύατε σ' αὐτὴν, μὲ ὅλη σας τὴν καρδιά, ἂν εἶσαστε σίγουροι πὼς μὲ τις θυσίες μας καὶ μὲ τις νίκες μας θὰ χτίζαμε μιὰ Ρωσία ἀπελευθερωμένη ἀπὸ τὸ δεσποτισμὸ, μιὰ χώρα λεύτερη, πού στὸ τέλος θὰ καταχοῦσε ὅλο τὸν κόσμον, ἂν δὲν ἀμφισβάλατε γιὰ τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος, τότε, λυτρωμένος ἀπὸ τοὺς κυρίους του καὶ τις προλήψεις του, θὰ ὑψώσει πρὸς τὸν οὐρανὸ τὸ πρόσωπο ἀληθινοῦ θεοῦ, θὰ σᾶς ἔνιαζε ὁ θάνατος δυὸ παιδιῶν; "Ὅλο τὸ δίκιο θὰ εἶταν δικό σας, ὅλο τὸ δίκιο, μὲ ἀκοῦτε; Καὶ ἂν αὐτὸς ὁ θάνατος σᾶς σταματᾷ, εἶναι γιατί δὲν εἶσαστε σίγουροι γιὰ τὸ δίκιο σας. Δὲν πιστεύετε στὴν ἐπανάσταση.

(Σιωπὴ. Ὁ Καλιάγιεφ σηκώνεται πάνω).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Στεπᾶν, νιώθω ντροπὴ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου κι ὥστόσο δὲ θὰ σ' ἀφήσω νὰ συνεχίσεις. Δέχτηκα νὰ σκοτώσω γιὰ νὰ γκρεμίσω τὸ δεσποτισμὸ. Πίσω, ὅμως, ἀπὸ αὐτὰ πού λές, βλέπω νὰ ἀχνοφέγγει ἕνας δεσποτισμὸς, πού, ἂν μπορέσει νὰ ἐπικρατήσῃ κά-

ποτε, θά με κάνει δολοφόνο, ἐνῶ ἐγὼ ζητῶ νὰ γίνω τιμωρός.

ΣΤΕΠΑΝ. — Τί σημασία ἔχει πού δὲ θά εἶσαι τιμωρός, ἂν ἐπικρατήσῃ ἡ δικαιοσύνη, ἔστω καὶ μὲ δολοφόνους; Ἐσὺ κι ἐγὼ δὲν εἴμαστε τίποτα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Εἴμαστε κάτι καὶ τὸ ξέρεις καλὰ αὐτό, ἀφοῦ ἐν ὀνόματι τῆς περηφάνειας σου μιλάς ἀκόμη καὶ σήμερα.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἡ περηφάνεια μου δὲν ἀφορᾷ παρὰ μονάχα ἐμένα. Ἡ περηφάνεια, ὅμως, τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἐπανόστασή τους, ἡ ἀδικία, ὅπου ζοῦν, αὐτὸ εἶναι μιὰ ὑπόθεση πού μᾶς ἐνδιαφέρει ὅλους.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Οἱ ἄνθρωποι δὲ ζοῦν παρὰ μόνο μὲ δικαιοσύνη.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὅταν τοὺς κλέβουν τὸ ψωμί θά ζήσουν, λοιπόν, μονάχα μὲ δικαιοσύνη;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Μὲ δικαιοσύνη καὶ ἀγνότητα.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἡ ἀγνότητα! Τὴν ξέρω, ἴσως τὴν ἀγνότητα. Προτίμησα, ὅμως, νὰ τὴν ἀγνοῶ καὶ νὰ κάνω νὰ τὴν ἀγνοοῦν χιλιάδες ἄλλοι ἄνθρωποι, γιὰ νὰ ἀποχτήσει κάποτε κάποια σημασία μεγαλύτερη.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Πρέπει νὰ εἶναι πολὺ σίγουρος κανεὶς πῶς θά ἔρθῃ αὐτὴ ἡ μέρα γιὰ ν' ἀρνηθεῖ κάθε τι πού κάνει ὑποφερτὴ τὴ ζωὴ γιὰ ἕναν ἄνθρωπο.

ΣΤΕΠΑΝ. — Εἶμαι ἀπόλυτα βέβαιος γι' αὐτό.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲν μπορεῖς νὰ εἶσαι. Γιὰ νὰ ξέρεις ποιός, ἐγὼ ἢ ἐσύ, ἔχει δίκιο, θά χρειαστεῖ ἴσως ἡ θυσία τριῶν γενεῶν, πολλοὶ πόλεμοι, τρομερὲς ἐπαναστάσεις. Ὅταν θά ἔχει ξεραθεῖ αὐτὴ ἡ αἱματηρὴ βροχὴ, ἐσὺ κι ἐγὼ θά ἔχουμε ἀπὸ πολὺν καιρὸ γίνῃ σκόνῃ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Θά ἔρθουν ἄλλοι ὕστερ' ἀπὸ μᾶς, κι αὐτοὺς τοὺς ἄλλους τοὺς χαιρετίζω ἀπὸ τώρα σὰν ἀδελφούς μου.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Κραυγάζοντας). Ἄλλοι... Ναι! Ἐγὼ, ὅμως, ἀγαπῶ αὐτοὺς πού ζοῦν σήμερα, πάνω στὴν ἴδια γῆ πού ζῶ κι ἐγὼ, κι αὐτοὺς μονάχα χαιρετίζω. Γι' αὐτοὺς ἀγωνίζομαι καὶ δέχομαι νὰ πεθάνω.

Καὶ γιὰ μιὰ μακρυνὴ πολιτεία, γιὰ τὴν ὁποία δὲν εἶμαι βέβαιος, δὲ θὰ πάω νὰ χτυπήσω τὸ πρόσωπο τῶν ἀδελφῶν μου. Δὲ θὰ προσθέσω στὴν τωρινὴ ἀδικία, μιὰ νεκρὴ δικαιοσύνη. (Χαμηλόφωνα, ἀλλὰ σταθερά). Ἄδέρφια, θὰ σᾶς μιλήσω μὲ εἰλικρίνεια καὶ θὰ σᾶς πῶ αὐτὸ πού θὰ μπορούσε νὰ σᾶς πεῖ κι ὁ ἀπλοϊκώτερος χωρικός μας: ὁ φόνος παιδιῶν εἶναι κάτι ἀντίθετο πρὸς τὴν τιμὴ. Κι ἂν μιὰ μέρα, ὅσο ζῶ, θὰ χωριζόταν ἡ ἐπανάσταση ἀπὸ τὴν τιμὴ, θὰ ἔπαυα νὰ εἶμαι ἐπαναστάτης. Ἄν τ' ἀποφασίσετε, θὰ τρέξω ἀμέσως νὰ περιμένω τὴν ἔξοδο τοῦ μεγάλου δούκα ἀπὸ τὸ θέατρο, θὰ ριχτῶ, ὅμως, κάτω ἀπὸ τ' ἄλογα.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἡ τιμὴ εἶναι μιὰ πολυτέλεια γι' αὐτοὺς πού ἔχουν ἀμάξια.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ὅχι, εἶναι ὁ μοναδικὸς πλοῦτος πού ἔχει ὁ φτωχός. Τὸ ξέρεις καλὰ καὶ ξέρεις ἀκόμη πῶς ἡ τιμὴ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἐπανάσταση. Γιὰ χάρη της δεχόμαστε νὰ πεθάνουμε. Γιὰ χάρη της μαστιγώθηκες, κάποτε, Στεπάν, κι αὐτὴ σοῦ δίνει τὸ δικαίωμα, ἀκόμη καὶ σήμερα, νὰ μιλάς.

ΣΤΕΠΑΝ. — (Κραυγάζοντας). Πᾶψε. Σοῦ ἀπαγορεύω νὰ μιλάς γι' αὐτὸ τὸ πράγμα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Μὲ παραφορά). Γιατί νὰ πάψω; Σὲ ἄφησα νὰ λές πῶς δὲν πίστευα στὴν ἐπανάσταση. Αὐτὸ ἦταν σὰν νὰ μοῦ ἔλεγες πῶς εἶμουν ἱκανὸς νὰ σκοτώσω τὸ μεγάλο δούκα γιὰ τὸ τίποτα; πῶς εἶμουν ἕνας δολοφόνος. Σὲ ἄφησα νὰ, τὸ λές καὶ δὲ σὲ χτύπησα.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Γιάνεκ!

ΣΤΕΠΑΝ. — Πρέπει κανεῖς, κάποτε, νὰ σκοτώνει γιὰ τὸ τίποτα, παρὰ νὰ μὴ σκοτώνει καθόλου.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Στεπάν, κανεῖς ἐδῶ πέρα δὲν ἔχει τὴ δική σου τὴ γνώμη. Ἡ ἀπόφαση πάρθηκε.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὑποκλίνομαι, λοιπόν. Θὰ τὸ ξαναπῶ, ὅμως: ἡ τρομοκρατία δὲν πηγαίνει στοὺς ντελικάτους ἀνθρώπους. Εἴμαστε φονιάδες, κι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὸ διαλέξαμε νὰ εἴμαστε φονιάδες.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Ἐκτὸς ἑαυτοῦ). Ὁχι. Προτίμησα νὰ πεθάνω γιὰ νὰ μὴ θριαμβεύσει πάνω στὴ γῆ ὁ φόνος. Προτίμησα νὰ εἶμαι ἓνας ἄνθρωπος ἄγνός.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Γιάνεκ, Στεπάν, ἀρκετά! Ἡ Ὀργάνωση ἀποφασίζει πὼς ὁ φόμος αὐτῶν τῶν παιδιῶν εἶναι ἀνώφελος. Πρέπει νὰ ξαναρχίσει ἡ παρακολούθηση. Πρέπει νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ ξαναρχίσουμε σὲ δυὸ μέρες.

ΣΤΕΠΑΝ. — Καὶ ἂν τὰ παιδιά εἶναι πάλι στὴν ἀμαξία;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Θὰ περιμένουμε μιὰ καινούργια εὐκαιρία.

ΣΤΕΠΑΝ. — Καὶ ἂν ἡ μεγάλη δούκισσα συνοδεύει τὸ μεγάλο δούκα;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Θὰ τὴν σκοτώσω κι αὐτήν.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ἄκοῦτε.

(Θόρυθος ἀμαξιοῦ. Ὁ Καλιόγιεφ ὄρμᾳ στὸ παράθυρο. Οἱ ἄλλοι περιμένουν. Ἡ ἀμαξία πλησιάζει καὶ περνᾷ κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα κι ἐξαφανίζεται).

ΒΟΪΝΟΦ. — (Κοιτάζοντας τὴ Ντόρα, ποὺ προχωρεῖ πρὸς αὐτόν). Θὰ ξαναρχίσουμε, Ντόρα...

ΣΤΕΠΑΝ. — (Μὲ περιφρόνηση). Ναί, Ἀλέξη, θὰ ξαναρχίσουμε... Πρέπει νὰ κάνουμε κάτι γιὰ τὴν τιμὴ!

ΑΥΛΑΙΑ

Π Ρ Α Ξ Η Τ Ρ Ι Τ Η

"Ίδιο μέρος, ίδια ώρα, δυὸ μέρες ἀργότερα.

ΣΤΕΠΑΝ. — Τί κάνει ὁ Βόϊνοφ; "Ἐπρεπε νὰ εἶν' ἐδῶ.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — "Ἐχει ἀνάγκη ἀπὸ ὕπνο. Κ' ὕστερα, ἔχουμε ἀκόμα μισή ὥρα ὀλόκληρη μπροστά μας.

ΣΤΕΠΑΝ. — Θὰ πάω γιὰ νέα.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — "Ὀχι. Πρέπει νὰ λιγοστεύουμε τοὺς κινδύνους.

(Σιωπή).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Γιάνεκ, γιατί δὲ λὲς τίποτα;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτα. Μὴν ἀνησυχεῖς.

(Χτυπᾷ τὸ κουδούνι).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. Νά τον.

(Μπαίνει ὁ Βόϊνοφ).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Κοιμήθηκες;

ΒΟΪΝΟΦ. — Ναί, λιγάκι.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Δὲν κοιμήθηκες ὅλη τὴ νύχτα;

ΒΟΪΝΟΦ. — "Ὀχι.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — "Ἐπρεπε, ὡστόσο, νὰ κοιμηθεῖς. Μποροῦσες νὰ πάρεις τίποτα χάπια.

ΒΟΪΝΟΦ. — Πῆρα καὶ χάπια, εἴμουν, ὅμως, πάρα πολὺ κουρασμένος.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Τὰ χέρια σου τρέμουν.

ΒΟΪΝΟΦ. — "Ὀχι. (Καρφώνουν ὄλοι τὰ μάτια του πάνω του). Τί συμβαίνει καὶ μὲ κοιτάζετε; Δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι κανεὶς κουρασμένος;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Καὶ βέβαια μπορεῖ νὰ εἶναι κανεὶς κουρασμένος. Μονάχα νὰ, σὲ σκεφτόμαστε.

ΒΟΪΝΟΦ. — (Μὲ ξαφνικὴ ὀρμή). "Ἐπρεπε νὰ μὲ

σκεφτόσαστε προχτές. "Αν είχε ριχτεί ἡ θόμβα πρὶν δυὸ μέρες, δὲ θὰ εἴμαστε τώρα κουρασμένοι.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Συχώρεσέ με, Ἀλέξη. "Ἐκανα τὰ πράγματα πιὸ δύσκολα.

ΒΟΪΝΟΦ. — (Πιὸ χαμηλόφωνα). Ποιὸς λέει κάτι τέτοιο; Γιατί τὰ ἔκανες πιὸ δύσκολα; Εἶμαι κουρασμένος, αὐτὸ εἶναι ὄλο.

ΝΤΟΡΑ. — "Ὅλα θὰ γίνουν γρήγορα, τώρα. Σὲ μιὰν ὥρα θὰ ἔχουμε τελειώσει.

ΒΟΪΝΟΦ. — Ναί, θὰ ἔχουμε τελειώσει. Σὲ μιὰν ὥρα...

(Ὁ Βόϊνοφ κοιτάζει γύρω του. Ἡ Ντόρα πηγαίνει κοντά του καὶ τοῦ πιάνει τὸ χέρι. Ὁ Βόϊνοφ δὲν ἀντιδρᾷ καθόλου, ὕστερα, ὅμως, τραβᾷ τὸ χέρι του ἀπότομα).

ΒΟΪΝΟΦ. — Μπόρια, θὰ ἤθελα νὰ σοῦ μιλήσω.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ἰδιαιτέρως;

ΒΟΪΝΟΦ. — Ἰδιαιτέρως.

(Ὁ Ἀνένκοφ καὶ ὁ Βόϊνοφ κοιτάζονται κατὰματα. Ὁ Καλιάγιεφ, ἡ Ντόρα καὶ ὁ Στεπὰν βγαλὺν ἔξω).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Τί συμβαίνει; (Ὁ Βόϊνοφ σωπαίνει). Πές μου, σὲ παρακαλῶ.

ΒΟΪΝΟΦ. — Ντρέπομαι, Μπόρια.

(Σιωπή).

ΒΟΪΝΟΦ. — Ντρέπομαι. Πρέπει, ὅμως, νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Δὲ θέλεις νὰ ρίξεις τὴ θόμβα;

ΒΟΪΝΟΦ. — Δὲ θὰ μπορέσω νὰ τὴ ρίξω.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Φοβάσαι, δὲν εἶν' ἔτσι; Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ντρέπῃσαι.

ΒΟΪΝΟΦ. — Φοβάμαι καὶ ντρέπομαι πού φοβάμαι.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Προχτές, ὡστόσο, εἴσουν χαρούμενος καὶ δυνατός. "Ὅταν ἔφευγες, τὰ μάτια σου ἔλαμπαν.

ΒΟΪΝΟΦ. — Πάντα φοβόμουν. Προχτές εἶχα ἐπιστρατεύσει ὄλο μου τὸ κουράγιο, αὐτὸ εἶναι ὄλο. "Ὅταν ἄκουσα νὰ ἔρχεται ἡ ἄμαξα ἀπὸ μακριά, εἶπα μέσα μου: «Ἐμπρός! "Ἐνα λεπτὸ ἀκόμη». "Ἐσφιγγα τὰ δόν-

τια. "Όλα μου τὰ νεύρα εἴταν τεντωμένα. Θὰ ἔριχνα τὴ θόμβα μὲ τόση δύναμη, πού ὁ μεγάλος δούκας θὰ ἔπρεπε νὰ σκοτωθεῖ ἀμέσως. Περίμενα τὴν πρώτη ἔκρηξη γιὰ ν' ἀφήσω νὰ ξεσπάσει ὅλη ἡ δύναμη πού εἶχε μαζευτεῖ μέσα μου. Κ' ὕστερα, τίποτα. Ἡ ἄμαξα ἔφτασε κοντά μου. Πόσο γρήγορα ἔτρεχε! Πέρασε ἀπὸ μπροστά μου. Κατάλαθα τότε πὼς ὁ Γιάνεκ δὲν εἶχε ρίξει τὴ θόμβα. Τὴ στιγμή αὐτὴ μ' ἔπιασε ἓνα φοβερὸ ρίγος. Καί, ξαφνικά, ἔνωσα ἀδύναμος σὰν παιδί.

ANNENKOΦ. — Δὲν εἴταν τίποτα, Ἀλέξη. Ἡ ζωὴ τραβάει πάλι τὸ δρόμο της.

ΒΟΪΝΟΦ. — Ἐδῶ καὶ δυὸ μέρες, ὥστόσο, ἡ ζωὴ δὲν ξαναγύρισε γιὰ μένα. Σοῦ εἶπα ψέμματα πρὶν ἀπὸ λίγο, τὴ νύχτα δὲν κοιμήθηκα καθόλου. Ἡ καρδιά μου χτυποῦσε πάρα πολὺ δυνατά. "Ω, Μπόρια, εἶμαι ἀπελπισμένος.

ANNENKOΦ. — Δὲν πρέπει νὰ εἶσαι ἀπελπισμένος. "Όλοι μας νιώθουμε σὰν καὶ σένα. Δὲ θὰ ρίξεις τὴ θόμβα. Σοῦ χρειάζεται ἓνας μῆνας ἀνάπαυση στὴ Φιλανδία, κ' ὕστερα θὰ ξαναγυρίσεις πάλι κοντά μας.

ΒΟΪΝΟΦ. — "Όχι, συμβαίνει κάτι ἄλλο. "Αν δὲ ρίξω τὴ θόμβα τώρα, δὲν πρόκειται νὰ τὴ ρίξω ποτέ.

ANNENKOΦ. — Μά, γιατί, λοιπόν;

ΒΟΪΝΟΦ. — Δὲν εἶμαι φτιαγμένος γιὰ τρομοκράτης. Τώρα τὸ ξέρω. Εἶναι καλύτερα νὰ σᾶς ἀφήσω. Θὰ ἀγωνισθῶ στὶς ἐπιτροπές, στὴν προπαγάνδα.

ANNENKOΦ. — Οἱ κίνδυνοι εἶναι ἴδιοι παντοῦ.

ΒΟΪΝΟΦ. — Ναί, μὰ μπορεῖ κανεὶς στὶς ἐπιτροπές νὰ δρᾷ κλείνοντας τὰ μάτια. Δὲν καταλαβαίνει τίποτα.

ANNENKOΦ. — Τί θές νὰ πεῖς;

ΒΟΪΝΟΦ. — (Πυρετικά). Στὶς ἐπιτροπές δὲν καταλαβαίνει κανεὶς τίποτα. Εἶναι εὐκολο νὰ συνεδριάζει, νὰ συζητᾷ τὴν κατάσταση καὶ νὰ μεταφέρει ὕστερα τὴ γραμμὴ. Διακινδυνεύει, φυσικά, τὴ ζωὴ του, τὴ διακινδυνεύει, ὅμως, ψαχουλευτό, χωρὶς νὰ βλέπει τίποτα. Ἐνῶ ὅταν στέκεσαι ὄρθιος, τὴν ὥρα πού πέφτει ἡ νύχτα στὴν πόλη, ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, πού

μέθιαστικό βήμα τρέχουν νά βροῦν τήν άχιιστή τους σούπα, τά παιδιά τους, τή ζεστασιά μιās γυνάικας, όταν στέκεσαι ὄρθιος καί σιωπηλός, κρατώντας στο χέρι τή βόμβα καί ξέρεις ότι σε τρία λεπτά, σε μερικά δευτερόλεπτα θά ριχτείς μπρός σε μιάν δλόλαμπρη άμαξα, αυτό σημαίνει τρομοκράτης. Καί τώρα ξέρω πώς δε θά μπορούσα νά ξαναρχίσω χωρίς νά νιώσω τόν έαυτό μου άδειανό από τό αίμα του. Ναι, ντρέπομαι. Σημάδεψα πολύ ψηλά. Πρέπει νά δουλέψω στη θέση μου. Σε μιá μικρούλα θέση. Τή μόνη που μου άξίζει.

ANNENKOΦ. — Δέν ύπάρχει μικρή καί μεγάλη θέση. Στην άκρη καί τών δυο βρίσκονται πάντα ή φυλακή καί ή κρεμάλα.

ΒΟΪΝΟΦ. — Ναι, μά τή φυλακή καί τήν κρεμάλα δέν τις βλέπει κανείς, ὅπως βλέπει αυτόν που πάει νά σκοτώσει. Τις φαντάζεται μονάχα. Καί, κατά σύμπτωση, έγώ δέν έχω φαντασία. (Γελά νευρικά). Ποτέ μου δέν πίστεψα πραγματικά ότι ύπάρχει μυστική άστυνομία. Παράξενο πράγμα για έναν τρομοκράτη, έ; Με την πρώτη, όμως, κλωτσιά στην κοιλιά, θά πίστευα. "Όχι πιό μπροστά.

ANNENKOΦ. — Καί στη φυλακή; Στη φυλακή, καί ξέρει κανείς, καί βλέπει. Έκεί δέν ξεχνά.

ΒΟΪΝΟΦ. — Στη φυλακή δέν παίρνεις καμιάν άπόφαση. Ναι, αυτό, είναι, δέν παίρνεις καμιάν άπόφαση! Δέ λές στον έαυτό σου: «Έμπρός, έσύ, πρέπει έσύ ν' άποφασίσεις για τή στιγμή που θά ρίξεις τή βόμβα. Είμαι θέβαιος, τώρα, πώς αν πιαστώ, δε θά δοκιμάσω νά δραπετεύσω. Για νά δραπετεύσει κανείς, χρειάζεται νά μηχανευτεί κάτι, χρειάζεται πρωτοβουλία. "Αν δε δραπετεύσεις, θά πάρουν τήν πρωτοβουλία οί άλλοι. Σ' αυτούς θά πέσει ὄλη ή δουλειά.

ANNENKOΦ. — Οί άλλοι, όμως, δουλεύουν για νά σās κρεμάσουν, καμιά φορά.

ΒΟΪΝΟΦ. — (Άπελπισμένα). Καμιά φορά. Θά μου είταν, όμως, λιγότερο δύσκολο νά πεθάνω παρά νά ζω καί νά κρατώ καί τή ζωή ενός άλλου στα χέρια μου καί

ν' ἀποφασίζω γιὰ τὴ στιγμὴ ὅπου θὰ μπορούσα νὰ ρίξω αὐτὲς τὶς δυὸ ζωὲς στὶς φλόγες. "Ὀχι, Μπόρια, ὁ μόνος τρόπος νὰ διορθώσω τὶς ἐλλείψεις μου, εἶναι νὰ δεχτῶ αὐτὸ ποῦ εἶμαι. (Ὁ Ἀνένκοφ σωπαίνει). Ἀκόμη καὶ οἱ δειλοὶ μπορούν νὰ ὑπηρετήσουν τὴν ἐπανάσταση. Ἀρκεῖ νὰ θροῦν τὴ θέση τους.

ANNENKOF. — "Ε, λοιπόν, μάθε πὼς ὅλοι μας εἴμαστε δειλοί. Δὲν ἔχουμε, ὅμως, πάντα τὴν εὐκαιρία νὰ τὸ ἐξακριβώσουμε. Εἶσαι ἐλεύθερος νὰ κάνεις ὅ,τι θέλεις.

ΒΟΪΝΟΦ. — Προτιμῶ νὰ φύγω ἀμέσως. Νομίζω πὼς δὲ θὰ μπορῶ νὰ κοιτάζω τοὺς συντρόφους μας καταπρόσωπο. Θὰ τοὺς μιλήσεις, ὅμως, ἐσύ, δὲν εἶν' ἔτσι;

ANNENKOF. — Θὰ τοὺς μιλήσω. (Προχωρεῖ πρὸς τὸν Βοῖνοφ).

ΒΟΪΝΟΦ. — Πές στὸ Γιάνεκ πὼς δὲν εἶναι λάθος δικό του. Πές του πὼς τὸν ἀγαπῶ, ὅπως ἀγαπῶ κι ὅλους σας. (Σιωπὴ. Ὁ Ἀνένκοφ τὸν ἀγκαλιάζει).

ANNENKOF. — Γειά σου, ἀδελφέ μου. "Ὅλα θὰ πᾶνε καλά. Ἡ Ρωσία θὰ γίνῃ εὐτυχισμένη.

ΒΟΪΝΟΦ. — (Φεύγοντας). Ναί, ἄς γίνῃ εὐτυχισμένη!

(Ὁ Ἀνένκοφ προχωρεῖ πρὸς τὴν πόρτα).

ANNENKOF. — Ἐλάτε.

(Μπαίνουν ὅλοι μαζί μετ' τὴ Ντόρα).

ΣΤΕΠΑΝ. — Τί ἔγινε;

ANNENKOF. — Ὁ Βοῖνοφ δὲ θὰ ρίξει τὴ θόμβα. Εἶναι ἐξαντλημένος. Δὲν εἶναι σίγουρος πὼς μπορεῖ νὰ τὸ κάνει.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τὸ λάθος εἶναι δικό μου, δὲν εἶν' ἔτσι, Μπόρια;

ANNENKOF. — Μοῦ εἶπε νὰ σοῦ πῶ πὼς σ' ἀγαπᾶ.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Θὰ τὸν ξαναδοῦμε;

ANNENKOF. — Ἴσως. Τώρα, πάντως, μᾶς ἀφήνει.

ΣΤΕΠΑΝ. — Γιατί;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Θα είναι πιό χρήσιμος στις Ἐπιτροπές.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ζήτησε ὁ ἴδιος νὰ συλλέψει στις Ἐπιτροπές; Φοβάται, λοιπόν;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ὅχι, ἐγὼ ἀποφάσισα γιὰ ὅλα.

ΣΤΕΠΑΝ. — Τὴν ὥρα ποὺ πρόκειται νὰ κάνουμε τὴν ἀπόπειρα, μᾶς παίρνεις ἓναν ἄνθρωπο;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ἡ ὥρα εἶναι κρίσιμη, πρέπει μόνος μου ἐγὼ νὰ πάρω τὴν ἀπόφαση. Εἶναι πολὺ ἀργὰ γιὰ νὰ συζητᾶμε. Θα πάρω ἐγὼ τὴ θέση τοῦ Βόϊνοφ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Αὐτὴ ἡ θέση ἀνήκει σὲ μένα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Στὸν Ἀννένκοφ). Ἐσὺ εἶσαι ὁ ἀρχηγός. Τὸ χρέος σου εἶναι νὰ μείνεις ἐδῶ.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ἐνας ἀρχηγός ἔχει καμιά φορὰ τὸ καθήκον νὰ εἶναι δειλός. Μὲ τὸν ὄρο, ὅμως, ὅτι θ' ἀποδείξει τὸ θάρρος του, ὅταν χρειαστεῖ. Πῆρα τὴν ἀπόφασή μου. Στεπᾶν, θὰ μὲ ἀντικαταστήσεις ἐσὺ ὅσον καιρὸ θὰ λείψω. Ἐλα μαζί μου, πρέπει νὰ σοῦ πῶ ποιὲς εἶναι οἱ ὁδηγίες.

(Ὁ Ἀννένκοφ καὶ ὁ Στεπᾶν βγαίνουν ἔξω. Ὁ Καλιάγιεφ κάθεται. Ἡ Ντόρα πηγαίνει κοντά του καὶ τοῦ προσφέρει τὸ χέρι της, ἀλλὰ μετανοιώνει καὶ τὸ τραβᾷ πίσω).

ΝΤΟΡΑ. — Ὅ,τι ἔγινε δὲν εἶναι ἀπὸ λάθος δικό σου.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τοῦ ἔκανα κακό, πολὺ κακό. Ξέρεις τί μοῦ ἔλεγε προχτές;

ΝΤΟΡΑ. — Ἐλεγε καὶ ξανάλεγε συνέχεια πὼς εἶταν εὐτυχισμένος.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ναί, μοῦ εἶπε, ὅμως, πὼς δὲν ὑπῆρχε γι' αὐτὸν εὐτυχία ἔξω ἀπὸ τὴ συντροφιά μας. «Ἐμεῖς εἴμαστε ἡ Ὀργάνωση, ἔλεγε. Ἐξω ἀπὸ τὴν Ὀργάνωση δὲν ὑπάρχει τίποτα. Ἡ Ὀργάνωση εἶν' ἓνα Τάγμα Ἰπποτῶν». Πόσο τὸν λυπᾶμαι, Ντόρα!

ΝΤΟΡΑ. — Θα ξαναγυρίσει.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Όχι, δὲ θὰ ξαναγυρίσει. Σκέφτομαι τί θὰ ἔνιωθα στὴ θέση του. Θὰ εἶμουν ἀπελπισμένος.

ΝΤΟΡΑ. — Καὶ τώρα δὲν εἶσαι;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Λυπημένα). Τώρα; Βρίσκομαι μαζί σας καὶ εἶμαι εὐτυχισμένος, ὅπως εἶταν κι' αὐτός.

ΝΤΟΡΑ. — ('Αργά). Εἶναι μεγάλη εὐτυχία.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Εἶναι πολὺ μεγάλη εὐτυχία. Τὸ ἴδιο δὲ σκέφτεσαι κι ἐσύ;

ΝΤΟΡΑ. — Ναί, σκέφτομαι ὅπως κι ἐσύ. Γιατί, λοιπόν, εἶσαι λυπημένος; Πρὶν δυὸ μέρες τὸ πρόσωπό σου ἀχτινοβολοῦσε. Νόμιζε κανεὶς πὼς πήγαίνες σὲ καμιά μεγάλη γιορτὴ. Σήμερα...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Σηκώνεται πάνω. Μὲ μεγάλη ταραχή). Σήμερα, ξέρω αὐτὸ πού δὲν ἤξερα πρῶτα. Εἶχες δίκιο, δὲν εἶναι τόσο ἀπλὰ τὰ πράγματα. Πίστευα πὼς εἶταν εὐκόλο νὰ σκοτώσει κανεὶς, πὼς εἶταν ἀρκετὴ ἡ ἰδέα καὶ τὸ θάρρος. Τώρα, ξέρω πὼς στὸ μῖσος δὲν ὑπάρχει εὐτυχία. Μέσα μου, ὅπως καὶ μέσα στοὺς ἄλλους, φωλιάζει ἡ δυστυχία. Τὸ φονικό, ἡ δειλία, ἡ ἀδικία... "ὦ, πρέπει, πρέπει νὰ τὸν σκοτώσω... Θὰ φτάσω, ὡστόσο, ὡς τὸ τέρμα! Πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὸ μῖσος!

ΝΤΟΡΑ. — Πιὸ μακριὰ; Μὰ δὲν ὑπάρχει τίποτα πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὸ μῖσος.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ὑπάρχει ἡ ἀγάπη.

ΝΤΟΡΑ. — Ἡ ἀγάπη; "Όχι, δὲν εἶναι αὐτὸ πού μᾶς χρειάζεται.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "ὦ, Ντόρα, πὼς τὸ λὲς αὐτό, ἐσὺ πού ξέρω τὴν καρδιά σου...

ΝΤΟΡΑ. — Ὑπάρχει πάρα πολὺ αἷμα, πάρα πολλή βία. Αὐτοὶ πού ἀληθινὰ ἀγαποῦν τὴ δικαιοσύνη δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ ἐπικαλοῦνται τὴν ἀγάπη. Στέκουν ὄρθιοι σὰν καὶ μένα, μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, τὰ μάτια στυλά. Τί δουλειὰ μπορεῖ νὰ ἔχει ἡ ἀγάπη σ' αὐτὲς τίς περήφανες κορδιές; Ἡ ἀγάπη, Γιάνεκ, σὲ κάνει, σιγά - σιγά, νὰ σκύβεις τὸ κεφάλι. Ἐμεῖς, ἔχουμε τὸν αὐχένα δύσκαμπτο.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἀγαποῦμε, ὅμως, τὸ λαό μας.

ΝΤΟΡΑ. — Ναί, τὸν ἀγαποῦμε, αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Τὸν ἀγαποῦμε μὲ μιὰν ἀγάπη ἀπέραντη, μὲ μιὰν ἀγάπη δυστυχημένη. Ζοῦμε μακριὰ του, κλεισμένοι στὰ σπίτια μας, χαμένοι στοὺς λογισμοὺς μας. Καὶ ὁ λαός; Μᾶς ἀγαπάει ἄραγε; Ξέρει πῶς τὸν ἀγαποῦμε; Ὁ λαὸς σωπαίνει. Πόσο σωπαίνει, πόσο σωπαίνει...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Μ' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἀγάπη. Νὰ δίνεις τὰ πάντα, νὰ θυσιάζεις τὰ πάντα, χωρὶς νὰ ἔχεις καμιὰν ἐλπίδα ἀνταπόδοσης.

ΝΤΟΡΑ. — Ἴσως. Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀγάπη, εἶναι ἡ ἀγνή καὶ φιλέρημη χαρὰ, εἶναι ἡ ἀγάπη ποὺ κατακαίει τὸ εἶναι μου. Μερικὲς φορές, ὠστόσο, ἀναρωτιέμαι μήπως ἡ ἀγάπη εἶναι κάτι ἄλλο, μήπως μπορεῖ νὰ πᾶψει νὰ εἶναι ἕνας μονόλογος, μήπως μπορεῖ νὰ ὑπάρχει, καμιὰ φορά, στὴν ἀγάπη, κάποια ἀπάντηση. Σκέφτομαι τοῦτο, δές: ὁ ἥλιος λάμπει, τὰ κεφάλια, σιγὰ - σιγὰ, ἀρχίζουν νὰ σκύβουν, ἀπὸ τὴν καρδιά σθῆναι ἡ περηφάνεια, τὰ χέρια ἀπλώνονται ν' ἀγκαλιάσουν. Ἄ, Γιάνεκ, ἂν μποροῦσαμε νὰ ξεχάσουμε, ἔστω καὶ γιὰ μιὰν ὥρα, τὴ φριχτὴ ἀθλιότητα τούτου τοῦ κόσμου καὶ νὰ φεύγαμε, ἐπιτέλους, γιὰ κάπου ἄλλου. Μιὰ μονάχα μικρὴν ὥρα, ποὺ θὰ τὴ χαρίζαμε στὸν ἐγωϊσμό. Μπορεῖς νὰ τὸ σκεφτεῖς κάτι τέτοιο;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ναί, Ντόρα. Αὐτὸ ὀνομάζεται τρυφερότητα.

ΝΤΟΡΑ. — Ὅλα τὰ σκέφτεσαι, ἀγαπημένε, ναί, αὐτὸ ὀνομάζεται τρυφερότητα. Τὴν ξέρεις, ὅμως, πραγματικὰ τὴν τρυφερότητα; Μπορεῖς ν' ἀγαπᾶς τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν τρυφερότητα μαζί; (Ὁ Καλιάγιεφ σωπαίνει). Μπορεῖς ν' ἀγαπᾶς τὸ λαὸ μας μ' αὐτὴ τὴν ἀφροντισιὰ κι αὐτὴ τὴν πραότητα; Μήπως, ἀντίθετα, πρέπει νὰ τὸν ἀγαπᾶς μὲ τὴ φλόγα τῆς ἐκδίκησης καὶ τῆς ἐπανάστασης; (Ὁ Καλιάγιεφ σωπαίνει πάντα). Ναί. (Πλησιάζει τὸν Καλιάγιεφ καὶ τοῦ μιλά χαμηλόφωνα). Ἐμένα, μ' ἀγαπᾶς μὲ τρυφερότητα;

(Ὁ Καλιάγιεφ τὴν κοιτᾷ).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — ("Υστερ' από σύντομη σιωπή). Κα-
νείς δέ θα σ' αγαπήσει ποτέ, όπως σ' αγαπῶ ἐγώ.

ΝΤΟΡΑ. — Τὸ ξέρω. Δὲ θὰ εἶταν, ὅμως, καλύτερα
ν' αγαπᾶς ὅπως ὅλος ὁ κόσμος;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲν εἶμαι ὁ ὅποιοσδήποτε. Σ' ἀ-
γαπῶ σὰν Καλιάγιεφ.

ΝΤΟΡΑ. — Μ' αγαπᾶς περισσότερο ἀπὸ τὴ δικαιο-
σύνη, περισσότερο ἀπὸ τὴν Ὀργάνωση;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲ σὰς ξεχωρίζω, ἐσένα, τὴν Ὀρ-
γάνωση καὶ τὴ δικαιοσύνη.

ΝΤΟΡΑ. — Σὺμφωνοί. Ἀπάντησέ μου, ὅμως, σὲ ἰ-
κετεύω, ἀπάντησέ μου. Μὲ αγαπᾶς μὲ τρυφερότητα, μὲ
ἐγωϊσμό; Θὰ μὲ αγαποῦσες, ἂν δὲν εἶμουν δίκαιη;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἄν δὲν εἴσουν δίκαιη, καὶ ἂν μπο-
ροῦσα νὰ σ' αγαπήσω, δὲ θὰ εἴσουν ἐσὺ πού θ' αγαποῦ-
σα.

ΝΤΟΡΑ. — Μὴν ἀπαντᾶς. Πές μου μονάχα, θὰ μ'
αγαποῦσες, ἂν δὲν εἶμουν στὴν Ὀργάνωση;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Μὰ πού θὰ εἴσουν, λοιπόν;

ΝΤΟΡΑ. — Θυμᾶμαι τὸν καιρὸ πού σπούδαζα. Γε-
λοῦσα, εἶμουν ὁμορφη, τότε. Περνοῦσα ὄρες ὀλόκλη-
ρες κάνοντας περιπάτους καὶ ὄνειρα. Θὰ μὲ αγαποῦσες,
ἂν εἶμουν ἓνα κορίτσι ἀλαφρόμυλο καὶ γεμάτο ἀφρον-
τισιά;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Μὲ δισταγμὸ καὶ πολὺ χαμηλόφω-
να). Πεθαίνω ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία νὰ σοῦ πῶ ναί.

ΝΤΟΡΑ. — Μὰ, πές μου, λοιπόν, ναί, αγαπημένε,
ἂν σκέφτεσαι ἔτσι κι ἂν εἶναι ἀλήθεια. Πές μου ναί κι
ἂς σκέφτεσαι τὴ δικαιοσύνη κι ἂς ἔχεις μπροστά σου
τὴν ἀθλιότητα καὶ τὸν ὑπόδουλο λαὸ μας. Ναί, ναί, σὲ
ἰκετεύω πές ναί, παρ' ὅλη τὴν ἀγωνία τῶν παιδιῶν, παρ'
ὅλους αὐτοὺς πού κρεμᾶνε κι αὐτοὺς πού μαστιγώνουν
ὡς τὸ θάνατο...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σώπα, Ντόρα.

ΝΤΟΡΑ. — Ὅχι, πρέπει, γιὰ μιὰ φορά, τουλάχισ-
στον, ν' ἀφήνει κανεὶς τὴν καρδιά του νὰ μιλήσει. Περι-

μένω νά με φωνάξεις, ἐγώ, ἡ Ντόρα, περιμένω νά με καλέσεις πέρα ἀπὸ αὐτὸν τὸν δηλητηριασμένο ἀπὸ τὴν ἀδικία κόσμο...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σώπα. Ἡ καρδιά μου δὲ μοῦ μιλά παρὰ μόνο γιὰ σένα. "Υστερ' ἀπὸ λίγο, ὥστόσο, δὲ θὰ πρέπει νά τρέμω.

ΝΤΟΡΑ. — (Συνερχόμενη). "Υστερ' ἀπὸ λίγο; Ναί, τὸ ξέχασα... (Γελᾷ σάν νά κλαίει). "Οχι, εἶμαι πολὺ καλά, ἀγαπημένε. Μὴ στενοχωριέσαι, δὲν εἶμωνα λογική. Εἶναι ἡ κούραση. Κι' ἐγὼ δὲ θὰ μπορούσα νά τὸ πῶ. Σ' ἀγαπῶ μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη, χωρὶς νά ξεχνῶ τὴ δικαιοσύνη καὶ τὶς φυλακές. Τὸ καλοκαίρι, Γιάνεκ, τὸν σκέφτεσαι τὸν ἑαυτό σου; Μά, ὄχι, ζοῦμε στὸν αἰώνιο χειμῶνα. Δὲν εἴμαστε γιὰ τοῦτον τὸν κόσμο, εἴμαστε δίκαιοι. Ὑπάρχει κάποια ζεστασιά πού δὲν εἶναι γιὰ μᾶς. (Γυρίζοντας πρὸς τὴν ἄλλη μεριά). "Α, λίγη συμπόνοια γιὰ τοὺς δίκαιους!

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Κοιτώντας τὴν μὲ ἀπελπισία). Ναί, αὐτὴ εἶναι ἡ μοίρα μας, ἡ ἀγάπη, γιὰ μᾶς, εἶναι κάτι τὸ ἀδύνατο. Θὰ σκοτώσω, ὅμως, τὸ μεγάλο δούκα καὶ τότε θὰ ἔρθει ἡ εἰρήνη. Εἰρήνη, γιὰ σένα καὶ γιὰ μένα.

ΝΤΟΡΑ. — Εἰρήνη! Πότε θὰ τὴ θροῦμε;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Μὲ ὀρμή). Μεθαύριο.

(Μπαίνουν μέσα ὁ Ἄννενκοφ καὶ ὁ Στεπάν. Ἡ Ντόρα καὶ ὁ Καλιάγιεφ ἀπομακρύνονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Γιάνεκ!

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἀμέσως. (Βαθειανασαίνοντας). Ἐπιτέλους, ἐπιτέλους...

ΣΤΕΠΑΝ. — (Πλησιάζοντάς τον) Γειά σου ἀδελφέ, εἶμαι μαζὺ σου.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Γειά σου, Στεπάν. (Γυρίζει πρὸς τὴ Ντόρα). Γειά σου, Ντόρα.

(Ἡ Ντόρα πλησιάζει τὸν Καλιάγιεφ. Εἶναι πολὺ κοντὰ ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, δὲν ἀγγίζονται, ὅμως).

ΝΤΟΡΑ. — "Οχι, γειά σου. Μὲ τὸ καλὸ νά ξεναίδω

θοῦμε, ἀγαπημένε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ξαναἰδωθοῦμε. Θὰ ξαναἰδωθοῦμε.

(Ὁ Καλιάγιεφ τὴν κοιτάζει. Σιωπή).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Θὰ ξαναἰδωθοῦμε. Θά... Ἡ Ρωσία θὰ γίνῃ ὁμορφῆ.

ΝΤΟΡΑ. — (Κλαίγοντας). Ἡ Ρωσία θὰ γίνῃ ὁμορφῆ.

(Ὁ Καλιάγιεφ κάνει τὸ σταυρὸ του μπρὸς στὴν εἰκόνα. Βγαίνει ἔξω μαζὺ μὲ τὸν Ἀννένκοφ. Ὁ Στεπὰν πηγαίνει, πρὸς τὸ παράθυρο. Ἡ Ντόρα μένει ἀκίνητη, κοιτώντας πρὸς τὴν πόρτα).

ΣΤΕΠΑΝ. — Πόσο σταθερὰ βαδίζει. Εἶχα ἄδικο, ὅπως βλέπεις, νὰ μὴν ἐμπιστεύομαι τὸ Γιάνεκ. Δὲ μοῦ ἄρесе ὁ ἐνθουσιασμός του. Ἔκανε τὸ σταυρὸ του, εἶδες; Πιστεύει στὸ θεό;

ΝΤΟΡΑ. — Δὲν πηγαίνει ποτὲ στὴν ἐκκλησία.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ψυχικά, ὡστόσο, εἶναι θρησκός. Αὐτὸ εἶναι ποῦ μᾶς χώριζε. Εἶμαι πιὸ τραχὺς ἀπὸ αὐτόν, τὸ ξέρω καλά. Ἐμεῖς ποῦ δὲν πιστεύουμε στὸ θεό, ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη δικαιοσύνη. Χωρὶς αὐτὴν ζοῦμε μέσ' στὴν ἀπελπισία.

ΝΤΟΡΑ. — Γι' αὐτόν ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἀπελπιστική.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ναί, εἶναι μιὰ ἀδύνατη ψυχὴ. Τὸ χέρι του, ὅμως, εἶναι δυνατό. Ἀξίζει πιὸ πολὺ ἀπὸ τὴν ψυχὴ του. Θὰ τὸν σκοτώσει, εἶναι σίγουρο. Εἶναι καλὸ αὐτό, πολὺ καλὸ μάλιστα. Ὁ θάνατος, αὐτὸ μᾶς χρειάζεται. Μά, ἐσὺ δὲ λὲς τίποτα; (Τὴν κοιτάζει καλὰ - καλὰ). Τὸν ἀγαπᾷς;

ΝΤΟΡΑ. — Πρέπει νὰ ἔχει καιρὸ κανεὶς γιὰ ν' ἀγαπᾷ. Μόλις ποῦ μᾶς περισσεύει καιρὸς γιὰ τὴ δικαιοσύνη.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἔχεις δίκιο. Ἐχουμε νὰ κάνουμε πάρα πολλά. Πρέπει νὰ καταστρέψουμε ὁλότελα αὐτόν τὸν κόσμον. Πρέπει νὰ τὸν ξεθεμελιώσουμε... Ὑστερα... (Κοιτώντας ἀπὸ τὸ παράθυρο). Δὲν τοὺς βλέπω πιά, θὰ φτάσανε.

ΝΤΟΡΑ. — Ὑστερα...

ΣΤΕΠΑΝ. — Θα ἔχουμε καιρὸ γι' ἀγάπη.

ΝΤΟΡΑ. — "Ἄν θρῖσκόμαστ' ἐδῶ.

ΣΤΕΠΑΝ. — Θ' ἀγαπιῶνται ἄλλοι. Τὸ ἴδιο εἶναι.

ΝΤΟΡΑ. — Στεπάν, μπορεῖς νὰ πεῖς τὴ λέξη «μῖσος»;

ΣΤΕΠΑΝ. — Πῶς;

ΝΤΟΡΑ. — Πρόφερε αὐτὴ μονάχα τὴ λέξη: «μῖσος».

ΣΤΕΠΑΝ. — Μῖσος.

ΝΤΟΡΑ. — Ἐντάξει. Ὁ Γιάνεκ τὴν ἔλεγε πολὺ ἄσκημα.

ΣΤΕΠΑΝ. — ("Ὑστερ' ἀπὸ μερικὰ δευτερόλεπτα σιωπῆς καὶ πλησιάζοντας τὴ Ντόρα). Καταλαβαίνω, μὲ περιφρονεῖς. Εἶσαι θέβαιη, ὥστόσο, πῶς ἔχεις δίκιο; (Σιωπὴ γιὰ μερικὰ δευτερόλεπτα. "Ὑστερα, μὲ αὐξανόμενη ὀρμή). "Ὅλοι σας θρῖσκόμαστ' ἐδῶ παζαρεύοντας αὐτὸ ποὺ κάνετε σ' ὄνομα τῆς ταπεινῆς ἀγάπης. Ἐγώ, ὁμῶς, δὲν ἀγαπῶ τίποτα καὶ μισῶ, ναί, μισῶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους! Τί δουλειὰ ἔχω ἐγὼ μὲ τὴν ἀγάπη τους; Αὐτὸ τὸ κατάλαβα στὸ κάτεργο, πρὶν τρία χρόνια. Κι ἀπὸ τότε μοῦ ἔγινε πεποίθηση. "Ἦθελες νὰ εἶμαι τρυφερὸς καὶ νὰ κουβαλῶ τὴ βόμβα σὰν σταυρὸ; "Ὅχι! "Ὅχι! "Ὅχι! "Ἐφτασα πάρα πολὺ μακρὰ, ξέρω πάρα πολλὰ πράγματα... Κοίτα... (Σκίζει τὸ πουκάμισό του. Ἡ Ντόρα κάνει μιὰ χειρανομία. Ὅπισθοχωρεῖ βλέποντας τὰ σημάδια τοῦ μαστιγίου). Αὐτὰ εἶναι τὰ σημάδια τῆς ἀγάπης τους! Μὲ περιφρονεῖς τώρα;

(Ἡ Ντόρα πηγαίνει κοντὰ του καὶ ξαφνικὰ τὸν ἀγκαλιάζει).

ΝΤΟΡΑ. — Ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ περιφρονήσει τὸν πόνο; Κι ἐσένα σ' ἀγαπῶ.

ΣΤΕΠΑΝ. — (Κοιτάζει τὴ Ντόρα. Ὑπόκωφα). Συχώρεσέ με, Ντόρα. (Σὲ λίγο, γυρίζοντας πρὸς τὴν ἄλλη μεριά). "Ἴσως νὰ φταίει ἡ κούραση. Τὰ χρόνια τοῦ ἀγώνα, ἡ ἀγωνία, οἱ χαφιέδες, τὸ κάτεργο... καί, τέλος, τοῦτα ἐδῶ. (Δείχνει τὰ σημάδια). Ποῦ θές νὰ θρῶ τὴ δύναμη τῆς ἀγάπης; Μοῦ μένει, πάντως, ἡ δύναμη

τοῦ μίσους. Αὐτὸ εἶναι καλύτερο παρά νὰ μὴ νιώθεις τίποτα.

ΝΤΟΡΑ. — Ναί, εἶναι καλύτερο.

(Ὁ Στεπὸν κοιτάζει τὴ Ντόρα. Ἀκούγεται ἓνα ρολοῖ πὺ ἡτυπᾶ ἔφτά).

ΣΤΕΠΑΝ. — (Γυρίζοντας ἀπὸτομα). Τώρα θὰ περάσει ὁ μέγας δούκας.

(Ἡ Ντόρα πηγαίνει στὸ παράθυρο καὶ κολλᾷ τὸ πρόσωπό της στὰ τζάμια. Μακρὰ σιωπὴ. Κ' ὕστερα ἀκούγεται ἀπὸ μακρὰ ἢ ἄμαξα. Πλησιάζει, περνᾷ).

ΣΤΕΠΑΝ. — "Ἄν εἶναι μόνος...

(Ἡ ἄμαξα ἀπομακρύνεται. Ἀκούγεται μιὰ φοβερὴ ἔκρηξη. Ἡ Ντόρα τινάζεται καὶ κρύβει τὸ κεφάλι στὰ χέρια της. Μακρὰ σιωπὴ).

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὁ Μπόρια δὲν ἔριξε τὴ βόμβα του! Ὁ Γιάνεκ πέτυχε. Πέτυχε! Ζήτω ὁ λαός! Τί χαρά!

ΝΤΟΡΑ. — (Πέφτοντας μὲ κλάματα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Στεπὸν). Ἐμεῖς τὸν σκοτώσαμε! Ἐμεῖς τὸν σκοτώσαμε! Ἐγώ.

ΣΤΕΠΑΝ. — (Κραυγάζοντας). Ποιὸν σκοτώσαμε; Τὸ Γιάνεκ;

ΝΤΟΡΑ. — Τὸ μέγας δούκα.

ΑΥΛΑΙΑ

ΠΡΑΞΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Κελί τῶν φυλακῶν Μπουτίρκι, στὸν Πύργο
Πουγκατσέφ. Πρωΐ.

(“Ὅταν ἀνοίγει ἡ αὐλαία, ὁ Καλιάγιεφ βρίσκε-
ται μέσα στὸ κελί του καὶ κοιτάζει τὴν πόρτα. Μπαί-
νουν μέσα ἕνας φύλακας κι ἕνας φυλακισμένος, ὁ
Φοκά, ποῦ κρατᾶ στὸ χέρι του ἕναν κουβά).

Ο ΦΥΛΑΚΑΣ. — (Στὸ Φοκά). Καθάρισε. Καὶ κάνε
γρήγορα. (Πηγαίνει καὶ κάθεται κοντὰ στὸ παράθυρο.
Ὁ Φοκά ἀρχίζει νὰ καθαρίζει τὸ κελί χωρὶς νὰ κοι-
τάζει τὸν Καλιάγιεφ. Σιωπὴ γιὰ λίγα δευτερόλεπτα).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Πῶς σὲ λένε, ἀδελφέ;

ΦΟΚΑ. — Φοκά.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Εἶσαι κατάδικος;

ΦΟΚΑ. — Ἔτσι φαίνεται.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τί ἔκανες;

ΦΟΚΑ. — Σκότωσα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Πεινοῦσες;

Ο ΦΥΛΑΚΑΣ. — Σιγότερα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Πῶς;

Ο ΦΥΛΑΚΑΣ. — Σιγότερα. Σᾶς ἀφήνω νὰ μιλάτε,
ἂν καὶ ἀπαγορεύεται. Μίλα, λοιπόν, σιγότερα. Μίλα σὰν
τὸ γέρο.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Πεινοῦσες;

ΦΟΚΑ. — Ὁχι, διψοῦσα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Λοιπόν;

ΦΟΚΑ. — Τί λοιπόν; Βρισκόταν κοντὰ μου ἕνα τσε-
κούρι. Τὸ πήρα στὰ χέρια μου καὶ τὰ ἔκανα ὅλα γῆς Μα-
διάμ. Φαίνεται πῶς σκότωσα τρεῖς.

(Ὁ Καλιάγιεφ τὸν κοιτάζει).

ΦΟΚΑ. — Λοιπόν, καλόπαιδο, δὲ μὲ λὲς πιά ἀδερφό;
Πάγωσες;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Όχι. Κι ἐγὼ ἔχω σκοτώσει.

ΦΟΚΑ. — Πόσους;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Θὰ σοῦ τὸ πῶ, ἀδερφέ μου, ἂν θέλεις. Ἀπάντησέ μου, ὅμως, λυπᾶσαι γιὰ ὅ,τι ἔγινε, δὲν εἶναι ἔτσι;

ΦΟΚΑ. — Βέβαια, μὲ εἴκοσι χρόνια εἶναι πολὺ ἀκριβοπληρωμένο τὸ ἔγκλημά μου. Δὲ μπορεῖ νὰ μὴ λυπᾶται κανεὶς ὅταν τὸ σκέφτεται αὐτό.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Εἴκοσι χρόνια. "Αν εἴμουν, δηλαδή, στὴ θέση σου, θὰ ἔμπαινα στὴ φυλακὴ εἰκοσιτριῶ χρόνων καὶ θὰ ἔβγαίνα μὲ γκρίζα μαλλιά.

ΦΟΚΑ. — "Ὡ, ἴσως πᾶνε καλύτερα γιὰ σένα τὰ πράγματα. Ὁ δικαστὴς θάζει καὶ πολλὰ καὶ λίγα χρόνια φυλακὴ. Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἂν εἶναι κανεὶς παντρεμένος καὶ μὲ ποιᾶν. Κ' ὕστερα, ἐσὺ εἶσαι μεγαλοουσιάνος. Ἡ ταρίφα εἶναι ἴδια μονάχα γιὰ μᾶς τοὺς φτωχοὺς. Ἐσὺ θ' ἀπαλλαγεῖς.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲν τὸ πιστεύω. Κι ἐξάλλου, δὲν τὸ θέλω κιόλας. Δὲ θὰ μπορούσα νὰ ὑποφέρω τὴ ντροπὴ εἴκοσι χρόνια δλόκληρα.

ΦΟΚΑ. — Τὴ ντροπὴ; Ποιὰ ντροπὴ; Πόσους σκότωσες;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Ἐναν μονάχα.

ΦΟΚΑ. — Τί σοῦ ἔλεγα; "Ἐνας φόνος δὲν εἶναι τίποτα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σκότωσα τὸ μεγάλο δούκα Σέργιο.

ΦΟΚΑ. — Τὸ μεγάλο δούκα; Καὶ πῶς τὸ ἔκανες αὐτό; Γιὰ δὲς αὐτοὺς τοὺς μεγαλοουσιάνους! Σοβαρὰ τὸ λές αὐτό;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σοβαρὰ. Τοῦ χρειάζόταν, ὅμως.

ΦΟΚΑ. — Γιατί; Ζούσες στὴν αὐλή; Μήπως εἶναι καμιὰ γυναικοδουλειὰ στὴ μέση; "Όχι; Καλοκαμωμένη δουλειὰ γιὰ ἕναν...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Εἶμαι σοσιαλιστής.

Ο ΦΥΛΑΚΑΣ. — Σιγότερα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Δυνατότερα). Είμαι επαναστάτης σοσιαλιστής.

ΦΟΚΑ. — Σπουδαία δουλειά. Και τί ανάγκη είχες να είσαι αυτό που λές; Δέν είχες παρά να κάθεται ήσυχος κι όλα θα πήγαιναν καλά. Ή γή είναι φτιαγμένη για τούς πλούσιους.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Όχι, είναι φτιαγμένη για σένα. Ύπάρχει πάρα πολλή φτώχεια, γι' αυτό γίνονται πάρα πολλά έγκλήματα. "Αν ή γή εΐταν έλευθερη, έσύ δέ θα είσουν έδω.

ΦΟΚΑ. — Και ναί και όχι. Στο κάτω - κάτω, όμως, είτε είσ' έλευθερος, είτε όχι, ποτέ δέν είναι καλό να παρπίνεις.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σύμφωνοι, ποτέ δέν είναι καλό. Μονάχα, ότι πίνει κανείς όταν ζει μέσα στη φτώχεια και την ταπείνωση. Θα έρθει, όμως, κάποτε καιρός που δέ θα χρειάζεται πιά να πίνει κανείς, θα έρθει καιρός όπου κανείς δέ θα ντρέπεται πιά, ούτε θα υπάρχουν πλούσιοι και φτωχοί. Θα είμαστε όλοι αδέρφια και ή δικαιοσύνη θα κάνει τίς καρδιές μας διάφανες. Ξέρεις για τί πράγμα μιλω;

ΦΟΚΑ. — Ναί, μιλάς για τó θασίλειο του Θεού.

Ο ΦΥΛΑΚΑΣ. — Σιγότερα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δέν πρέπει να τó λές αυτό, αδερφέ μου. Ό Θεός δέ μπορεί να κάνει τίποτα. Ή δικαιοσύνη είναι δική μας υπόθεση. (Σιωπή για λίγο). Δέν καταλαβαίνεις; Ξέρεις την ιστορία που διηγούνται για τόν "Άγιο - Δημήτρη;

ΦΟΚΑ. — "Όχι.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Είχε ραντεβού, μέσα στη στέππα, με τόν ίδιο τó Θεό, και γι' αυτό βιαζόταν. Στο δρόμο, όμως, συνάντησε έναν χωρικό, που τ' άμάξι του εΐταν κολλημένο στη λάσπη. Ό "Άγιος Δημήτρης, λοιπόν, τόν βοήθησε. Ή λάσπη εΐταν πηχτή, ή χαράδρα θαθεία. Άναγκάστηκε να παλαίψει μιάν ώρα όλόκληρη. Κι όταν τελείωσε, ό άγιος Δημήτρης έτρεξε στο ραντεβού του. Ό Θεός, όμως, δέν εΐταν πιά εκεί.

ΦΟΚΑ. — Καί λοιπόν;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Ε, νά, λοιπόν! Ὑπάρχουν αὐτοὶ ποὺ θὰ φτάνουν πάντα καθυστερημένοι στὸ ραντεβού τους, γιατί ὑπάρχουν πάρα πολλὰ κάρρα κολλημένα στὴ λάσπη καὶ πάρα πολλοὶ ἀδελφοὶ μας ποὺ χρειάζονται βοήθεια.

(Ὁ Φοκὰ ὀπισθοχωρεῖ).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τί συμβαίνει;

Ο ΦΥΛΑΚΑΣ. — Σιγότερα. Καὶ σύ, γέρο, κάνε πιὸ γρήγορα.

ΦΟΚΑ. — Δὲ σοῦ ἔχω ἐμπιστοσύνη. "Ὀλ' αὐτὰ δὲν εἶναι κανονικά. Ποτέ μου δὲν ἔχω ἀκούσει νὰ μπαίνει φυλακὴ κανεὶς γιὰ ἱστορίες ἀγίων καὶ κάρρων. Κ' ὕστερα, εἶναι καὶ κάτι ἄλλο...

(Ὁ φύλακας γελᾷ).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Κοιτάζοντας τὸ Φοκὰ). Τί, λοιπόν;

ΦΟΚΑ. — Τί κάνουν σ' αὐτούς, ποὺ σκοτώνουν τοὺς μεγάλες δοῦκες;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΤ. — Τοὺς κρεμοῦν.

ΦΟΚΑ. — "Α! (Κάνει νὰ φύγει, ἐνῶ ὁ φύλακας γελᾷ πιὸ δυνατὰ).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Στάσου, γιατί φεύγεις, τί σοῦ ἔκανα;

ΦΟΚΑ. — Τίποτα δὲ μοῦ ἔκανες. Μιὰ κ' εἶσαι πλούσιος, ὥστόσο, δὲ θέλω νὰ σὲ γελᾶσω. Εἶναι ἀλήθεια πῶς ὅσα λέμε εἶναι φλυαρίες γιὰ νὰ περνᾷ ἡ ὥρα. "Αν πρόκειται, ὅμως, νὰ κρεμαστεῖς, αὐτὸ δὲν εἶναι καθόλου καλό.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Γιατί;

Ὁ ΦΥΛΑΚΑΣ. — (Γελώντας). Ἐμπρός, γέρο, μιλα...

ΦΟΚΑ. — Γιατί δὲ μπορεῖς νὰ μοῦ μιλᾷς σάν νὰ εἶμαι ἀδερφός σου. Εἶμ' ἐκεῖνος ποὺ κρεμᾷ τοὺς κατάδικους.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Μὰ δὲν εἶσαι καὶ σὺ κατάδικος;

ΦΟΚΑ. — Ἄκριθῶς. Μοῦ πρότειναν, ὅμως, νὰ κάνω

αὐτὴ τὴ δουλειὰ καί, γιὰ καθέναν ποὺ κρεμάω, μοῦ ἀφαιροῦν ἓνα χρόνο ἀπὸ τὴ φυλακὴ μου. Εἶναι καλὴ δουλειά.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Γιὰ νὰ σοῦ συχωρέσουν τὰ ἐγκλήματά σου, σὲ θάζουν καὶ κάνεις ἄλλα ἐγκλήματα;

ΦΟΚΑ. — Μὰ δὲν πρόκειται γιὰ ἐγκλήματα, ἀφοῦ αὐτοὶ ποὺ κρεμάω εἶναι κατάδικοι. Κ' ὕστερα, ὁ θάνατος αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων δὲν ἔχει σημασία. Ἄν θέλεις τὴ γνώμη μου, δὲν εἶναι χριστιανοί.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Καὶ πόσες φορές ἔχεις κρεμάσει καταδίκους ὡς τώρα;

ΦΟΚΑ. — Δυὸ φορές.

(Ὁ Καλιάγιεφ ὀπισθοχωρεῖ. Ὁ φύλακας καὶ ὁ Φοκά προχωροῦν πρὸς τὴν πόρτα. Ὁ φύλακας σπρώχνει ἀλαφρῶς τὸ Φοκά).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Εἶσαι, λοιπόν, δῆμιος;

ΦΟΚΑ. — (Ποὺ θρῖσκεται κοντὰ στὴν πόρτα τοῦ κελιοῦ). Ἔ, ναί, καλόπαιδο, καὶ σύ;

(Ὁ Φοκά θγαίνει ἔξω. Ἀκούγονται θήματα καὶ διαταγές. Μπαίνει ὁ Σκουράτοφ, πολὺ κομπᾶ ντυμένος, μὲ τὸ φύλακα).

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Ἀφήστε μας. Καλημέρα. Δὲ μὲ γνωρίζετε; Ἐγώ, σᾶς γνωρίζω. (Γελᾷ). Τώρα πιά εἴσαστε διάσημος, ἔ; (Τὸν κοιτάζει). Μπορῶ νὰ σᾶς συστηθῶ; (Ὁ Καλιάγιεφ δὲ λέει τίποτα). Δὲ λέτε τίποτα; Καταλαβαίνω. Εἶναι ἡ ἀπομόνωση, ἔ; Εἶναι σκληρὸ πράγμα, ὄχι τὼ μέρες στὴν ἀπομόνωση, Ἄπὸ σήμερα, ὁμῶς, σταματᾷ καὶ θὰ ἔχετε ἐπισκέψεις. Γι' αὐτό, ἐξἄλλου, θρῖσκομαι ἐδῶ. Σᾶς ἔστειλα, ἤδη, τὸ Φοκά. Ἐξαιρετικός, δὲν εἶν' ἔτσι; Φαντάζομαι πὼς θὰ σᾶς κίνησε τὸ ἐνδιαφέρον. Εἴσαστ' εὐχαριστημένος; Εἶναι καλὸ νὰ βλέπει κανεὶς ἀνθρώπους ὕστερ' ἀπὸ ὄχι τὼ μέρες, δὲν εἶν' ἔτσι;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο ποὺ βλέπει κανεὶς.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Καλὴ καὶ καλοβαλμένη κουβέν-

τα. Ξέρετε τί θέλετε. ("Υστερ' από λίγο). "Αν κατάλαβα καλά, τὸ πρόσωπό μου σᾶς δυσαρεστεῖ;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Όχι.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Μὲ βλέπετε σὰν ἐχθρό. Πρόκειται, ὅμως, γιὰ παρεξήγηση. Τὸ φῶς εἶναι κακὸ στὴν ἀρχή. Σ' ἓνα ὑπόγειο, κανεὶς δὲν εἶναι συμπαθητικός. Ἐξάλλου, δὲ μὲ γνωρίζετε. Καμιὰ φορὰ ἓνα πρόσωπο μᾶς φαίνεται δυσάρεστο. Κ' ὕστερα, ὅταν γνωρίζουμε τὴν καρδιά του...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἄρκετά. Ποιὸς εἴσαστε;

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Σκουράτοφ, διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Ενας ὑπηρετῆς.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Ναί, ἓνας ὑπηρετῆς, ποὺ θέλει ὅμως, νὰ σᾶς ἐξυπηρετήσῃ. "Αν εἴμουν, ὡστόσο, στὴ θέση σας, θὰ ἔδειχνα λιγότερη περηφάνεια. Μπορεῖ, θέβαια, νὰ γίνῃ κι αὐτό. Ἀρχίζουμε κυνηγώντας τὴ δικαιοσύνη καὶ καταλήγουμε στὸ νὰ ὀργανώνουμε τὴν ἀστυνομία. Ἡ ἀλήθεια, ἐξάλλου, δὲ μὲ τρομάζει. Θέλω νὰ εἶμαι εὐλικρινὴς μαζύ σας. Μὲ ἐνδιαφέρετε πάρα πολὺ καὶ σᾶς προσφέρω τὰ μέσα γιὰ νὰ ἐπιτύχετε τὴ σωτηρία σας.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ποιὰ σωτηρία μου;

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Τί θὰ πεῖ ποιὰ σωτηρία σας; Σᾶς προσφέρω τὴ ζωὴ σας.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ποιὸς σᾶς τὴ ζήτησε;

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Τὴ ζωὴ δὲν τὴ ζητᾶνε, ἀγαπητέ μου. Σοῦ τὴν προσφέρουν καὶ σὺ τὴ δέχεσαι. Δὲν ἔχετε κάνει ποτέ σας χάρη σὲ κανέναν; ("Υστερ' από λίγο). Γιὰ θυμηθεῖτε.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἄρνοῦμαι τὴ χάρη σας γιὰ πάντα.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Ἄκοῦστε με, τοῦλάχιστον. Δὲν εἶμαι ἐχθρὸς σας κι ἄς δείχνουν ἔτσι τὰ φαινόμενα. Δέχομαι πὼς ἔχετε δίκιο γιὰ ὅ,τι πιστεύετε, ἐκτὸς γιὰ τὴ δολοφονία...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σᾶς ἀπαγορεύω νὰ χρησιμοποιεῖτε αὐτὴ τὴ λέξη.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — (Κοιτάζοντάς τον). "Α! Τὰ νεύρα σας εἶναι σπασμένα, θλέπω. ("Υστερ' ἀπό λίγο). Εἰλικρινά, θὰ ἤθελα νὰ σᾶς βοηθήσω.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Νὰ μὲ βοηθήσετε; Εἶμαι ἔτοιμος νὰ πληρώσω ὅ,τι πρέπει. Δὲ θὰ μπορούσα, ὅμως, νὰ ὑποφέρω αὐτὴ τὴν οἰκειότητά σας. Ἀφήστε με.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Ἡ κατηγορία πού σᾶς θαραίνει...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Πρέπει ν' ἀλλάξετε ἔκφραση.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Θὰ σᾶς ἄρεσε;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Πρέπει ν' ἀλλάξετε ἔκφραση. Εἶμαι αἰχμάλωτος πολέμου, ὄχι κατηγορούμενος.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — "Ὅπως θέλετε. "Ἐγιναν, ὠστόσο, ζημιές, δὲν εἶν' ἔτσι; "Ἀς ἀφήσουμε στὴν ἄκρη τὸ μεγάλο δούκα καὶ τὴν πολιτική. Στὸ τέλος - τέλος, σκοτώθηκε ἕνας ἄνθρωπος. Καὶ μὲ τί θάνατο!

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Ἐριξα μιὰ βόμβα ἐναντίον τῆς τυρανίας σας, ὄχι ἐναντίον ἑνὸς ἀνθρώπου.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — "Ἐτσι εἶναι χωρὶς ἄλλο. Τῆ βόμβα, ὅμως, τὴ δέχτηκε πάνω του ἕνας ἄνθρωπος. Κ' ἡ βόμβα δὲν τὸν χάιδεψε. Ξέρετε, ἀγαπητέ μου, ὅταν ξαναβρῆκαν τὸ σῶμα, τὸ κεφάλι ἔλειπε. Τὸ κεφάλι εἶχε ἐξαφανιστεῖ! "Ὅσο γιὰ τ' ἄλλα μέλη, βρῆκαν ἕνα μπράτσο κι ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ πόδι του.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἐκτέλεσα μιὰν ἀπόφαση.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — "Ἴσως, ἴσως. Δὲν κατηγορῶ τὴν ἀπόφαση. Τί σημαίνει μιὰ ἀπόφαση; Εἶναι μιὰ λέξη, πού μπορεῖ κανεὶς νὰ συζητᾷ γι' αὐτὴν νύχτες ὀλόκληρες. Σᾶς κατηγοροῦν... ὄχι, δὲ θὰ τὴν προτιμούσατε αὐτὴ τὴ λέξη... ἄς ποῦμε, λοιπόν, πὼς κάνατε μιὰ δουλειὰ ἱερασιτέχνη, μιὰν ἀταξία, πού τ' ἀποτελέσματά της, ὠστόσο — αὐτὰ τουλάχιστον — εἶναι ἀναμφισβήτητα. "Ὀλος ὁ κόσμος τὰ εἶδε. Ρωτεῖστε τὴ μεγάλη δούκισσα. Ὑπῆρχε αἷμα, τὸ καταλαβαίνετε, πολὺ αἷμα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σωπᾶστε.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Καλά. "Ἦθελα νὰ πῶ μόνο πὼς ἂν ἐπιμένετε νὰ μιᾶτε γιὰ ἀπόφαση, ἂν ἐπιμένετε, δη-

λαδή, νὰ λέτε πῶς τὸ κόμμα μονάχα ἔβγαλε τὴν ἀπόφαση κι ὅτι αὐτὸ μονάχα ἔκανε τὴν ἐκτέλεση, πῶς ὁ μεγάλος δούκας σκοτώθηκε ὄχι ἀπὸ μιὰ βόμβα, ἀλλὰ ἀπὸ μιὰν ἰδέα, τότε δὲ σᾶς χρειάζεται καμιὰ χάρη. Ὑποθέστε, ὡστόσο, πῶς ξεκαθαρίζαμε καλύτερα, τὰ πράγματα, ὑποθέστε πῶς εἴσαστ' ἐσεῖς ἐκεῖνος πού σκοτώσε τὸ μεγάλο δούκα. Τότε ὅλα ἀλλάζουν, δὲν εἶν' ἔτσι; Τότε θὰ εἶχατε ἀνάγκη ἀπὸ χάρη. Θέλω νὰ σᾶς βοηθήσω. Μόνο καὶ μόνο γιατί σᾶς συμπαθῶ, πιστέψτε με. (Χαμογελᾷ). Τί τὰ θέλετε, ἐγὼ δὲν ἐνδιαφέρομαι γιὰ ἰδέες, ἐγὼ ἐνδιαφέρομαι μόνο γιὰ ἀνθρώπους.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Ξεσπώντας). Τὸ πρόσωπό μου εἶναι πάνω ἀπὸ σᾶς καὶ τοὺς κυρίους σας. Μπορεῖτε νὰ μὲ σκοτώσετε, ὄχι, ὅμως, καὶ νὰ μὲ κρίνετε. Ξέρω πὺ θέλετε νὰ φτάσετε. Ψάχνετε νὰ βρεῖτε κάποιο ἀδύνατο σημεῖο μου καὶ περιμένετε νὰ ὑποκύψω, ν' ἀρχίσω τὰ κλάμματα καὶ νὰ δηλώσω μετάνοια. Δὲ θὰ πετύχετε τίποτα. Δὲ σᾶς ἐνδιαφέρει τί εἶμαι. Ἐκεῖνο πὺ σᾶς ἀφορᾷ εἶναι τὸ μῖσος μας, τὸ μῖσος τὸ δικό μου καὶ τὸ μῖσος τῶν ἀδελφῶν μου. Εἶναι στὴ διάθεσή σας.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Τὸ μῖσος; Νά, ἀκόμη ἄλλη μιὰ ἰδέα. Αὐτό, ὡστόσο, πὺ δὲν εἶναι ἰδέα, εἶναι ὁ φόνος. Καὶ οἱ συνέπειές του, φυσικά. Δηλαδή, ἡ μετάνοια καὶ ἡ τιμωρία. Τώρα, θρῖσκόμαστε στὴν καρδιά τοῦ ζητήματος. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, ἐξάλλου, ἔγινα ἀστυνόμος. Γιὰ νὰ θρῖσκομαι πάντα στὴν καρδιά τῶν πραγμάτων. Ἐσεῖς, ὅμως, δὲν ἀγαπᾶτε τίς ἐκμυστηρεύσεις. ("Ὑστερ' ἀπὸ λίγο. Πλησιάζει, σιγὰ - σιγὰ, τὸν Καλιάγιεφ). Αὐτὸ πὺ ἤθελα νὰ πῶ, εἶναι ὅτι δὲ θὰ πρέπει νὰ ὑποκρινόσαστε πῶς ξεχνᾶνε τὸ κεφάλι τοῦ μεγάλου δούκα. "Αν πάψετε νὰ ὑποκρινόσαστε ὅτι τὸ ξεχνᾶτε, τότε ἡ ἰδέα δὲ θὰ σᾶς χρησίμευε πιά σὲ τίποτα. Θὰ νιώθατε, λόγου χάρη, ντροπή, ἀντὶ περηφάνεια γι' αὐτὸ πὺ ἔχετε κάνει. Κι ἀπὸ τὴ στιγμή πὺ θὰ νιώθατε ντροπή, θὰ εὐχόσαστε νὰ ζήσετε γιὰ νὰ διορθωθεῖτε. Τὸ σπουδαιότερο εἶναι ν' ἀποφασίσετε νὰ ζήσετε.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Κι ἂν τὸ ἀποφασίζα;

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Θὰ πετυχαίνατε χάρη γιὰ σᾶς καὶ τοὺς συντρόφους σας.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τοὺς ἔχετε συλλάβει;

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — "Όχι. "Αν ἀποφασίζατε, ὅμως, νὰ ζήσετε, θὰ μπορούσαμε νὰ τοὺς συλλάβουμε.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Κατάλαβα καλά;

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Ἀσφαλῶς. Μὴ θιαστεῖτε νὰ θυμώσετε ἀκόμη. Σκεφτεῖτε. "Αν δεῖτε τὸ πρᾶγμα κάτω ἀπὸ τὸ πρῖσμα τῆς ιδέας, δὲν πρόκειται νὰ μᾶς τοὺς παραδώσετε. "Αν δεῖτε, ἀντίθετα, τὸ πρᾶγμα ρεαλιστικά, θὰ τοὺς προσφέρετε μεγάλη ὑπηρεσία. Θὰ τοὺς βοηθήσετε ν' ἀποφύγουν καινούργιες σκοτούρες καί, ταυτόχρονα, θὰ τοὺς γλυτώσετε ἀπὸ τὴν κρεμάλα. Πάνω ἀπ' ὅλα, ὅμως, θὰ πετύχετε τὴ γαλήνη τῆς καρδιάς σας. Αὐτό, ἀπὸ πολλὲς ἀπόψεις, εἶναι μιὰ χρυσὴ δουλειά.

(Ὁ Καλιάγιεφ σωπαίνει).

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Λοιπόν;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Υστερ' ἀπὸ λίγο θὰ σᾶς ἀπαντήσουν τ' ἀδέρφια μου.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Κατάλαβα, ἀκόμη ἄλλο ἓνα ἔγκλημα! Αὐτὴ, σίγουρα, εἶναι ἡ μοίρα σας. Λοιπόν, ἡ ἀποστολή μου τελείωσε. Ἡ καρδιά μου εἶναι γεμάτη λύπη. Βλέπω, ὡστόσο, πὼς ἐπιμένετε στὶς ιδέες σας. Δὲ μπορῶ νὰ σᾶς χωρίσω ἀπὸ αὐτές.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲ μπορείτε νὰ μὲ χωρίσετε ἀπὸ τ' ἀδέρφια μου.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Σᾶς χαιρετῶ. (Προσποιεῖται πὼς θὰ φύγει, ἀλλὰ ξαναγυρίζει). Πέστε μου κάτι: γιατί δὲ χτυπήσατε τὴ μεγάλη δούκισσα καὶ τ' ἀνήψια της;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ποιὸς σᾶς τὸ εἶπε;

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Ὁ πληροφοριοδότης σας εἶναι καὶ δικός μας πληροφοριοδότης. Ἐν μέρει, τοῦλάχιστον... Γιατί, λοιπόν, δὲν τοὺς σκοτώσατε;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Αὐτὸ δὲ σᾶς ἐνδιαφέρει.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — (Χαμογελώντας). "Ετσι νομίζετε; Μᾶς ἐνδιαφέρει, καὶ γι' αὐτὸ θὰ σᾶς πῶ γιατί δὲν

σκοτώσατε. Μιά ιδέα μπορεί νὰ σκοτώσει ἕνα μεγάλο δούκα, δύσκολα, ὅμως, μπορεί νὰ φτάσει στοῦ σημείου νὰ σκοτώσει παιδιά. Νά, τί ἀνακαλύψατε. Μπαίνει, λοιπόν, ἕνα ζήτημα: ἂν ἡ ιδέα δὲν εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ σκοτώσει παιδιά, εἶναι ἄραγε, ἀρκετὴ γιὰ νὰ σκοτώσει ἕνα μεγάλο δούκα;

(Ὁ Καλιάγιεφ κάνει μιὰ κίνηση μὲ τὸ χέρι).

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — "ὦ, μὴ μοῦ ἀπαντᾶτε, προπάντων, μὴ μοῦ ἀπαντᾶτε! Θὰ ἀπαντήσετε στὴ μεγάλη δούκισσα.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Στὴ μεγάλη δούκισσα;

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Ναί, θέλει νὰ σᾶς δεῖ. Ἐγὼ ἦρθα μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ θεβαιωθῶ ἂν μπορούσε νὰ γίνει αὐτὴ ἡ συνάντηση. Μπορεῖ. Καὶ νομίζω πὼς ὑπάρχει κίνδυνος νὰ σᾶς κάνει ν' ἀλλάξετε γνώμη. Ἡ μεγάλη δούκισσα εἶναι χριστιανή. Ἡ ψυχὴ, βλέπετε, εἶναι ἡ εἰδικότητά της. (Γελά).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἐγὼ, ὅμως, δὲ θέλω νὰ τὴ δῶ.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Λυπᾶμαι, μὰ αὐτὴ ἐπιμένει. Κ' ὕστερα, τῆς χρωστᾶτε λίγο σεβασμὸ. Λένε πὼς ἀπὸ τότε ποὺ πέθανε ὁ ἄντρας της δὲν τὰ ἔχει ἐντελῶς σωστὰ τὰ μυαλά της. Δὲ θελήσαμε νὰ τὴ στενοχωρήσουμε. ("Ἐχει φτάσει στὴν πόρτα). "Ἄν ἀλλάξετε γνώμη, μὴν ξεχάσετε τὴν πρότασή μου. ("Ὑστερα ἀπὸ σιωπὴ μερικῶν δευτερολέπτων. Ἐφουγκράζεται). Νά την. "Ὑστερ' ἀπὸ τὴν ἀστυνομία, ἢ θρησκεία! Αὐτὰ ὅλα, ἀσφαλῶς, σᾶς στενοχωροῦν. "Ὅλα, ὅμως, χρειάζονται. Φανταστεῖτε τὸ Θεὸ χωρὶς φυλακές. Τί μοναξιά!

(Ὁ Σκουράτοφ φεύγει. Ἀκούγονται φωνές καὶ διαταγές. Μπαίνει στοῦ κελὶ ἡ μεγάλη δούκισσα μένει ἀκίνητη καὶ σιωπηλὴ, ἀντικρίζοντας τὸν Καλιάγιεφ. Ἡ πόρτα εἶναι ἀνοιχτή).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τί θέλετε;

Ἡ ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΣΑ. — (Ἐσσκεπάζοντας τὸ πρόσωπό της). Κοίτα.

(Ὁ Καλιάγιεφ σωπαίνει).

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Πολλά πράγματα πεθαίνουν μαζί μ' έναν άνθρωπο.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τό ἤξερα.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — (Με φυσικότητα, ἀλλὰ με χαμηλή, ἀδύνατη φωνή). Οἱ φονιάδες δὲν τὸ ξέρουں αὐτό. "Αν τὸ ἤξεραν, πῶς θὰ σκότωναν;

(Σιωπή).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σᾶς εἶδα. Τώρα, θέλω νὰ μείνω μόνος.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — "Οχι. Πρέπει νὰ σὲ ἰδῶ κι ἐγώ. (Πηγαίνει δυὸ - τρία βήματα πρὸς τὰ πίσω).

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — (Κάθεται ἐξαντλημένη). Δὲ μπορῶ πιά νὰ μένω μόνη. Πρῶτα, ὅταν ὑπέφερα, ὑπῆρχε κάποιος ποὺ μπορούσε νὰ βλέπει τὰ θάσσανά μου. Εἶταν ὁμορφα τότε, ὅταν ὑπέφερα. Τώρα... "Οχι, δὲ μπορούσα πιά νὰ μένω μόνη καὶ νὰ σωπαίνω... Σὲ ποιόν, ὅμως, νὰ μιλήσω; Οἱ ἄλλοι δὲν ξέρουں. Προσποιοῦνται τοὺς λυπημένους. Εἶναι λυπημένοι μιὰ - δυὸ ὧρες. "Υστερα, πηγαίνουν νὰ φᾶνε — καὶ νὰ κοιμηθοῦν. Προπάντων, νὰ κοιμηθοῦν... Σκέφτηκα πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ μοῦ μοιάξεις. "Εσύ, δὲν κοιμᾶσαι, εἶμαι θέβαιη γι' αὐτό. Καὶ σὲ ποιόν νὰ μιλήσω γιὰ τὸ ἔγκλημα, ἂν ὄχι στὸ φονηὰ ποὺ τὸ ἔκανε;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Γιὰ ποιοῦ ἔγκλημα μιλάτε; Δὲ θυμᾶμαι νὰ ἔκανα παρὰ μιὰ πράξη δικαιοσύνης μονάχα.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — "Ἡ ἴδια φωνή! "Ἐχεις τὴν ἴδια φωνή μ' ἐκείνον. "Ολοι οἱ ἄνθρωποι παίρνουν τὸν ἴδιο τόνο ὅταν πρόκειται νὰ μιλήσουν γιὰ τὴ δικαιοσύνη. "Ἐλεγε: «Αὐτὸ εἶναι δίκαιο!», κι ἔπρεπε οἱ ἄλλοι νὰ σωπαίνουν. Γελίωταν, ἴσως, ὅπως, ἴσως, γελίεσαι καὶ σὺ...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Ἐνοάρκωνε τὴν ὑπέρτατη ἀδικία, τὴν ἀδικία ποὺ κάνει τὸ ρωσικὸ λαὸ νὰ στενάξει αἰῶνες ὀλόκληρους. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποὺ τὸν γέμιζαν ὄλο δῶρα, "Αν, ὡστόσο, ἔχω ἀπατηθεῖ, ἢ φυλακὴ καὶ ὁ θάνατος θὰ εἶναι ἡ πληρωμὴ μου.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Ναί, ὑποφέρεις. Αὐτόν, ὅμως, ἐσὺ τὸν σκότωσες.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ὁ θάνατός του εἶταν ξαφνικός. Ἐνας τέτοιος θάνατος δὲν εἶναι τίποτα.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Τίποτα; (Μὲ χαμηλότερη φωνή). Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Σὲ πιάσανε ἀμέσως. Φαίνεται πὼς ἔβγαζες λόγο στοὺς ἀστυνομικούς. Καταλαβαίνω. Αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ σὲ βοήθησε. Ἐγώ, ἔφτασα ὕστερ' ἀπὸ μερικὰ δευτερόλεπτα. Εἶδα. Ἔβαλα σ' ἓνα φορεῖο ὅ,τι εἶχε ἀπομείνει ἀπὸ τὸν ἄντρα μου. Τί αἷμα εἶταν αὐτό! (Σιωπὴ γιὰ λίγα δευτερόλεπτα). Φοροῦσε ἓνα κοστοῦμι λευκὸ...

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σωπάστε.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Γιατί; Λέω τὴν ἀλήθεια. Ξέρεις τί ἔκανε δυὸ ὄρες πρὶν πεθάνει; Κοιμόταν. Σὲ μιὰ πολυθρόνα, μὲ τὰ πόδια ἀκουμπησμένα σὲ μιὰ καρέκλα... ὅπως πάντα. Κοιμόταν, κι ἐσὺ, τὸν περίμενες μέσα στὴ φοβερὴ νύχτα... (Κλαίει). Βοήθησέ με, τώρα.

(Ἡ μεγάλῃ δούκισα ὀπισθοχωρεῖ, ἀπότομα, δυὸ - τρία βήματα).

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Εἶσαι νέος. Δὲ μπορεῖ νὰ εἶσαι κακός.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲν εἶχα ποτέ μου καιρὸ νὰ εἶμαι νέος.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Γιατί εἶσαι τόσο σκληρός; Δὲ λυπήθηκες ποτέ τὸν ἑαυτὸ σου;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ὁχι.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Ἐχεις ἄδικο. Αὐτὸ ἀνακουφίζει. Ἐγώ, δὲ λυπᾶμαι πιά παρὰ μόνον τὸν ἑαυτὸ μου. (Σιωπὴ γιὰ μερικὰ δευτερόλεπτα). Πονῶ. Ἐπρεπε νὰ μὲ σκοτώσεις καὶ μένα μαζὺ μ' αὐτόν, ἀντὶ νὰ μ' ἀφήσεις ζωντανή.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲν εἶσαστ' ἐσεῖς πὺ λυπήθηκα, ἀλλὰ τὰ παιδιὰ πὺ εἶταν μαζὶ σας.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Ξέρω. Δὲν τ' ἀγαποῦσα πολὺ. (Ἐστερ' ἀπὸ λίγο). Εἶταν τ' ἀνήψια τοῦ μεγάλου

δούκα. Δέν εΐταν κι αὐτὰ ἔνοχα ὅπως κι ὁ θεΐος τους;
ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — "Οχι.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Τὰ ἤξερες; Ἡ ἀνηψιά μου ἔχει κακή ψυχὴ! Ποτὲ δὲ δίνει ἢ ἴδια τὴν ἐλεημοσύνη τῆς στοὺς φτωχοὺς. Φοβᾶται νὰ τοὺς ἀγγίξει. Δέν εἶναι ἄδικη; Εἶναι ἄδικη. Ἐκεῖνος, τοῦλάχιστον, ἀγαποῦσε τοὺς χωρικοὺς. Ἐπινε μαζὺ τους κρασί. Κι ἐσὺ τὸν σκότωσες. Εἶσαι κι ἐσύ, ἀσφαλῶς, ἄδικος. Ἡ γῆ εἶναι, τώρα, γιὰ μένα, ἔρημη.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Εἶναι ἀνώφελο. Προσπαθεῖτε νὰ χαλαρώσετε τὴ δύναμή μου καὶ νὰ μὲ ἀπελπίσετε. Δὲ θὰ τὸ πετύχετε. Ἀφῆστε με.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Δὲ θέλεις νὰ προσευχηθεῖς μαζὺ μου, δὲ θέλεις νὰ μετανοήσεις;... Δὲ θὰ εἴμαστε πιά μόνοι.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἀφῆστε με νὰ ἐτοιμαστῶ γιὰ νὰ πεθάνω. Ἄν δὲν πέθαινα, τότε θὰ εἴμουν ἕνας φονιάς.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — (Σηκώνεται ὄρθια). Νὰ πεθάνεις; Θέλεις νὰ πεθάνεις; "Οχι. (Πλησιάζει τὸν Καλιάγιεφ πολὺ ταραγμένη.). Πρέπει νὰ ζήσεις, καὶ νὰ παραδεχτεῖς πὼς εἶσαι φονιάς. Δέν τὸν σκότωσες; Ὁ Θεὸς μονάχα θὰ σὲ συχωρέσει.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ποιὸς Θεός, ὁ δικός μου ἢ ὁ δικός σας;

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Ὁ Θεὸς τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἡ Ἀγία Ἐκκλησία δὲν ἔχει καμιὰ δουλειὰ ἐδῶ...

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Ἐχει ἕναν κύριο, πού, κι αὐτός, γνώρισε τὴ φυλακὴ.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τὰ χρόνια ἔχουν ἀλλάξει. Καὶ ἡ Ἀγία Ἐκκλησία διάλεξε, ἀπὸ τὴν κληρονομιά τοῦ κυρίου τῆς, αὐτὸ πού τῆς σύμφερε.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Διάλεξε; Τί θέλεις νὰ πεῖς;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Φύλαξε γιὰ τὸν ἑαυτό τῆς τὴ θεία χάρη κι ἄφησε σὲ μᾶς τὴν ἐλεημοσύνη.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Σὲ ποιὸς ἐμᾶς;
ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Δυνατά). "Ὀλους ἐμᾶς ποὺ ἐσεῖς
μᾶς κρεμάτε.

(Σιωπή).

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — (Μὲ γλυκύτητα). Δὲν
εἶμαι ἐχθρὸς σας.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Ἄπελπισμένα). Εἴσαστε. "Ὅπως
καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι τῆς ράτσας σας καὶ τῆς τάξης σας.
Ἐπάρχει κάτι πῶ ποταπὸ ἀκόμη ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι κα-
νεὶς ἐγκληματίας: τὸ νὰ κῆναγκάζεις νὰ ἐγκληματεῖ
αὐτὸς ποὺ δὲν εἶναι φτιαγμένος γιὰ τὸ ἔγκλημα. Κοιτάξ-
τε ἐμένα. Σᾶς ὀρκίζομαι πὼς δὲν εἶμουν φτιαγμένος
γιὰ νὰ σκοτώσω.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Μὴ μοῦ μιλάτε σὰ νὰ
εἶμαι ἐχθρὸς σας. Κοιτάξτε. (Πάει καὶ κλείνει τὴν πόρ-
τα). Σᾶς συγχωρῶ. (Κλαίει). Τὸ αἷμα μᾶς χωρίζει. "Ἄν
πιστεύετε, ὅμως, στὸ Θεό, μπορεῖτε νὰ γίνετε ἀδελφός
μου, μέσα στὸν ἴδιο τὸν τόπο τῆς δυστυχίας. Προσευχη-
θεῖτε, τουλάχιστον μαζὺ μου.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲ θέλω. (Πλησιάζει κοντά της).
Δὲ νιώθω γιὰ σᾶς παρὰ μόνον συμπόνια καὶ πιστέψτε
πὼς μ' ἀγγίζετε στὴν καρδιά. Τώρα θὰ μὲ καταλάβετε
γιατί δὲ θὰ σᾶς κρύψω τίποτα. Δὲν ἐλπίζω πιά στὸ ραν-
τεβού μου μὲ τὸ Θεό. Πεθαίνοντας, ὅμως, θὰ εἶμαι ἀκρι-
θῆς στὸ ραντεβού ποὺ ἔκλεισα μὲ αὐτοὺς ποὺ ἀγαπῶ,
τοὺς ἀδελφούς μου, αὐτοὺς ποὺ μὲ σκέφτονται τούτη τὴ
στιγμῇ. "Ἄν προσευχηθῶ, σημαίνει πὼς τοὺς προδίνω.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Τί θέλετε νὰ πεῖτε;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Μὲ ἔξαρση). "Ἐνα μονάχα: ὅτι
θέλω νὰ εἶμαι εὐτυχισμένος. "Ἐχω μεγάλον ἀγῶνα νὰ
κάνω καὶ θὰ τὸν κάνω. "Ὅταν, ὅμως, θὰ θγεί ἡ ἀπόφα-
ση τοῦ δικαστηρίου καὶ θὰ ἐτοιμάζεται ἡ ἐκτέλεσή μου,
τότε, στὰ πόδια τοῦ ἱκριώματος, θὰ γυρίσω τὴν πλάτη
σὲ σᾶς καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἀποτρόπαιο κόσμον καὶ θ' ἀφή-
σω τὸν ἑαυτό μου νὰ τρέξει στὴν ἀγάπη ποὺ γεμίζει
τὴν καρδιά μου. Μὲ καταλαβαίνετε;

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Δὲν ὑπάρχει ἀγάπη μακρὰ ἀπὸ τὸ Θεό.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ὑπάρχει. Ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Ὁ ἄνθρωπος εἶν' ἓνα ποταπὸ πλάσμα. Τίποτα δὲ μπορεῖ νὰ κάνει κανεὶς γι' αὐτὸν ἐκτὸς ἀπὸ τὸ νὰ τὸν καταστρέψει ἢ νὰ τὸν συχωρέσει.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Μπορεῖ νὰ πεθάνει κανεὶς μαζὺ του.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Πεθαίνουμε μόνονι μας. Κι αὐτὸς μόνος του πέθανε.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Ἀπελπισμένα). Ὅταν ἀγαπᾷ κανεὶς τὸν ἄνθρωπο, μπορεῖ νὰ πεθαίνει μαζὺ του. Αὐτοὶ ποὺ ἀγαπιοῦνται σήμερα, πρέπει νὰ πεθάνουν μαζὺ, ἂν θέλουν νὰ εἶναι ἐνωμένοι. Ἡ ἀδικία χωρίζει· ἡ ντροπή, ὁ πόνος, τὸ κακὸ ποὺ κάνουμε στοὺς ἄλλους, τὸ ἔγκλημα, χωρίζουν. Ἡ ζωὴ εἶναι μαρτύριο, ἀφοῦ ζωὴ σημαίνει χωρισμός. . .

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Ὁ Θεὸς ἐνώνει.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ὅχι σὲ τούτη τῇ γῇ. Καὶ τὰ δικὰ μου ραντεβού εἶναι πάνω σ' αὐτῇ τῇ γῇ.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Εἶναι τὸ ραντεβού τῶν σκύλων, ποὺ πάντα μὲ τῇ μύτη κολλημένη στῆ γῇ ψάχνουν κάτι νὰ θροῦν καὶ πάντα θγαίνουν γελασμένοι.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Γυρισμένος πρὸς τὸ παράθυρο). Αὐτὸ θὰ τὸ μάθω ὕστερ' ἀπὸ λίγο. (Σιωπῇ). Μποροῦμε, ὥστόσο, νὰ πιστέψουμε ὅτι δυὸ ἀνθρώπινα πλάσματα, ποὺ ἀγαπιοῦνται μέσα στὸν πόνο, μιὰ καὶ ἀρνιοῦνται κάθε χαρὰ, ἔχουνε τὴ δυνατότητα νὰ ὀρίσουν ἄλλο ραντεβού τοῦ πόνου; (Στρέφει πρὸς τῇ μεγάλη δούκισα). Μήπως, τότε θὰ μπορούσαμε νὰ πιστέψουμε πῶς τὸ σκοινὶ τῆς κρεμάλας ἐνώνει τὰ δυὸ αὐτὰ ἀνθρώπινα πλάσματα;

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Ποιὰ εἶναι αὐτῇ ἡ φοβερὴ ἀγάπη;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ἐσεῖς κ' οἱ ὅμοιοί σας δὲ μᾶς ἐπιτρέψατε ποτὲ νὰ ἔχουμε ἄλλην ἀγάπη.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — Ἀγαπούσα κι ἐγὼ αὐτὸν ποὺ σκοτώσατε.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τὸ ἔχω καταλάβει. Γι' αὐτὸ σᾶς συγχωρῶ τὸ κακὸ ποὺ ἐσεῖς καὶ οἱ δικοὶ σας μοῦ ἔχετε κάνει. (Σὲ λίγο) Τώρα, ἀφήστε με.

(Μακρὰ σιωπή).

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — (Σηκώνεται ὀρθια). Θὰ σᾶς ἀφήσω. Ἦρθα ἐδῶ γιὰ νὰ σᾶς ξαναφέρω στὸ Θεό. Τώρα, ὅμως, ξέρω. Θέλετε νὰ κριθεῖτε καὶ νὰ σωθεῖτε μόνος σας. Δὲ θὰ τὸ κατορθώσετε. Μονάχα ὁ Θεὸς θὰ τὸ κατορθώσει, ἂν ζήσετε. Θὰ ζητήσω χάρη γιὰ σᾶς.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σᾶς ἰκετεύω, μὴν τὸ κάνετε. Ἀφήστε με νὰ πεθάνω, γιὰτὶ ἀλλιώτικα θὰ σᾶς μισῶ θανάσιμα.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΚΙΣΑ. — (Στὴν πόρτα). Θὰ ζητήσω χάρη γιὰ σᾶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ τὸ Θεό.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Ὁχι, ὄχι, σᾶς τὸ ἀπαγορεύω.

(Ὁ Καλιάγιεφ τρέχει πρὸς τὴν πόρτα καὶ βρίσκει, ξαφνικά, μπροστά του τὸ Σκουράτοφ. Ὁ Καλιάγιεφ ὀπισθοχωρεῖ, κλείνει τὰ μάτια. Σιωπή. Ξανακοιτάζει τὸ Σκουράτοφ).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Σᾶς εἶχα ἀνάγκη.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Εἶμαι γεμάτος χαρά. Γιατί με εἶχατε ἀνάγκη;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Εἶχα ἀνάγκη νὰ περιφρονήσω ξανὰ κάποιον.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Κρίμα, γιὰτὶ ἐγὼ ἦρθα νὰ πάρω τὴν ἀπάντησή μου.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Τώρα, τὴν ἔχετε.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — (Ἀλλάζοντας τόνο). Ὁχι, δὲν τὴν ἔχω ἀκόμη. Ἀκοῦστε καλά. Διευκόλυνα αὐτὴ τὴ συνάντηση μὲ τὴ μεγάλη δούκισσα γιὰ νὰ μπορέσω, αὔριο, νὰ ἀνακοινώσω τὸ νέο στὶς ἐφημερίδες. Ἡ ἀφήγηση θὰ εἶναι ἀκριβής, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα σημεῖο. Θὰ μιλάει καὶ γιὰ τὴ μετάνοιά σας. Οἱ σύντροφοί σας θὰ πιστέψουν πῶς τοὺς ἔχετε προδώσει.

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — ("Ήουχα). Δεν πρόκειται νὰ τὸ πιστέψουν.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — Δὲ θὰ σταματήσω τὴ δημοσίευση στὶς ἔφημερίδες παρὰ μόνο ὅταν πείτε πὼς μετανοεῖτε. "Ἐχετε ὀλόκληρη τὴ νύχτα στὴ διάθεσή σας γιὰ ν' ἀποφασίσετε. (Ξαναπηγαίνει στὴν πόρτα).

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — (Δυνατότερα). Δὲ θὰ τὸ πιστέψουν.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — (Στρέφοντας πρὸς τὸν Καλιάγιεφ). Γιατί; Δὲν ἔχουν κάνει λάθος ποτέ τους;

ΚΑΛΙΑΓΙΕΦ. — Δὲν ξέρετε τὴν ἀγάπη πὸς μοῦ ἔχουν οἱ σύντροφοί μου.

ΣΚΟΥΡΑΤΟΦ. — "Ὅχι, Ξέρω, ὅμως, πὼς δὲ μπορεῖ νὰ πιστεύει κανεὶς στὴν ἀδελφωσύνη μιὰ νύχτα ὀλόκληρη, χωρὶς νὰ ἐξασθενήσει, ἔστω καὶ γιὰ μιὰ στιγμή, ἢ πίστη του σ' αὐτήν. Θὰ περιμένω αὐτὴ τὴ στιγμή. (Κλείνει τὴν πόρτα στὴν πλάτη του). Μὴ θιαστεῖτε. "Ἐχω ὑπομονή.

(Ὁ Καλιάγιεφ καὶ ὁ Σκουράτοφ μένουν ἀντιμέτωποι).

ΑΥΛΑΙΑ

ΠΡΑΞΗ Π Ε Μ Π Τ Η

“Άλλο διαμέρισμα τῶν τρομοκρατῶν, ἴδιου στύλ, ὅμως, μὲ τοῦ πρώτου. Μιά βδομάδα ἀργότερα. Νύχτα.

(Σιωπή. Ἡ Ντόρα περπατάει πάνω - κάτω).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ἡσύχασε, Ντόρα.

ΝΤΟΡΑ. — Κρυώνω.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — “Ἐλα νὰ ξαπλώσεις ἐδῶ. Σκεπάσου.

ΝΤΟΡΑ. — (Περπατώντας πάντα). Ἡ νύχτα εἶναι μεγάλη. Πόσο κρυώνω, Μπόρια.

(Χτυποῦν. Ἐνα χτύπημα, ὕστερα, δυό. Ὁ Ἄννεκοφ πάει ν’ ἀνοίξει. Μπαίνουν ὁ Στεπάν καὶ ὁ Βόϊνοφ, πού πλησιάζει τῇ Ντόρα καὶ τὴν ἀγκαλιάζει. Αὐτὴ τὸν σφίγγει στὸ στήθος της).

ΝΤΟΡΑ. — Ἄλέξη!

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὁ Ὀρλώφ λέει ὅτι μπορεῖ νὰ γίνει ἀπόψε. Φωνάξανε ὅλους τοὺς ὑπαξιωματικούς, πού δὲν ἔχουν ὑπηρεσία. Ἔτσι, θὰ εἶναι καὶ αὐτὸς παρών.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ποῦ θὰ τὸν συναντήσεις;

ΣΤΕΠΑΝ. — Θὰ μᾶς περιμένει, τὸ Βόϊνοφ κι ἐμένα, στὸ ἐστιατόριο τῆς ὁδοῦ Σοφίσκαγια.

ΝΤΟΡΑ. — (Ποῦ κάθεται ἐξαντλημένη). Θὰ γίνει ἀπόψε, Μπόρια.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Δὲ χάθηκε ἀκόμα τίποτε, ἡ ἀπόφαση ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν τσάρο.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἡ ἀπόφαση θὰ ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὸν τσάρο, ἂν ὁ Γιάνεκ ζητοῦσε χάρη.

ΝΤΟΡΑ. — Δὲ ζήτησε χάρη.

ΣΤΕΠΑΝ. — Γιατί θά ἔθλεπε τὴ μεγάλη δούκισσα, ἂν δὲν εἶταν γιὰ νὰ ζητήσῃ χάρη; Αὐτὴ διέδωσε παντοῦ ὅτι ὁ Γιάνεκ μετάνιωσε. Πῶς μπορούμε νὰ μάθουμε τὴν ἀλήθεια;

ΝΤΟΡΑ. — Ξέρομε αὐτὰ πού εἶπε στὸ Δικαστήριο κι αὐτὰ πού μᾶς ἔγραψε. Ὁ Γιάνεκ εἶπε ὅτι λυπόταν πού δὲ μπορούσε νὰ διαθέσῃ παρὰ μιὰ μονάχα ζωὴ γιὰ νὰ τὴ θυσιάσῃ σὰν πρόκληση στὸ δεσποτισμό! Ὁ ἄνθρωπος πού εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια εἶναι δυνατὸν νὰ ζητιανέψῃ χάρη, εἶναι δυνατὸν νὰ μετανιώσῃ; Ὅχι, ἤθελε νὰ πεθάνει, θέλει νὰ πεθάνει. Ὁ Γιάνεκ δὲ μπορεῖ ν' ἀπαρνηθεῖ αὐτὸ πού ἔκανε.

ΣΤΕΠΑΝ. — Δὲν ἔκανε καλὰ πού εἶδε τὴ μεγάλη δούκισσα.

ΝΤΟΡΑ. — Γι' αὐτὸ τὸ πράγμα ὁ μόνος πού μπορεῖ νὰ κρίνει εἶναι ὁ ἴδιος.

ΣΤΕΠΑΝ. — Σύμφωνα μὲ τοὺς κανονισμοὺς μας, δὲν ἔπρεπε νὰ τὴ δεῖ.

ΝΤΟΡΑ. — Οἱ κανονισμοὶ μας λένε νὰ σκοτώσουμε, τίποτε ἄλλο. Τώρα, εἶναι ἐλεύθερος, εἶναι ἐλεύθερος, ἐπιτέλους.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὅχι ἀκόμα.

ΝΤΟΡΑ. — Εἶναι ἐλεύθερος. Ἐχει τὸ δικαίωμα νὰ κάνει ὅ,τι θέλει, τώρα πού θρίσκεται κοντὰ στὸ θάνατο. Γιατί θά πεθάνει, μείνετε ἥσυχοι!

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ντόρα!

ΝΤΟΡΑ. — Μά, ναί. Ἐὰν τοῦ χαρίζανε τὴ ζωὴ, τί θρίαμβος! Θά εἶταν ἡ ἀπόδειξη, δὲν εἶν' ἔτσι, πῶς ἡ μεγάλη δούκισσα εἶπε ἀλήθεια, ὅτι μετάνιωσε καὶ ὅτι πρόδωσε. Ἐὰν, ἀντίθετα, πεθάνει, τότε θά τὸν πιστέψετε καὶ θά μπορέσετε νὰ τὸν ἀγαπήσετε περισσότερο. (Τοὺς κοιτάζει). Ἡ ἀγάπη σας στοιχίζει ἀκριβὰ.

ΒΟΓΙΝΟΦ. — (Πλησιάζοντας τὴ Ντόρα). Ὅχι, Ντόρα. Δὲν ἀμφιβάλαμε ποτέ γιὰ τὸ Γιάνεκ.

ΝΤΟΡΑ. — (Περπατώντας πάνω - κάτω). Ναί... ἴσως... Συχωρέστε με. Μὰ τί σημασία ἔχει, ὥστόσο!

Θά μάθουμε αὐτὴ τὴ νύχτα... "Α! φτωχὲ Ἀλέξει, τί ἤρθες νὰ κάνεις ἐδῶ πέρα;

ΒΟΪΝΟΦ. — Νά τὸν ἀντικαταστήσω. "Εκλαιγα, ἐνωθῶ περήφανος, ὅταν διάβαζα αὐτὰ ποὺ εἶπε στὴ δίκη. "Όταν διάβασα: «Ὁ θάνατός μου θὰ γίνεῖ ἡ ὑπέροχτη διαμαρτυρία μου ἐναντίον ἑνὸς κόσμου γεμάτου δάκρυα καὶ αἷμα...», ἄρχισα νὰ τρέμω.

ΝΤΟΡΑ. — "Ενας κόσμος γεμάτος δάκρυα καὶ αἷμα... τὸ εἶπε αὐτό, εἶναι ἀλήθεια.

ΒΟΪΝΟΦ. — Τὸ εἶπε... "Α, Ντόρα, τί θάρρος! Καὶ στὸ τέλος, ἡ μεγάλη του κραυγὴ: «"Αν βρέθηκα στὸ ὕψος τῆς ἀνθρώπινης διαμαρτυρίας ἐναντίον τῆς βίας, ὁ θάνατος ἄς στεφανώσῃ τὸ ἔργο μου μὲ τὴν ἀγνότητα τῆς ιδέας». Ἀποφάσισα, τότε, νὰ ἔρθω.

ΝΤΟΡΑ. — (Κρύβοντας τὸ κεφάλι μέσα στὰ χέρια της). Ποθοῦσε, πράγματι, τὴν ἀγνότητα. Τί φοβερό, ὁμως, στεφάνωμα!

ΒΟΪΝΟΦ. — Μὴν κλαῖς, Ντόρα. Ζήτησε νὰ μὴν κλάψει κανεὶς τὸ θάνατό του. "Ω, τὸν καταλαβαίνω τόσο καλὰ τώρα. Δὲ μπορῶ ν' ἀμφισβάλλω γι' αὐτόν. Ὑπέφερα γιατί εἶμουναι δειλός. Κ' ὕστερα, ἔριξα τὴ βόμβα στὴν Τυφλίδα. Τώρα, δὲν εἶμαι διαφορετικὸς ἀπὸ τὸ Γιάνεκ. "Όταν ἔμαθα τὴν καταδίκη του, δὲν εἶχα παρὰ μιὰ μονάχα σκέψη στὸ μυαλό μου: νὰ πάρω τὴ θέση του, ἀφοῦ δὲ μπόρεσα νὰ θρῖσκομαι στὸ πλευρό του.

ΝΤΟΡΑ. — Ποιὸς μπορεῖ νὰ πάρει τὴ θέση του ἀπόψε! Θὰ εἶναι μόνος του, Ἀλέξει.

ΒΟΪΝΟΦ. — "Εχουμε χρέος νὰ τὸν βοηθήσουμε μὲ τὴν περηφάνεια μας, ὅπως ἐκεῖνος μᾶς βοηθᾷ μὲ τὸ παράδειμά του. Μὴν κλαῖς.

ΝΤΟΡΑ. — Κοίταξε. Τὰ μάτια μου εἶναι στεγνά. Μὰ περήφανη, ὄχι, ποτὲ πιά δὲ θὰ μπορέσω νὰ εἶμαι περήφανη!

ΣΤΕΠΑΝ. — Ντόρα, μὴ μὲ καταδικάζεις ἄδικα. Εὐχομαι νὰ ζήσει ὁ Γιάνεκ. "Εχουμε ἀνάγκη ἀπὸ ἀνθρώπους σὰν κι αὐτόν.

ΝΤΟΡΑ. — Αὐτὸς δὲν τὸ εὐχεται. Καὶ πρέπει κι ἐμεῖς νὰ ἐπιθυμοῦμε τὸ θάνατό του.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Εἶσαι τρελλή.

ΝΤΟΡΑ. — Ναί, πρέπει νὰ ἐπιθυμοῦμε τὸ θάνατό του. Ξέρω τὴν καρδιά του. "Ἐτσι μονάχα θὰ γαληνέψει. "ὦ, ναί, ἄς πεθάνει! (Πιὸ χαμηλόφωνα). "Ἄς πεθάνει, ὁμως, γρήγορα.

ΣΤΕΠΑΝ. — Φεύγω, Μπόρια. "Ἐλα, Ἀλέξη. Ὁ Ὀρλώφ μᾶς περιμένει.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ναί, καὶ μὴν ἀργήσετε νὰ γυρίσετε. (Ὁ Στεπὸν καὶ ὁ Βόϊνοφ προχωροῦν πρὸς τὴν πόρτα. Ὁ Στεπὸν κοιτάζει, γυρίζοντας πλάϊ, τὴ Ντόρα).

ΣΤΕΠΑΝ. — Θὰ μάθουμε. (Ἀπευθυνόμενος στὸν Ἀννένκοφ). Ἐσύ πρόσεχε τὴ Ντόρα.

(Ἡ Ντόρα στέκεται μπρὸς στὸ παράθυρο. Ὁ Ἀννένκοφ τὴν κοιτάζει).

ΝΤΟΡΑ. — Ὁ θάνατος! Ἡ κρεμάλα! Καὶ πάλι ὁ θάνατος! "Ἄ, Μπόρια!

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ναί, ἀδελφοῦλα. Δὲν ὑπάρχει, ὁμως, ἄλλη λύση.

ΝΤΟΡΑ. — Μὴν τὸ λές αὐτό. "Ἄν ἡ μόνη λύση εἶναι ὁ θάνατος, τότε δὲ θρискόμαστε στὸ σωστὸ δρόμο. Ὁ σωστὸς δρόμος εἶναι αὐτὸς ποὺ ὀδηγεῖ στὴ ζωὴ, στὸν ἥλιο. Δὲ μπορεῖ κανεὶς νὰ νιώθει ἀδιάκοπα κρύο...

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Καί, ὁμως, ὁ θάνατος ὀδηγεῖ καὶ στὴ ζωὴ. Στὴ ζωὴ τῶν ἄλλων. Ἡ Ρωσία θὰ ζήσει, θὰ ζήσουν τὰ ἐγγόνια μας. Θυμήσου αὐτὸ ποὺ ἔλεγε ὁ Γιάνεκ: «Ἡ Ρωσία θὰ γίνῃ ὁμορφῆ».

ΝΤΟΡΑ. — Οἱ ἄλλοι, τὰ ἐγγόνια μας... Ναί, μὰ ὁ Γιάνεκ εἶναι στὴ φυλακὴ καὶ τὸ σκοινὶ τῆς κρεμάλας εἶναι κρύο. Θὰ πεθάνει. "Ἐχει, ἴσως, πεθάνει, γιὰ νὰ ζήσουν οἱ ἄλλοι. "Ἄ, Μπόρια, κι ἂν οἱ ἄλλοι δὲ ζοῦσαν; Κι ἂν πεθάνει γιὰ τίποτα;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Σώπα.

(Σιωπῆ).

ΝΤΟΡΑ. — Πόσο κρύο κάνει. Εἶναι ἀνοιξη, ὥστόσο.

Ἐπάρχουν δέντρα στὴν αὐλὴ τῆς φυλακῆς, τὸ ξέρω. Θὰ τὰ ἰδεῖ.

ANNENKOΦ. — Περίμενε νὰ μάθουμε. Μὴν τρέμεις ἔτσι.

ΝΤΟΡΑ. — Κρυώνω τόσο πού ἔχω τὴν ἐντύπωση πὼς εἶμαι κιόλας πεθαμένη. (Ἐστερ' ἀπὸ λίγο). Ὅλα αὐτὰ μᾶς γερνοῦν τόσο γρήγορα. Ποτὲ πιά δὲν πρόκειται νὰ γίνουμε παιδιὰ, Μπόρια. Μὲ τὸν πρῶτο φόνο, τὸ παιδί πού κλείνουμε μέσα μας ἐξαφανίζεται. Ρίχνω τὴ θόμβρα καὶ μέσα σ' ἓνα δευτερόλεπτο, δὲς, μιὰ ὀλόκληρη ζωὴ κυλά. Ναι, μποροῦμε νὰ πεθάνουμε τότε. Ἐχομε κλείσει τὸν ἀνθρώπινο κύκλο μας.

ANNENKOΦ. — Θὰ πεθάνουμε, λοιπόν, παλεύοντας, ὅπως κάνουν οἱ ἄντρες.

ΝΤΟΡΑ. — Τρέξατε πάρα πολὺ γρήγορα. Δὲν εἶσατε πιά ἄντρες.

ANNENKOΦ. — Ἡ δυστυχία καὶ ἡ φτώχεια τρέχουν κι αὐτὲς γρήγορα. Δὲν ὑπάρχει πιά θέση γιὰ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ὠριμότητα σὲ τοῦτο τὸν κόσμο. Ἡ Ρωσία θιάζεται.

ΝΤΟΡΑ. — Ξέρω. Πήραμε πάνω μας τὴ δυστυχία τοῦ κόσμου. Τὴν πῆρε κι αὐτὸς πάνω του. Τί θάρρος! Ἄλλὰ λέω μέσα μου, καμιά φορά, πὼς πρόκειται γιὰ μιὰν ἀλαζονεία πού θὰ τιμωρηθεῖ.

ANNENKOΦ. — Εἶναι μιὰ ἀλαζονεία, πού τὴν πληρώνουμε μὲ τὴ ζωὴ μας. Κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ πάει μακρύτερα. Εἶναι μιὰ ἀλαζονεία, πού τὴ δικαιοῦμαστε.

ΝΤΟΡΑ. — Εἶμαστε σίγουροι πὼς κανεὶς δὲν πρόκειται νὰ πάει μακρύτερα; Καμιά φορά, ὅταν ἀκούω τὸ Στεπᾶν, φοβᾶμαι. Θὰ ἔρθουν ἴσως ἄλλοι πού θὰ στηριχτοῦν πάνω σὲ μᾶς γιὰ νὰ σκοτώνουν καὶ δὲ θὰ πληρώνουν μὲ τὴ ζωὴ τους.

ANNENKOΦ. — Κάτι τέτοιο θὰ εἶναι δειλία, Ντόρα.

ΝΤΟΡΑ. — Ποιὸς ξέρει; Ἴσως αὐτὸ νὰ εἶναι ἡ δικαιοσύνη. Καὶ κανένας δὲ θὰ τολμήσει, τότε, νὰ τὴν ἀντικρίσει κατὰματα.

ANNENKOΦ. — Ντόρα!

(Ἡ Ντόρα σωπαίνει).

ANNENKOΦ. — Ἀμφιβάλλεις; Δὲ σὲ ἀναγνωρίζω.

ΝΤΟΡΑ. — Κρυώνω. Σκέφτομαι αὐτὸν ποῦ πρέπει νὰ μὴν τρέμει γιὰ νὰ μὴ φαίνεται πὼς φοβᾶται.

ANNENKOΦ. — Δὲν εἶσαι, λοιπόν, πιά μαζί μας;

ΝΤΟΡΑ. — (Ρίχνεται στὴν ἀγκαλιά του). "ὦ, Μπόρια, εἶμαι μαζί σας! Θὰ φτάσω ὡς τὴν ἄκρη. Μισῶ τὴν τυραννία καὶ ξέρω πὼς δὲ μπορούμε νὰ κάνουμε ἀλιώτικα. Διάλεξ, ὅμως, μὲ χαρούμενη καρδιά αὐτὴ τὴ ζωὴ καὶ τὴ συνεχίζω μὲ καρδιά θλιμένη. Νά, ποιά εἶναι ἡ διαφορά. Εἴμαστε φυλακισμένοι.

ANNENKOΦ. — Ἡ Ρωσία ὀλόκληρη θρίσκεται μέσα σὲ φυλακὴ. Ἐμεῖς, ὅμως, θὰ γκρεμίσουμε τοὺς τοίχους της.

ΝΤΟΡΑ. — Δὸς μου μονάχα νὰ ρίξω τὴ θόμβα καὶ θὰ δεῖς. Θὰ τρέξω μέσα στὴ φωτιά κι ὠστόσο τὸ βῆμα μου θὰ εἶναι σταθερό. Εἶναι εὐκόλο, εἶναι πολὺ πιὸ εὐκόλο νὰ πεθάνει κανεὶς ἀπ' τὶς ἀντιφάσεις του παρὰ νὰ ζήσει μὲ αὐτές. Ἀγάπηςες, Μπόρια; Πές μου, μονάχα, ἀγάπηςες;

ANNENKOΦ. — Ἀγάπησα, πάει ὅμως, τόσοσ καιρὸς ἀπὸ τότε ποῦ δὲ θυμᾶμαι πιά.

ΝΤΟΡΑ. — Πόσος καιρὸς;

ANNENKOΦ. — Τέσσερα χρόνια.

ΝΤΟΡΑ. — Τόσα χρόνια δὲν εἶναι ποῦ διευθύνεις τὴν Ὀργάνωση;

ANNENKOΦ. — Ναί, τέσσερα. ("Υστερ' ἀπὸ λίγο). Τώρα ἀγαπῶ τὴν Ὀργάνωση.

ΝΤΟΡΑ. — (Προχωρώντας πρὸς τὸ παράθυρο). Ν' ἀγαπᾶς, ναί, μὰ καὶ ν' ἀγαπιέσαι!... "Ὀχι, πρέπει νὰ προχωρήσουμε. Θὰ θέλαμε νὰ σταματήσουμε. Προχώρα! Προχώρα! Θὰ θέλαμε ν' ἀπλώσουμε τὰ χέρια καὶ ν' ἀφήσουμε τὸν ἑαυτὸ μας νὰ τρέξει πρὸς τὴν ἀγάπη. Ἡ βρωμερὴ ἀδικία, ὅμως, κολλάει πάνω μας σὰν τὸν ἰεῖο. Προχώρα! Εἴμαστε καταδικασμένοι νὰ εἴμαστε πιὸ μεγάλοι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας. Οἱ ἄνθρωποι, τὰ πρόσωπα, νὰ τί θὰ θέλαμε ν' ἀγαποῦμε. Τὴν ἀγάπη περισσότερο

ἀπὸ τῆ δικαιοσύνη! "Ὁχι, πρέπει νὰ προχωρήσουμε. Προχώρα, Ντόρα! Προχώρα Γιάνεκ! (Κλαίει). Γι' αὐτόν, ὅμως, τὸ τέλος πλησιάζει.

ANNENKOΦ. — (Ἄγκαλιάζοντάς την). Θὰ τοῦ δώσουν χάρη.

ΝΤΟΡΑ. — (Κοιτάζοντάς τον). Ξέρεις πῶς δὲν πρόκειται νὰ τοῦ δώσουν χάρη.

(Ἡ ΝΤΟΡΑ στρέφει πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τὰ μάτια της).

ΝΤΟΡΑ. — Βγαίνει ἴσως κιόλας στὴν αὐλή. "Ὁλος ὁ κόσμος, ξαφνικά, σωπαίνει, μόλις ἐμφανίζεται. Ἄρκεϊ νὰ μὴν κάνει κρύο. Μπόρια, ξέρεις πῶς τοὺς κρεμάανε;

ANNENKOΦ. — Στὴν ἄκρη ἑνὸς σκοινοῦ. Ἄρκετά, Ντόρα!

ΝΤΟΡΑ. — (Ἄφηρημένα). Ὁ δήμιος πηδᾷ στοὺς ὄμους. Ὁ λαιμὸς σπάζει. Δὲν εἶναι φοβερό;

ANNENKOΦ. — Ναί. Κατὰ κάποιον τρόπο. "Αν δεῖς, ὅμως, τὰ πράγματα διαφορετικά, εἶναι ἢ εὐτυχία.

ΝΤΟΡΑ. — Ἡ εὐτυχία;

ANNENKOΦ. — Ναί, εἰν' εὐτυχία νὰ νιώσεις τὸ χέρι ἑνὸς ἀνθρώπου πρὶν πεθάνεις.

(Ἡ Ντόρα ρίχνεται πάνω σὲ μιὰ πολυθρόνα. Σιωπή).

ANNENKOΦ. — Ντόρα, θὰ πρέπει νὰ φύγουμε, κατόπιν. Θὰ πρέπει ν' ἀναπαυτοῦμε λίγο.

ΝΤΟΡΑ. — (Ἄναστατωμένη). Νὰ φύγω; Μὲ ποιόν;

ANNENKOΦ. — Μαζύ μου, Ντόρα.

ΝΤΟΡΑ. — (Τὸν κοιτάζει). Νὰ φύγω! (Γυρίζει τὸ πρόσωπό της πρὸς τὸ παράθυρο). Νὰ ἢ αὐγὴ. Ὁ Γιάνεκ εἶναι πεθαμένος τώρα, εἶμαι σίγουρη γι' αὐτό.

ANNENKOΦ. — Εἶμαι ὁ ἀδελφός σου.

ΝΤΟΡΑ. — Ναί, εἶσαι ὁ ἀδελφός μου, κι ὅλοι σας εἴσαστε τ' ἀδέλφια μου ποὺ ἀγαπῶ. (Ἀκοῦνε τὴ θροχή. Ξημερώνει. Ἡ Ντόρα μιᾶ χαμηλόφωνα). Τί φριχτὴ γεύση ἔχει, ὥστόσο, καμιὰ φορά, ἢ ἀδελφοσύνη!

(Χτυποῦν τὴν πόρτα. Μπαίνουν ὁ Βόϊνοφ καὶ ὁ Στεπὰν. "Ὅλοι τοὺς μένουں ἀκίνητοι. Ἡ Ντόρα ταλαντεύεται. Καταβάλλει προσπάθεια γιὰ νὰ κρατηθεῖ ὄρθια).

ΣΤΕΠΑΝ. — (Χαμηλόφωνα). Ὁ Γιάνεκ δὲν πρόδωσεν.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Μπόρεσε καὶ εἶδε ὁ Ὁρλώφ;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ναί.

ΝΤΟΡΑ. — (Πλησιάζοντάς τον μὲ βῆμα σταθερό). Κάθησε. Πές μας.

ΣΤΕΠΑΝ. — Τί πράγμα;

ΝΤΟΡΑ. — Πές τα μου ὅλα. Ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ξέρω. Ἀπαιτῶ νὰ μοῦ τὰ πεις. Ὅλες τὶς λεπτομέρειες.

ΣΤΕΠΑΝ. — Δὲ θὰ μπορέσω. Κ' ὕστερα, πρέπει νὰ φύγουμε τώρα.

ΝΤΟΡΑ. — Ὅχι, θὰ μιλήσεις. Πότε τὸν εἰδοποίησαν;

ΣΤΕΠΑΝ. — Στὶς δέκα τὸ θράδου.

ΝΤΟΡΑ. — Πότε τὸν κρέμασαν;

ΣΤΕΠΑΝ. — Στὶς δυὸ τὸ πρωῖ.

ΝΤΟΡΑ. — Καὶ περίμενε τέσσερις ὥρες;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ναί, χωρὶς νὰ πεῖ λέξη. Ὑστερα, ὅλα ἐγίναν γρήγορα. Τώρα, ὅλα ἔχουν τελειώσει.

ΝΤΟΡΑ. — Τέσσερις ὥρες χωρὶς νὰ μιλήσει; Περίμενε λίγο. Πῶς εἶταν ντυμένος; Φοροῦσε τὴ γούνα του;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὅχι. Εἶταν ντυμένος στὰ μαῦρα, χωρὶς πανωφόρι. Φοροῦσε ἓνα μαῦρο σκούφο.

ΝΤΟΡΑ. — Τί καιρὸ ἔκανε;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἡ νύχτα εἶταν θεοσκοτεινὴ. Τὸ χιόνι βρώμικο. Κ' ὕστερα ἡ βροχὴ εἶχε κάνει τὸ χιόνι μιὰ γλυστερὴ λάσπη.

ΝΤΟΡΑ. — Ἐτρεμε;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὅχι.

ΝΤΟΡΑ. — Τὸ βλέμμα τοῦ Ὁρλώφ διασταυρώθηκε μὲ τὸ δικό του;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὅχι.

ΝΤΟΡΑ. — Τί κοίταζε;

ΣΤΕΠΑΝ. — “Όλο τὸν κόσμον, χωρὶς, ὅμως, νὰ βλέπε τίποτα, ὅπως εἶπε ὁ Ὅρλώφ.

ΝΤΟΡΑ. — Καὶ μετὰ; Μετὰ;

ΣΤΕΠΑΝ. — Πᾶψε, Ντόρα.

ΝΤΟΡΑ. — “Όχι, θέλω νὰ ξέρω. Ὁ θάνατός του, τουλάχιστον, μοῦ ἀνήκει.

ΣΤΕΠΑΝ. — Τοῦ διάβασαν τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφαση.

ΝΤΟΡΑ. — Τί ἔκανε αὐτὴ τὴν ὥρα;

ΣΤΕΠΑΝ. — Τίποτα. Μιὰ φορὰ μονάχα κούνησε τὸ πόδι του γιὰ νὰ φύγει λίγη λάσπη ποῦ εἶχε λερώσει τὸ παπούτσι του.

ΝΤΟΡΑ. — (Κρατώντας τὸ κεφάλι μέσα στὰ χέρια της). Λίγη λάσπη!

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — (Ἐπίτομα). Πῶς τὸ ξέρεις αὐτό; (Ὁ Στεπὸν σιωπᾷ).

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ρώτησες γιὰ ὅλα τὸν Ὅρλώφ; Γιατί;

ΣΤΕΠΑΝ. — (Στρέφοντας τὰ μάτια σὲ ἄλλο μέρος). Ὑπῆρχε κάτι ἀνάμεσα στὸ Γιάνεκ καὶ σὲ μένα.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Μὰ τί, λοιπόν;

ΣΤΕΠΑΝ. — Τὸν ζήλευα.

ΝΤΟΡΑ. — Καὶ μετὰ, Στεπὸν; Μετὰ;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ὁ πάτερ Φλοράνσκι ἦρθε καὶ τοῦ ἔβαλε μπρὸς στὰ μάτια του τὸν ἐσταυρωμένο. Ἀρνήθηκε νὰ τὸν φιλήσει. Καὶ εἶπε: «Σᾶς εἶπα, ἤδη, πῶς ἔχω τελειώσει μὲ τὴ ζωὴ καὶ πῶς εἶμαι τακτοποιημένος μὲ τὸ θάνατο».

ΝΤΟΡΑ. — Πῶς εἶταν ἡ φωνὴ του;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἡ ἴδια ἀκριβῶς, ὅπως πάντα. Εἶχε, ὅμως, λιγότερο πάθος καὶ ἀνυπομονησία ἀπ’ ὅ,τι ἄλλοτε.

ΝΤΟΡΑ. — Εἶχε ὕφος εὐτυχισμένο;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Εἶσαι τρελλή;

ΝΤΟΡΑ. — Ναί, νάί, εἶμαι σίγουρη γι' αὐτό, δέ μπορεῖ παρά νά εἶχε ὕφος εὐτυχισμένο. Γιατί θά εἶταν πάρα πολύ ἄδικο, ἀφοῦ ἀρνήθηκε τήν εὐτυχία στή ζωῇ γιά νά προετοιμαστῆ καλύτερα γιά τή θυσία, νά μὴν εἶχε δεχτεῖ τήν εὐτυχία τήν ὥρα πού δέχτηκε τὸ θάνατο. Εἶταν εὐτυχισμένος καὶ θάδισε γαλήνιος πρὸς τὴν ἀγχόνη, δὲν εἶν' ἔτσι;

ΣΤΕΠΑΝ. — Ναί. Πιὸ πέρα, στὸ ποτάμι, κάποιοι τραγουδοῦσαν μὲ συνοδεία ἑνὸς ἀκονρτεόν. Τῇ στιγμῇ αὐτῇ γαύγιζαν κάτι σκυλιά.

ΝΤΟΡΑ. — Τότε ἀνέβηκε στὸ ἰκρίωμα...

ΣΤΕΠΑΝ. — Ναί. Καὶ θυθίστηκε στή νύχτα. Εἶδαν τὸ σάβανο· τὸν σκέπασε μ' αὐτὸ ὀλόκληρον ὁ δῆμιος.

ΝΤΟΡΑ. — Καὶ μετὰ, μετὰ;...

ΣΤΕΠΑΝ. — Ἐκούστηκαν κάτι ὑπόκωφοι κρότοι.

ΝΤΟΡΑ. — Ὑπόκωφοι κρότοι, Γιάνεκ! Καὶ κατόπιν;

(Ὁ Στεπὰν σωπαίνει).

ΝΤΟΡΑ. — (Βίαια). Κατόπιν, σοῦ λέω. (Ὁ Στεπὰν σωπαίνει). Μίλα, Ἄλέξη. Κατόπιν;

ΒΟΪΝΟΦ. — Ἐκούστηκε ἕνας τρομαχτικὸς κρότος.

ΝΤΟΡΑ. — Ἄχ. (Πέφτει πάνω στὸν τοῖχο).

(Ὁ Στεπὰν γυρίζει πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τὸ κεφάλι του. Ὁ Ἀνένκοφ κλαίει ἀνέκφραστα. Ἡ Ντόρα ξαναγυρίζει πρὸς τὸ μέρος τους, τοὺς κοιτᾶζει ἀκουμπώντας στὸν τοῖχο).

ΝΤΟΡΑ. — (Μὲ φωνὴ ἀλλαγμένη, ἀναστατωμένη). Μὴν κλαίτε. Ὁχι, ὄχι, μὴν κλαίτε! Βλέπετε καλὰ πὼς αὐτὴ εἶναι ἡ μέρα τῆς δικαίωσης. Κάτι ὑψώνεται, τούτη τὴν ὥρα, πού, γιά μᾶς τοὺς ἄλλους ἐπαναστάτες, ἀποτελεῖ τὴ δική μας ἀπόδειξη. Ὁ Γιάνεκ δὲν εἶναι πιά ἕνας δολοφόνος. Ἐνας θόρυβος τρομαχτικὸς! Ἐφτασε ἕνας θόρυβος τρομαχτικὸς μονάχα καὶ ὁ Γιάνεκ ξαναγύρισε πάλι στὴν παιδικὴ χαρὰ. Θυμώσατε τὸ γέ-

λιο του; Γελοῦσε χωρὶς λόγο, καμιά φορά. Πόσο εἶτανε νέος! Τώρα θὰ πρέπει νὰ γελάει. Θὰ γελάει θλίποντας τὴ γῆ!

(Ἡ Ντόρα πλησιάζει τὸν Ἀνένκοφ).

ΝΤΟΡΙΑ. — Μπόρια, εἶσαι ἀδελφός μου; Εἶπες πῶς θὰ με βοηθήσεις;

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ναί.

ΝΤΟΡΑ. — Κάνε το, λοιπόν, γιὰ μένα. Δός μου τὴ θόμβα.

(Ὁ Ἀνένκοφ τὴν κοιτάζει).

ΝΤΟΡΑ. — Ναί, τὴν ἄλλη φορά. Θέλω νὰ τὴ ρίξω ἐγώ. Θέλω νὰ εἶμαι ἐγώ ἢ πρώτη πού θὰ τὴ ρίξω.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ξέρεις καλὰ πῶς δὲ θάζουμε ποτὲ γυναῖκες στὴν πρώτη γραμμῆ.

ΝΤΟΡΑ. — (Κραυγάζοντας). Μά, τώρα, εἶμαι γυναίκα;

(Τὴν κοιτάζουν. Σιωπῆ).

ΒΟΪΝΟΦ. — (Μὲ παρακλητικὴ φωνή). Δέξου, Μπόρια.

ΣΤΕΠΑΝ. — Ναί, δέξου, Μπόρια.

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Εἶναι ἡ σειρά σου, Στεπάν.

ΣΤΕΠΑΝ. — (Κοιτάζοντας τὴ Ντόρα). Δέξου. Τώρα ἡ Ντόρα εἶναι ἴδια μὲ μένα.

ΝΤΟΡΑ. — Θὰ μοῦ τὴ δώσεις, ἔτσι δὲν εἶναι; Θὰ τὴ ρίξω ἐγώ τὴ θόμβα. Καὶ ἀργότερα, κάποια ψυχρὴ νύχτα...

ΑΝΝΕΝΚΟΦ. — Ναί, Ντόρα.

ΝΤΟΡΑ. — (Κλαίει). Γιάνεκ! Κάποια ψυχρὴ νύχτα, καὶ μὲ τὸ ἴδιο σκοινί! "Ὅλα, τώρα, θὰ εἶναι πιὸ εὔκολα.

ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΙ

Το πεντάπρακτο αυτό θεατρικό έργο του μεγαλύτερου Γάλλου συγγραφέα του αιώνα μας και νομπελίστα, Αλμπέρ Καμύ, όπως και το θεατρικό έργο του Οι Δαιμονισμένοι (διασκευή του γνωστού ομώνυμου έργου του Ντοστογιέβσκι), έχει ως φόντο τη Ρωσία.

Η ιστορία των δικαίων εκτυλίσσεται στην Μόσχα του 1906. Ο συγγραφέας εμβαθύνει στα κίνητρα και στις εσωτερικές συγκρούσεις μιας ομάδας επαναστατών, οι οποίοι σχεδιάζουν και πραγματοποιούν μια δολοφονία, προχωρώντας σε μια απaráμιλλη ανατομία της ανθρώπινης ψυχής.
